

PROJEKT

STRATEGIA ROZWOJU

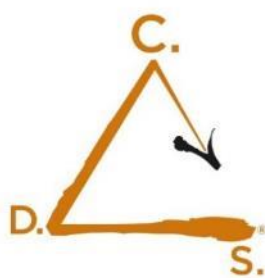
GMINY GNOJNIK

NA LATA 2021-2035

KRAKÓW, 2021

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.
D. Bieńkowska, C. Ulański, J. Szymańska, M. Widuch
ul. Włóczków 22/3
30-103 Kraków
tel: +48 12 623 77 40
www.cds.krakow.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Misja w modelu Ashridge	5
Cel / główna aspiracja	6
Domeny strategicznego rozwoju.....	7
Wartości.....	12
Standardy.....	13
3. Plany działań	14
Plan działań dla domeny 1.	15
Plan działań dla domeny 2.	17
Plan działań dla domeny 3	19
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej gminy	22
Wprowadzenie	22
Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy Gnojnik.....	23
5. Obszary Strategicznej Interwencji	37
Obszary Strategicznej Interwencji w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego	37
Obszary Strategicznej Interwencji – Gmina Gnojnik.....	38
6. System realizacji strategii	43
Zarządzanie realizacją Strategii.....	43
Monitoring i ewaluacja	45
Zgodność dokumentu Strategii z dokumentami wyższego rzędu.....	49
7. Ramy finansowe i źródła finansowania	52
8. Diagnoza sytuacji gminy Gnojnik	53
Sfera społeczna	54
Sfera gospodarcza.....	63
Sfera przestrzenna	72
Wnioski z badania opinii	78
Analiza trendów zewnętrznych	82

1. WPROWADZENIE

Aby wzmocnić wpływ na przyszłość gminy niezbędne jest podjęcie myślenia strategicznego. Dobiegła końca poprzednia perspektywa wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Gnojnik. W oparciu o to, co udało się zrealizować w poprzednim okresie oraz o analizę bieżących potrzeb i uwarunkowań, w kwietniu 2021 r. rozpoczęto prace nad przygotowaniem opracowania obejmującego swoim zasięgiem 2035 r. To wizja odległa, jednak w kontekście wielu dynamicznych zmian zachodzących w społeczeństwie, gospodarce czy środowisku należy myśleć oraz działać długookresowo.

W niniejszym dokumencie przedstawiono główne założone cele strategiczne dla Gminy Gnojnik na lata 2021-2035, ze szczególnym naciskiem na perspektywę lat 2021-2030, które są objęte m.in. Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego. Wydłużona perspektywa do 2035 r. jest uzależniona w szczególności długookresowymi działaniami powiązаныmi z wyznaczeniem i realizacją nowej drogi ekspresowej Brzesko - Nowy Sącz posiadającej strategiczne znaczenie dla całej gminy i podregionu.

Powstanie opracowania strategicznego zostało poprzedzone sporządzeniem diagnozy sytuacji wyjściowej, obejmującej w szczególności okres 2015-2019, analizą PEST (uwarunkowania i trendy), badaniem opinii mieszkańców oraz spotkaniami warsztatowymi, umożliwiającymi partycypacyjne wytyczenie kierunków działań na przyszłość. Wnioski diagnostyczne zawarto w ostatniej części dokumentu.

Harmonogram prac został ustalony poprzez podjęcie Uchwały nr XXV/224/2021 Rady Gminy Gnojnik z dnia 9 kwietnia 2021 roku w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Gnojnik 2021-2035.

Spotkania warsztatowe odbyły się 27 kwietnia 2021 r. oraz 12 maja 2021 r. Uczestniczyły w nich odpowiednio 25 i 20 przedstawicieli instytucji i organizacji działających na terenie gminy. Warsztaty przeprowadzili eksperci z Centrum Doradztwa Strategicznego z Krakowa - podmiotu będącego Wykonawcą opracowania Strategii. Celem warsztatów było:

- wprowadzenie do procesu planowania strategicznego,
- opracowanie misji rozwoju gminy w 4-elementowym modelu Ashridge,
- wskazanie mocnych i słabych stron wynikających z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Gnojnik,
- wypracowanie kierunków działań w ramach poszczególnych domen i wskazanie projektów flagowych.

Dodatkowo, w gronie przedstawicieli gminnych jednostek i instytucji, przeprowadzono spotkanie robocze w dniu 2 czerwca 2021 r. mające na celu ostateczne uzgodnienie zakresu celów strategicznych i operacyjnych, omówienie zasad zarządzania strategią i monitoringu oraz ustalenie Obszaru Strategicznej Interwencji.

Niniejsza Strategia będzie stanowiła punkt odniesienia dla dokumentów wykonawczych i przedsięwzięć podejmowanych w gminie Gnojnik do 2035 r.

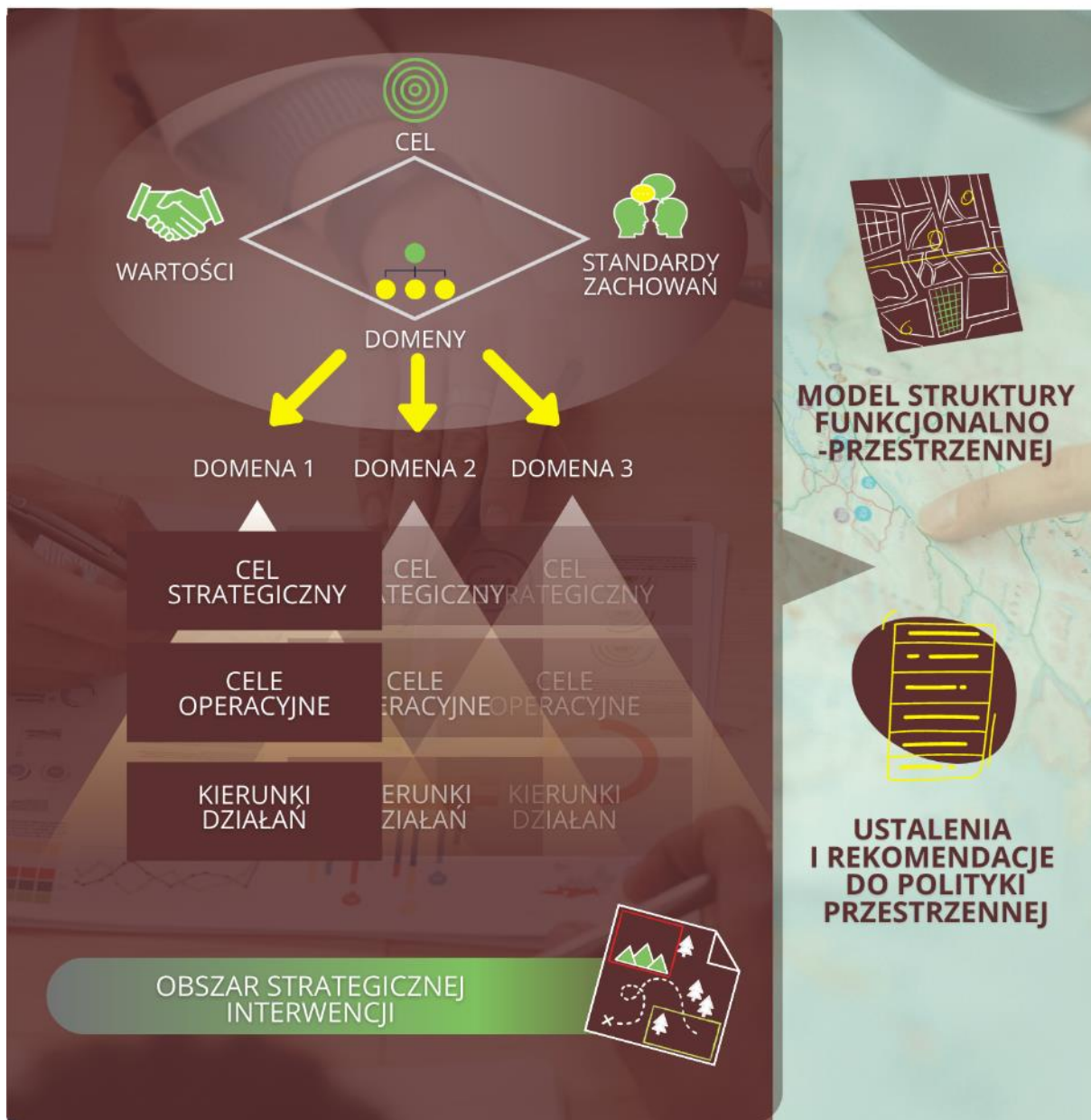
Na następnej stronie przedstawiono schematycznie zasadniczą strukturę dokumentu Strategii i elementów wchodzących w jej skład.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

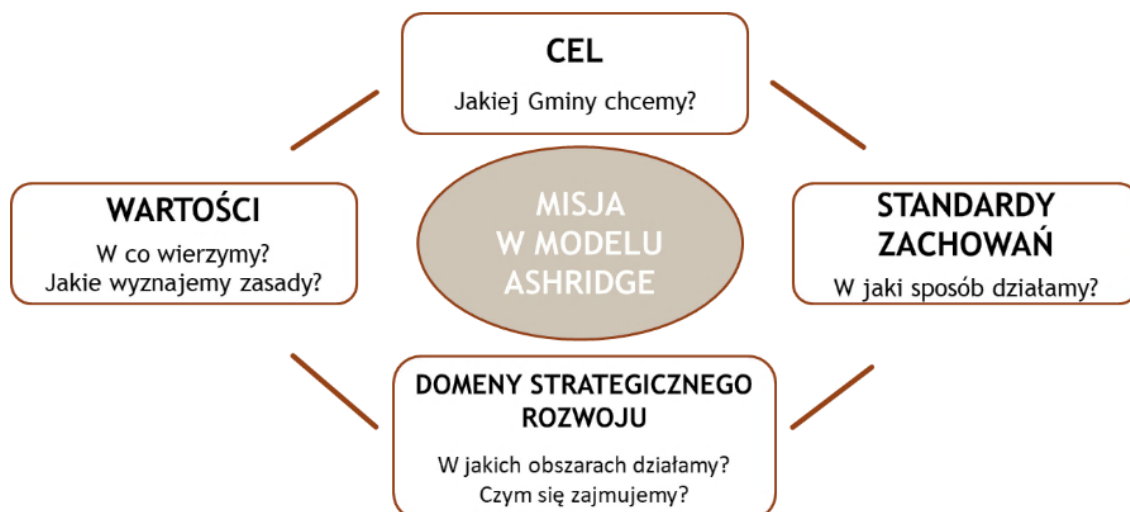
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

2. MISJA W MODELU ASHRIDGE

W planowaniu działań strategicznych służących szeroko rozumianemu rozwojowi danej instytucji, organizacji czy jednostki samorządu terytorialnego ważne jest, aby na początku prac odpowiedzieć na główne pytania: **Po co to robimy? Co chcemy osiągnąć? Jaka jest nasza podstawowa działalność? W oparciu o jakie wartości ją prowadzimy?** Pytania te odnoszą się tak samo do firm, instytucji publicznych, jak i organizacji pozarządowych czy jednostek samorządu terytorialnego zastanawiających się nad swoim dalszym rozwojem.

Odpowiedzi na powyższe pytania składają się na opis misji organizacji lub precyzyjniej – **poczucie misji** (ang. *sense of mission*). Tak sformułowana misja odróżnia się od deklaracji misji, która stanowi maksymalnie kilkudzaniowy, zapis o charakterze promocyjnym lub reklamowym. Rozróżnienie to zostało wprowadzone w połowie lat dziewięćdziesiątych przez A. Campbell'a z *Ashridge Strategic Center* i właśnie ten model misji przyjęto jako bazę w początkowych pracach nad określeniem kierunków rozwojowych dla gminy Gnojnik. Wypracowanie misji według tego modelu daje z jednej strony jasne i precyzyjne wskazania co do wyboru kluczowych obszarów strategicznych i kierunków rozwoju, z drugiej – stanowi bardzo ważny czynnik wspólnotowy i motywacyjny dla przedstawicieli samorządu, ale i mieszkańców gminy.

Misja według modelu Ashridge opiera się na czterech elementach:

- **celu podstawowym / głównej aspiracji** – określonej głównej aspiracji rozwojowej, zasadniczej odpowiedzi na pytania „*jakiej gminy chcemy?*”, „*jaki jest nasz najważniejszy cel?*”;
- **domenach strategicznego rozwoju / obszarach działalności** – wskazaniu podstawowych obszarów rozwoju gminy, odpowiedzi na pytania „*w jakich kierunkach chcemy się rozwijać?*”, „*jakie tematy mają dla nas znaczenie?*”;
- **wartościach** – zdefiniowaniu wyznawanych zasad i wartości, precyzyjne wskazanie tego, w co wierzymy, co jest dla nas ważne;
- **standardach zachowań organizacyjnych** – określonych procedurach, schematach zachowań organizacyjnych i zasad komunikacji/organizacji działań pozwalających na efektywne i kompleksowe zrealizowanie zamierzeń strategicznych.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

CEL / GŁÓWNA ASPIRACJA

W Gminie Gnojnik mieszkańcy cieszą się wysokim standardem życia i mają zapewnioną dobrej jakości infrastrukturę społeczną, edukacyjną i kulturalną. Zniwelowane są bariery społeczne a mieszkańcy korzystają z wysokiej jakości różnorodnych usług społecznych. To bezpieczna gmina z komfortowym, funkcjonalnym układem komunikacyjnym.

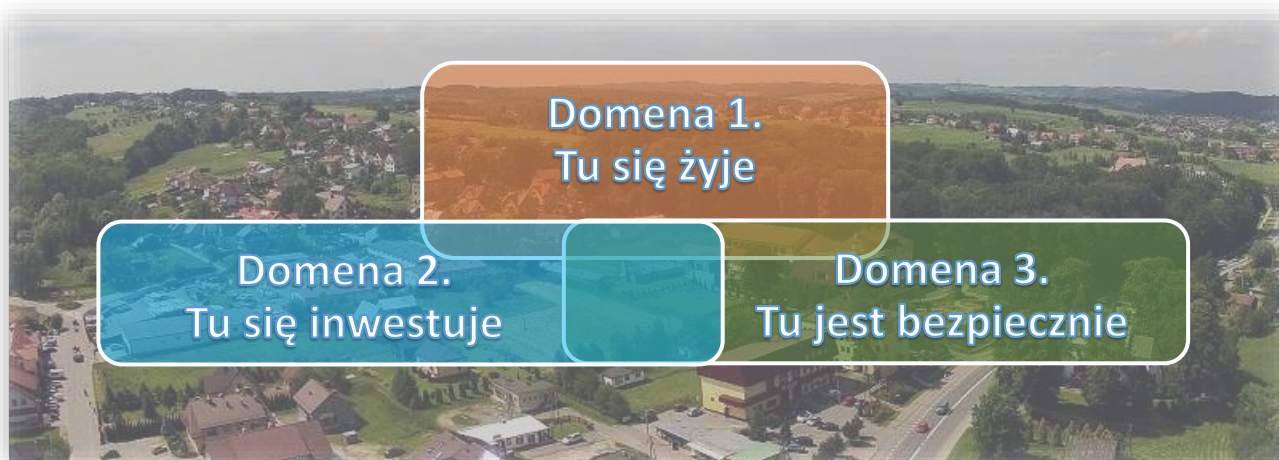
W Gminie Gnojnik dla każdej z grup wiekowych, w szczególności dzieci, młodzieży i rodzin zapewniony jest dostęp do atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu. Występują rozległe możliwości rekreacji i aktywnego wypoczynku wykorzystujące walory przyrodnicze i krajobrazowe Gminy.

Wiele inwestuje się w rozwój sportowo-rekreacyjny oraz partnerstwo i współpracę z bardziej rozpoznawalnymi turystycznie gminami. Pielęgnię swoje unikatowe produkty turystyczne i szuka wyróżniających, rozpoznawalnych atrakcji.

To miejsce przyjazne dla przedsiębiorczości, która rozwija się dzięki przyciąganiu inwestorów zewnętrznych, stawiających na nowoczesny, bezpieczny dla środowiska biznes, korzystających z rozbudowy sieci dróg ponadlokalnych. Sprzyjanie postawom przedsiębiorczym mieszkańców to istotny cel rozwojowy. Pozytywny klimat dla przedsiębiorczości, zwłaszcza małej i innowacyjnej, oraz przygotowane tereny pod inwestycje – tak rozpoznawalna jest Gmina.

Cały czas dąży się do ekologicznych, przyjaznych środowisku rozwiązań, mając świadomość, że najważniejsza jest ciągła edukacja ekologiczna i zmiana postaw mieszkańców na przyjazne środowisku. W efekcie mieszkańcy cieszą się czystym powietrzem (rozwiązany problem pieców węglowych), czystym środowiskiem (rozwiązany problem odpadów), czystą wodą (rozwiązane problemy z kanalizacją, wodociągami, małą retencją). Gmina Gnojnik to gmina zielona i niebieska.

Cel rozwojowy będzie realizowany w oparciu o trzy domeny strategicznego rozwoju – **wiodącą**, o charakterze społecznym – oraz **dwie uzupełniające**: **gospodarczą** oraz **środowiskowo-przestrzenną**:

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

DOMENY STRATEGICZNEGO ROZWOJU

Domena 1. Tu się żyje

Pożądaný stan docelowy:

- Rozbudowa oferty i infrastruktury czasu wolnego z myślą o mieszkańcach i przyjeźdźnych (turystach). Tworzenie lokalnych miejsc do rekreacji i wypoczynku w poszczególnych miejscowościach. Wspieranie powstawania miejsc spotkań dla różnych grup wiekowych – miejsc, gdzie będzie tętniło gminne życie towarzyskie. Rozwój całorocznej infrastruktury i oferty sportowej. Budowa ścieżek spacerowych i rowerowych jako uzupełnienie oferty komunikacyjnej oraz funkcja rekreacyjna powiązana z systemem rowerowym sąsiednich gmin). Stworzenie unikatowego produktu rekreacyjnego (z potencjałem turystycznym) wyróżniającego gminę na tle powiatu i regionu.
- Aktywna polityka senioralna – Gnojnik przystań dla osób starszych. Zapewnienie i zorganizowanie opieki nad samotnymi seniorami oraz przygotowanie oferty rehabilitacyjnej. Kontynuacja działań Domu Pomocy Społecznej przy dostosowywaniu się do bieżących potrzeb. Tworzenie oferty czasu wolnego – integracja środowiska, wymiana międzypokoleniowa oraz wolontariat. Przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu seniorów – pomoc w dotarciu do punktów usługowych, przychodni zdrowia, kościoła.
- Rozwój kultury i wspieranie rozwoju mieszkańców. Poprawa bazy kulturalnej na terenie gminy (nowe centrum kultury, biblioteka). Wzbogacenie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży realizowanych w przedszkolach i szkołach. Uruchomienie oddziałów przedszkolnych dla młodszych dzieci w każdej miejscowości. Ochrona i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego gminy – promowanie obiektów zabytkowych i kultywowanie lokalnej tożsamości.
- Integracja mieszkańców. System wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami – poprawa oferty i przeciwdziałanie wykluczeniu (zawodowe, edukacyjne, komunikacyjne, społeczne itp.) Budowanie poczucia współodpowiedzialności za rozwój gminy, wspieranie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, rozwój działań partycypacyjnych, zachęty do odprowadzania podatków w gminie. Tworzenie atrakcyjnych warunków do budowy domów dla młodych, zapewnianie opieki dla dzieci w wieku przedszkolnym, przeciwdziałanie zerwaniu więzi międzypokoleniowych.

TABELA 1. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON DLA DOMENY 1. TU SIĘ ŻYJE.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — Położenie w cichym, spokojnym terenie z dostępem do dróg krajowych, sprzyjające osiedlaniu się. — Rozwój budownictwa, gotowość do budowania się i zamieszkiwania na terenie gminy (zabudowa jednorodzinna). — Dostępność dobrej jakości bazy edukacyjnej oraz stosunkowo dobre wyniki uczniów w egzaminie ósmoklasisty. — Wysoka dostępność usług publicznych i punktów usługowych. — Bogata oferta kulturalna, liczne zespoły, oferta dla różnych grup wiekowych, realizowana także przez organizacje pozarządowe. 	<ul style="list-style-type: none"> — Starzenie się społeczeństwa – nowe wyzwania z zakresu prowadzenia polityki senioralnej i dostosowania oferty do potrzeb osób w wieku poprodukcyjnym. — Znaczny odsetek mieszkańców pracujących za granicą (zjawisko trudno do zmierzenia), małżeństwa na odległość, osłabienie więzi rodzinnych. — Deficyt sieć ścieżek rowerowych (niewielki fragment pod zarządem gminnym). — Opieka dla dzieci w wieku przedszkolnym w niewystarczającym wymiarze godzin. — Braki w ofercie czasu wolnego – w szczególności w okresie wakacyjnym.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

<ul style="list-style-type: none"> — Wysoka dostępność bibliotek jako ośrodków czytelnictwa, kultury i edukacji. — Aktywność lokalnych liderów i organizacji pozarządowych i ich zaangażowanie w życie miejscowych społeczności. — Powstawanie nowych dużych przestrzeni kulturalnych m.in. obiektu w Uszwi. — Rozwinięte możliwości wsparcia i opieki nad seniorami. — Wysokie poczucie bezpieczeństwa osobistego. — Dostępność opieki całodobowej dla seniorów. — Rozszerzająca się oferta zajęć i warsztatów dla osób starszych. 	<ul style="list-style-type: none"> — Brak odpowiedniej i nowoczesnej bazy lokalowej dla Centrum Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej. — Obecność terenów zalewowych ograniczająca możliwości zabudowy. — Niedostępność niektórych i potrzebnych usług medycznych, m.in. pediatrii. — Ograniczona oferta obiektów noclegowych. — Brak promocji lokalnych atrakcji turystycznych, w tym produktów lokalnych.
--	--

Domena 2. Tu się inwestuje

Pożądaný stan docelowy:

- Tworzenie nowych terenów inwestycyjnych (strefy aktywności gospodarczej – SAG) w powiązaniu z planowaną infrastrukturą drogową (nowa droga ekspresowa Brzesko-Nowy Sącz) – możliwości dla inwestowania dla lokalnych przedsiębiorców na własnym terenie.
- Promowanie terenów inwestycyjnych na terenie gminy, zachęty i pozyskiwanie zewnętrznych inwestorów.
- Rozwój i podnoszenie atrakcyjności lokalnych usług, wspieranie powstawania miejsc pracy zaspakajających podstawowe potrzeby mieszkańców gminy.
- Wykorzystanie potencjału rolnictwa w zakresie lokalnego przetwórstwa m.in. w oparciu o spółdzielczość i ekonomię społeczną (inkubatory gastronomiczne) – zapewnienie wsparcia organizacyjnego i prawnego dla zainteresowanych mieszkańców. Nawiązanie kooperacji z mieszkańcami miast na zasadzie paczki od rolnika – dostawa świeżych i ekologicznych produktów.

TABELA 2. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON DLA DOMENY 2. TU SIĘ INWESTUJE.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — Korzystne położenie gminy przy DK-75 – powiązania z większymi miastami (Brzesko, Bochnia, Tarnów), a dzięki węzłowi autostradowemu A4 w Brzesku – także opcje tranzytu z resztą kraju oraz z zagranicą. — Dobra sieć dróg powiatowych i gminnych zapewniających sprawną wewnętrzną komunikację. — W dokumentach planistycznych wskazane i zarezerwowane tereny inwestycyjne z myślą o lokowaniu na ich obszarze nowych przedsiębiorstw. 	<ul style="list-style-type: none"> — Rozdrobnienie działek prywatnych i rozproszenie gminnych terenów inwestycyjnych. — Potencjalne tereny inwestycyjne na obszarze zalewowym. — Trudności w zagospodarowaniu terenów inwestycyjnych związane ze zróżnicowaną strukturą własności – brak porozumienia utrudnia pozyskanie funduszy zewnętrznych. — Brak gminnych programów wspierających potencjalnych i już działających przedsiębiorców. — Słabo rozwinięte rolnictwo, zwłaszcza wielkopowierzchniowe.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

<ul style="list-style-type: none"> — Na terenie gminy funkcjonuje punkt potwierdzający profil zaufany dla przedsiębiorców. — Potencjalne tereny inwestycyjne częściowo w rękach prywatnych właścicieli – koszty nie tylko po stronie gminy. — Dobrze rozwinięta branża weselna – obiekty weselne użytkowane przez klientów także spoza granic gminy. — Rozwijające się usługi senioralne – srebrna gospodarka. — Obecność potentata w branży stolarskiej, marki rozpoznawalnej w skali ogólnopolskiej. — Kukiełka uszewska – produkt lokalny. — Stosunkowo wysoka jakość gleb dla upraw rolniczych (wskaźniki powyżej regionalnych). 	<ul style="list-style-type: none"> — Brak konkurencji wśród pracodawców – mała liczba dużych zakładów pracy, wyższa atrakcyjność rynku pracy w Brzesku, Tarnowie i Krakowie. — Niskie wynagrodzenia – odpływ pracowników zagranicę (m.in. Austria, Niemcy, Norwegia). — Niska świadomość wśród mieszkańców istnienia różnych form przedsiębiorczości np. ekonomii społecznej oraz inicjowania spółdzielczości. — Brak strefy aktywności gospodarczej na terenie gminy. — Brak reinwestowania środków zarobionych za granicą – wydatkowanie głównie na cele osobiste, konsumpcyjne lub zasilanie rodzinnych oszczędności.
---	---

Domena 3. Tu jest bezpiecznie

Pożądaný stan docelowy:

- Gmina Gnojnik zapewnia bezpieczne środowisko życia. Bezpieczeństwo zapewnione jest zarówno w aspekcie bezpiecznego środowiska naturalnego, jak i bezpiecznej infrastruktury komunikacyjnej oraz technicznej (wodno-kanalizacyjnej i energetycznej).
- Zabezpieczenie dostępu do czystej wody i powietrza oraz pozyskiwanie ekologicznej energii. Wdrażanie rozwiązań z zakresu Odnawialnych Źródeł Energii, w pierwszej kolejności na budynkach użyteczności publicznej. Wymiana pieców w gospodarstwach domowych wraz z programem osłonowym dla osób ubogich (przeciwdziałanie wykluczeniu energetycznemu) i akcją edukacyjno-promocyjną. Promocja odnawialnych źródeł energii (m.in. fotowoltaiki). Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej – bezpieczny dostęp do czystej wody.
- Efektywna gospodarka odpadami. Zwiększenie poziomu selektywnej zbiórki odpadów. Działania edukacyjne - w szczególności w zakresie palenia śmieci.
- Działania z zakresu gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwpożarowej (w tym doinwestowanie i wsparcie dla Ochotniczych Straży Pożarnych).
- Inwestycje w bezpieczną infrastrukturę drogową. Powiązanie z siecią dróg krajowych – wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrum gminy – lobbowanie za korzystnym dla gminy przebiegiem DK75. Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszych i rowerzystów – budowa odpowiedniej infrastruktury i rozwiązań zwieszających bezpieczeństwo najmniej chronionych uczestników ruchu drogowego. Poprawa dostępności komunikacyjnej z całego obszaru gminy do stolicy regionu oraz pobliskich miast (Brzesko, Bochnia).

TABELA 3. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON DLA DOMENY 2. TU JEST BEZPIECZNIE.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — Wysoka jakość środowiska naturalnego, duże pokrycie gminy terenami zielonymi, w części zalesionymi (19 % pow. gminy), o urozmaiconej 	<ul style="list-style-type: none"> — Urozmaicone ukształtowanie terenu, położenie w obrębie Pogórza Wiśnickiego oraz rozproszona sieć osadnicza jako czynniki

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Mocne strony	Słabe strony
<p>rzeźbie geomorfologicznej wspierającej przewietrzanie gminy.</p> <ul style="list-style-type: none"> — Dawny rolniczy charakter gminy obecnie przejawia się w dużych powierzchniach niezabudowanych (w części nieużytki sukcesywnie zajmowane przez zadrzewiania), co sprzyja gospodarce wodnej obszaru - naturalna retencja wody (zatrzymywanie wody opadowej w miejscu opadu). — Rozproszenie zabudowy - mała ilość dużych skupisk zabudowy oraz brak obszarów koncentracji przemysłu i uciążliwych dla środowiska usług – brak negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne tzw. obszarów koncentracji. — W powszechnej ocenie mieszkańców – stosunkowo czyste powietrze (nie występują duże przekroczenia norm zanieczyszczeń). — Istniejąca infrastruktura wspierająca zachowanie wysokiej jakości środowiska naturalnego. — Istniejąca sieć wodno-kanalizacyjna i wysoka powszechna świadomość o potrzebie rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej z myślą o środowisku naturalnym gminy. — Obecność instalacji fotowoltaicznych i upowszechnienie się trendu dywersyfikacji źródeł dostawy ekologicznej energii elektrycznej do indywidualnych odbiorców. — Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców i zmniejszanie się ilości dzikich wysypisk w lasach i rowach przydrożnych. — Powszechna promocja rozwiązań proekologicznych (fotowoltaiki) oraz proekologiczne nastawienie władz, organizacji pozarządowych i lokalnych liderów np. uczestnictwo w projektach OZE Małopolska - dofinansowania na działania proekologiczne. — Położenie geograficzne – łatwy/bliski dostęp do dużych miast (Kraków, Tarnów czy Nowy Sącz) poprzez sieć połączeń drogowych o znaczeniu regionalnym i krajowym, również w powiązaniu z europejskimi sieciami komunikacyjnymi. Dobry dostęp do autostrady A-4. Bezpośredni przebieg DK 75 przez gminę. 	<p>utrudniające rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej – ograniczenia natury technicznej i finansowej.</p> <ul style="list-style-type: none"> — Duże rozproszenie zabudowy mieszkaniowej – utrudnienie w realizacji sieci wodno-kanalizacyjnej łączącej gospodarstwa domowe – bardzo wysokie koszty inwestycji. — Ograniczone możliwości finansowe gminy dla rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej oraz niewystarczające środki finansowe u większości mieszkańców dla budowy indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków. — Niska ilość przyłączy gospodarstw domowych do sieci wodno-kanalizacyjnej (33% wodociągi, 18% kanalizacja) – wiele gospodarstw domowych zrzuca ścieki bezpośrednio do gruntu i/lub cieków wodnych. Konieczność modernizacji gminnej oczyszczalni ścieków. — Zanieczyszczenie powietrza w wyniku ogrzewania gospodarstw domowych węglem, często niskiej jakości (kwestie ekonomiczne) oraz spalania śmieci w piecach węglowych. — Niski poziom wymiany pieców starej generacji w gminie (108 wymian w ramach dedykowanych programów). — Utrzymująca się niska świadomość znaczenia zachowań nieekologicznych na zdrowie własne, rodziny i otoczenia – np. ograniczanie powierzchni biologicznie czynnej przez betonowanie otoczenia domów mieszkalnych, niegromadzenie wody deszczowej w celu wykorzystania do podlewania ogródków, wycinka zadrzewień. — Niewiedza (lub niska świadomość) w zakresie możliwości uzyskania wsparcia finansowego na wprowadzenie rozwiązań proekologicznych w gospodarstwach domowych. — Niska świadomość mieszkańców gminy o znaczeniu małej retencji dla zachowania bezpieczeństwa przeciwpowodziowego. — Centrum gminy – Gnojnik i Uszew - w dużej części tereny zalewowe (ryzyko występowania

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Mocne strony	Słabe strony
	<p>powodzi) oraz występowanie zabudowy w obszarach naturalnych polderów (Uszew).</p> <ul style="list-style-type: none"> — Niska lesistości gminy (19%) jako jeden z bezpośrednich czynników wpływających na zagrożenie powodziowe – niski stopień zatrzymania wody opadowej w miejscu opadu. — Duże braki w infrastrukturze służącej do bezpiecznego ruchu pieszo – rowerowego. Brak chodników przy zdecydowanej większości dróg gminnych, powiatowych ale też krajowych. Brak ciągów pieszo-rowerowych i rowerowych umożliwiających bezpieczne poruszanie się pomiędzy miejscowościami. Mała ilość osób korzystających z ekologicznej i zdrowej formy transportu – roweru. — Ruchliwa DK 75 przecinająca gminę stwarzająca zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców – mało chodników, brak odseparowania dużego ruchu samochodowego od poruszających się wzdłuż drogi mieszkańców (pieszo i rowerem). Hałas pochodzący od natężenia ruchu samochodowego. — Postawy społeczne niesprzyjające wprowadzaniu rozwiązań wspólnych – w tym z zakresu ekologii czy bezpieczeństwa komunikacyjnego. Spadek zaangażowania społecznego oraz występujący konsumpcjonizm. Częsty brak zgody na wejście w teren celem przeprowadzenia infrastruktury, poszerzenia drogi, budowy chodnika itp.

WARTOŚCI

Wartości to zagadnienia istotne z punktu widzenia rozwoju Gminy. Są odpowiedzią na pytanie "W co wierzymy? Co jest dla nas ważne?".

Najważniejszymi wartościami dla mieszkańców gminy Gnojnik są:

1. *Dbłość o dobrobyt rodziny*

- jako wartość nadrzędna. Wiara w rodzinę, jej siłę i znaczenie. Kultuwanie rodzinnych tradycji. Dbanie o wykształcenie dzieci i godny poziom życia. Tworzenie przyjaznej, spokojnej i bezpiecznej przestrzeni dla seniorów.

2. *Bezpieczeństwo osobiste i środowiskowe*

- stabilizacja rodzinna, finansowo-zawodowa i sąsiedzka. Zdrowie oraz możliwość prowadzenia zdrowego stylu życia. Życie w bezpiecznym środowisku naturalnym (m.in. w czystym powietrzu, z czystymi wodami), ale także bezpiecznym środowisku osadniczym (bezpieczeństwo komunikacyjne).

3. *Patriotyzm lokalny*

- zakorzenie w swojej małej ojczyźnie, odpowiedzialność za wspólnotę mieszkańców - mobilizacja w sytuacjach zagrożenia. Silne poczucie tożsamości lokalnej. Bycie dumnym z historii miejsca, kultuwanie lokalnych tradycji i zwyczajów.

4. *Aktywność obywatelska*

– powszechne zaangażowanie w działalność organizacji pozarządowych, aktywnych grup mieszkańców – czynne włączanie się w życie wspólnoty gminnej.

5. *Wolność*

- możliwość wyboru, poczucie wolności i swobody, możliwość samo decydowania. Docenianie otwartej postawy wobec życia.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

STANDARDY

Standardy mówią o tym jakimi schematami, zasadami i procedurami organizacyjnymi i komunikacyjnymi kierujemy się podczas realizowania działań. Dla gminy Gnojnik są to:

- **Jesteśmy odpowiedzialni za siebie i innych** – dbamy o stan swojego najbliższego otoczenia, nie zapominając przy tym o potrzebach pozostałych członków gminnej społeczności, tu płacimy podatki.
- **Rozwijamy się równomiernie** – realizowane działania docierają do każdej części gminy, sprzyjając jej zrównoważonemu rozwojowi, z zapewnieniem równych szans i dostępu do możliwości.
- **Zbieramy i identyfikujemy potrzeby** wszystkich grup interesariuszy – oczekiwania mieszkańców i innych użytkowników są na bieżąco monitorowane i odnotowywane.
- **Badamy opinie, słuchamy i konsultujemy** – plany i propozycje, zarówno inicjowane przez Urząd Gminy, jak i przedstawiciele społeczności, są poddawane dyskusji i podlegają procesom partycypacyjnym. Dotyczy to w szczególności przedsięwzięć długotrwałych i kosztownych.
- **Weryfikujemy możliwości** – aktywnie poszukujemy szans rozwojowych, korzystamy z funduszy zewnętrznych, okresowo oceniamy realność zamierzeń, a także reagujemy na pojawiające się zagrożenia i ryzyka, przeciwdziałając niepowodzeniom. Aktualizujemy wieloletnie plany, ale weryfikujemy też te krótkookresowe.
- **Informujemy i komunikujemy** – jesteśmy transparentni w działaniach, dbamy o przejrzystość procedur, korzystamy z dostępnych kanałów komunikacji, w tym mediów społecznościowych, skutecznie docierając do grup docelowych.
- **Polegamy na wysokim poczuciu sprawczości u mieszkańców** – wzmacniamy znaczenie i popularność **funduszu sołectkiego oraz środków wiejskich**.
- **Wzmacniamy partnerstwo międzysektorowe oraz współpracę pomiędzy sołectwami** – w ramach zrównoważonego rozwoju gminy zacieśniane są relacje na poziomie społeczności, jak również lokalnych instytucji, sołtysów, rad sołectkich, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i władz gminnych. Między sobą **dzielmy się doświadczeniem** – rozwijamy gminne forum wymiany opinii.
- **Rozmawiamy z sąsiadami i innymi samorządami, także zagranicznymi**. Poszukujemy inspiracji, dobrych praktyk oraz pracujemy razem na rzecz działań ponadlokalnych.
- **Wspieramy oddolne inicjatywy i angażujemy lokalne społeczności do działania**. Organizujemy porady, zapewniamy doradztwo.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

3. PLANY DZIAŁAŃ

Struktura domen, celów strategicznych i celów operacyjnych

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Plan działań dla domeny 1.:

Cel strategiczny 2. Rozwijanie oferty czasu wolnego i kultury

Cel operacyjny 1.1. Rozwój oferty kulturalnej

PROJEKT FLAGOWY	
Utworzenie nowej siedziby Centrum Kultury w Gnojniku	
- Centrum Kultury stwarzające możliwość wszechstronnego rozwoju dla mieszkańców Gminy Gnojnik.	
Szacunkowy czas realizacji zadania	Szacunkowy koszt
2021 – 2035	12 000 000 zł
Odpowiedzialność za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania
Referat Inwestycji i Drogownictwa, Centrum Kultury	środki własne, możliwe środki do pozyskania krajowe i unijne

- Modernizacja i doposażenie świetlic i bibliotek gminnych.
- Promocja zabytków gminnych i pielęgnacja dziedzictwa kulturowego i historycznego gminy.
- Oznaczenie obiektów i przestrzeni zabytkowych (m.in. tablice informacyjne).
- Organizacja i promocja wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, w tym o zasięgu regionalnym, we współpracy z lokalnymi organizacjami oraz powiatem brzeskim (Dni Gminy, turniej szachowy, Mistrzostwa Małopolski w Boksie).
- Modernizacja przestrzeni i obiektów służących organizacji dużych wydarzeń gminnych (dostosowanie parku, zaplecze, sanitariat):
 - Amfiteatr w Gnojniku,
 - Orlik 2012 w Uszwi,
 - Dom Ludowy w Biesiadkach,
 - Stadion w Gosprzydowej,
 - Stadion w Żerkowie,
 - Stadion w Lewniowej,
 - Dom Ludowy z otoczeniem w Zawadzie Uszewskiej.

Cel operacyjny 1.2. Rozwój oferty edukacyjnej i pozalekcyjnej dla dzieci i młodzieży

- Przygotowanie i rozszerzenie oferty dla dzieci poprzez m.in. zwiększenie różnorodności zajęć pozalekcyjnych i zaangażowanie większej kadry (w tym rozszerzenie oferty zajęć świetlicowych w szkołach oraz wprowadzenia zajęć sportowych, w formule SKS, w każdej szkole).
- Współpraca w zakresie dodatkowych zajęć dla młodzieży realizowanych w ramach szkolnych bibliotek oraz świetlic.
- Promocja i edukacja z zakresu historii i kultury lokalnej wśród najmłodszych mieszkańców gminy, w tym zachęcanie do włączania się w grupy artystyczne i koła zainteresowań.

Cel operacyjny 1.3. Rozbudowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej

- Wytyczenie nowych tras oraz rozwój infrastruktury (stanice, wiaty, altany) w ramach ścieżek pieszo-rowerowych, m.in. sieci EnoVelo oraz przygotowanie gminnych odcinków tras: Gnojnik – Gosprzydowa - Lipnica Murowana oraz Bocheniec – Biesiadki - Lewniowa.
- Modernizacja istniejących tras pieszo-rowerowych.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

- Wydzielenie i przygotowanie stref rekreacyjno-wypoczynkowych w poszczególnych miejscowościach.
- Wyznaczenie i zagospodarowanie terenu na rzecz budowy gminnego punktu widokowego.
- Modernizacja istniejących obiektów sportowo-rekreacyjnych (orliki, stadiony, boiska).
- Wsparcie materialne i niematerialne dla klubów sportowych w kierunku promocji aktywnego stylu życia.
- Utworzenie siłowni na otwartym powietrzu w każdym sołectwie.
- Zaadaptowanie przestrzeni publicznych na skwery do wypoczynku.
- Utworzenie toalet publicznych w różnych punktach gminy.
- Rozwój informacji turystycznej i systemu identyfikacji wizualnej.

Cel strategiczny 2. Wzmacnianie integracji i aktywizacji społecznej mieszkańców

Cel operacyjny 2.1. Wysoka dostępność usług społecznych i publicznych

PROJEKT FLAGOWY	
Dostosowanie architektoniczne budynków użyteczności publicznej	
- dostosowanie gminnych budynków dla osób ze szczególnymi potrzebami. Działanie obejmuje m.in. utworzenie windy zewnętrznej w Urzędzie Gminy podnoszącej jakość obsługi osób z dysfunkcjami i niepełnosprawnościami oraz dostępność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz modernizację budynków szkół, Domów Ludowych, Domów Strażaka oraz Betanii.	
Szacunkowy czas realizacji zadania	Szacunkowy koszt
2022 – 2035	30 000 000 zł
Odpowiedzialność za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania
Referat Inwestycji i Drogownictwa, Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska	środki zewnętrzne, środki własne

- Zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w żłobkach oraz oddziałów przedszkolnych na terenie całej gminy.
- Reorganizacja lokalnego systemu opieki przedszkolnej – np. poprzez dostosowanie godzin pracy, obserwację rozmieszczenia dzieci w placówkach gminnych, utworzenie placówki z możliwym dłuższym pobytem.

Cel operacyjny 2.2. Wzmacnianie aktywności i relacji społecznych

- Wsparcie dla organizacji pozarządowych i grup nieformalnych (system dotacji, małe granty, patronaty).
- Promocja form partycypacyjnych, w szczególności w ramach funduszu sołectkiego oraz środków wiejskich.
- Włączenie i aktywizacja osób z niepełnosprawnościami przez poszerzenie oferty zawodowej i edukacyjnej (staże, wolontariaty, projekty zewnętrzne).
- Inicjowanie działań na rzecz integracji społeczności z nowymi, napływowymi mieszkańcami gminy, dbanie o relacje dobrosąsiedzkie (festyny, pikniki, dni gminy).
- Wprowadzenie promocji i systemu zachęt dla odprowadzania podatków na terenie gminy (folder informacyjny, osobisty list od wójta, do mieszkańców).

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Cel strategiczny 3. Prowadzenie aktywnej polityki prozdrowotnej i senioralnej**Cel operacyjny 3.1. Podniesienie standardów lokalnej opieki zdrowotnej i wzmocnienie działań profilaktycznych**

- Realizacja kampanii informacyjnych z zakresu dbania o zdrowie skierowanych do ogółu mieszkańców, w tym zwłaszcza osób starszych.
- Rozszerzenie katalogu usług medycznych.
- Prowadzenie kampanii prozdrowotnych i rozwój profilaktyki w szkołach i przedszkolach.

Cel operacyjny 3.2. Aktywna polityka senioralna

- Tworzenie oferty czasu wolnego sprzyjającej integracji międzypokoleniowej (kluby, spotkania, wyjazdy).
- Kampanie z zakresu aktywizacji sportowej i ruchowej osób starszych.

Plan działań dla domeny 2.:**Cel strategiczny 4. Kreowanie atrakcyjnego otoczenia dla tworzenia nowych miejsc pracy****Cel operacyjny 4.1. Przygotowanie terenów inwestycyjnych****PROJEKT FLAGOWY****Stopniowe pozyskiwanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych w powiązaniu z rozbudową układu komunikacyjnego**

Opis zadania: Stopniowe pozyskiwanie oraz uzbrajanie terenów inwestycyjnych w Uszwi i w Gnojniku (obszary wskazane w studium) w powiązaniu z rozbudową układu komunikacyjnego – głównie w oparciu o powstającą drogę ekspresową Brzesko-Nowy Sącz. Celem jest przyciągnięcie potencjalnych inwestorów do lokowania kapitału w Gminie Gnojnik.

Szacunkowy czas realizacji zadania	Szacunkowy koszt
2021 - 2035	20 000 000 zł
Odpowiedzialność za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania
Urząd Gminy Gnojnik	środki własne, możliwe środki do pozyskania krajowe i unijne

- Analiza własnościowa gruntów z potencjałem do zagospodarowania i uregulowanie kwestii własnościowych obszarów przeznaczonych w dokumentach planistycznych pod działalność gospodarczą.
- Podejmowanie działań na rzecz scalania rozdrobnionych działek lub wymiana rozproszonych działek gminnych w celu stworzenia atrakcyjnej przestrzeni do inwestowania.
- Kształtowanie polityki przestrzennej wychodzącej naprzeciw oczekiwaniom inwestorów tworzących nowe miejsca pracy (zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego rozstrzygane na korzyść inwestorów).

Cel operacyjny 4.2. Promowanie terenów inwestycyjnych – współpraca z instytucjami otoczenia biznesu

- Kontynuacja dotychczasowej współpracy z instytucjami pośredniczącymi w pozyskiwaniu inwestorów, w tym Tarnowską Agencją Rozwoju Regionalnego oraz Małopolską Agencją Rozwoju Regionalnego.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

- Działania lobbingsowe na rzecz korzystnego dla Gminy przebiegu drogi ekspresowej Brzesko-Nowy Sącz oraz układu komunikacyjno-logistycznego w kontekście poprawy atrakcyjności inwestycyjnej gminy Gnojnik.

Cel strategiczny 5. Kształtowanie i premiowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców

Cel operacyjny 5.1. Wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców w obszarze przedsiębiorczości – wspieranie powstawania miejsc pracy zaspakajających podstawowe potrzeby mieszkańców gminy

- Zwolnienia podatkowe (np. okresowe od prowadzenia działalności gospodarczej) i zachęty dla młodych do pozostania na terenie gminy lub powrotu po studiach – promowanie otwierania własnej działalności gospodarczej – wzmacnianie branży usługowej.
- Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości w budynku dawnej Betanii lub dawnym budynku Centrum Kultury (biura, sala konferencyjna).
- Tworzenie i prowadzenie banku usług wzajemnych i networkingu – promowanie lokalnych fachowców.

Cel operacyjny 5.2 Wykorzystanie potencjału rolnictwa w zakresie lokalnego przetwórstwa

- Promowanie i popularyzacja spółdzielczości i przedsiębiorczości społecznej w obszarze przetwórstwa (akcje, kampanie, wydarzenia).
- Zachęcanie do zmiany charakteru gruntów rolnych leżących odłogiem – ukierunkowanie na rozwój sadownictwa w powiązaniu z przetwórstwem owocowym – działania wspierające i promujące.
- Wsparcie w tworzeniu oferty spożywczej i usług gastronomicznych bazujących na lokalnych produktach – budowanie powiązań konsumenckich (np. „paczka od rolnika”).
- Przygotowanie przestrzeni dla targów lokalnych „Prosto od rolnika z Gnojnika” (potencjalne lokalizacje: okolice Domu Strażaka w Gnojniku lub na terenie powstającej Gminnej Strefy Rekreacji).

Cel operacyjny 5.3. Edukacja dla biznesu

- Realizacja zajęć kształtujących postawy przedsiębiorcze w jednostkach oświatowych i opiekuńczych na terenie gminy (konkursy, grywalizacja międzyszkolna, spotkania z osobami pochodzącymi z okolicy, które odniosły sukces w biznesie, zajęcia dodatkowe rozwijające kompetencje pożądane na rynku pracy i atrakcyjne dla dzieci i młodzieży np. robotyka, programowanie, obróbka materiałów video itp.).

Cel strategiczny 6. Budowanie zaangażowania, wzmacnianie powiązań i współodpowiedzialności za rozwój gminy

Cel operacyjny 6.1. Wzmacnianie społecznej odpowiedzialności biznesu

- Angażowanie lokalnych przedsiębiorców w kreowanie polityki rozwoju gminy (wspieranie rozwiązań ekologicznych – rekompensata za negatywne skutki działalności) i budowanie atrakcyjnej oferty czasu wolnego (sponsoring imprez i klubów sportowych) – kontynuacja dotychczasowej współpracy.
- Promowanie akcji płacenia podatków w miejscu prowadzenia działalności gospodarczej.
- Konsultowanie zamierzeń o charakterze strategicznym z lokalnymi przedsiębiorcami.

Cel operacyjny 6.2. Wykorzystywanie instrumentów ekonomii społecznej do tworzenia lokalnego rynku usług

- Wspieranie polityki zatrudnieniowej na rzecz mieszkańców gminy – poszukiwanie pracowników w pierwszej kolejności wśród mieszkańców gminy – promowanie ofert pracy wśród mieszkańców.
- Stosowanie klauzuli społecznej w zamówieniach publicznych.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Plan działań dla domeny 3:

Cel strategiczny 7. Zachowanie wysokiej jakości środowiska naturalnego

Cel operacyjny 7.1. Zabezpieczenie czystości wód powierzchniowych i gruntowych

- Zwiększenie dostępności sieci wodno-kanalizacyjnej w gminie.
- Realizacja projektu rozbudowy sieci wodociągowej w całej gminie.
- Wspieranie rozwoju indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Likwidacja dzikich wysypisk śmieci m.in. na terenach leśnych, nieużytkach, w sąsiedztwie cieków wodnych.
- Stałe podnoszenie efektywności systemu selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy.

Cel operacyjny 7.2. Dbanie o jakość powietrza

- Prowadzenie efektywnej polityki energetycznej, stanowiącej zasadniczy krok w kierunku zachowania wysokiej jakości powietrza, poprzez wdrażanie działań upowszechniających wśród mieszkańców korzystanie z ekologicznych źródeł ciepła - prowadzenie kampanii informacyjno – edukacyjnych przez ekodoradców. Prezentowanie mieszkańcom informacji o możliwościach wymiany źródeł ciepła, termomodernizacji, uruchomienia instalacji odnawialnych źródeł energii oraz wspieraniu mieszkańców w korzystaniu z programów współfinansowania tego typu działań.
- Prowadzenie programu wymiany kotłów (przestarzałych pieców węglowych) w indywidualnych gospodarstwach domowych.
- Promocja pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych – systemy fotowoltaiczne, energia wiatrowa - skierowana do instytucji publicznych oraz indywidualnych gospodarstw domowych.
- Modernizacja lub rozbudowa infrastruktury lokalowej gminy w oparciu o zasadę tzw. budynków pasywnych i zeroemisyjnych.
- Zapewnienie skutecznych mechanizmów kontroli jakości powietrza.

Cel operacyjny 7.3. Budowanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców

- Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do różnych grup mieszkańców gminy (w tym rodzin) w duchu: *ekologicznie, czyli jak?* - we współpracy z organizacjami pozarządowymi, szkołami, sołtysami, liderami opinii.
- Promowanie i wspieranie zachowań przyjaznych środowisku naturalnemu m.in. ograniczanie opakowań plastikowych (np. w instytucjach publicznych, szkołach, na imprezach organizowanych przez gminę – na rzecz opakowań papierowych i szklanych, wypracowanie porozumienia z lokalnymi przedsiębiorcami i handlowcami, restauratorami - w celu ograniczenia plastikowych opakowań jednorazowych).
- Promowanie konkretnych zachowań proekologicznych, realizowanych na terenie gminy Gnojnik, jako dobrych praktyk wartych nagradzania i naśladowania (konkursy w szkołach, kampanie informacyjne).
- Wzmacnianie społecznej odpowiedzialności za otaczającą przestrzeń poprzez organizację cyklicznych akcji gminnych (lub sołeckich) – wspólne sadzenie drzew, branie drzew pod opiekę, sadzenie drzew z okazji narodzin dziecka w gminie.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Cel strategiczny 8. Dostosowanie się do zmian klimatu**Cel operacyjny 8.1. Rozwój systemu ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej**

- Ograniczenie zabudowy w obszarach zalewowych oraz zagrożonych powodzią. Zachowanie naturalnych polderów (suchych zbiorników) na wypadek tzw. wody 100-letniej.
- Budowa suchego zbiornika retencyjnego w Gosprzydowej.
- Doinwestowanie i wsparcie Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym zakup pojazdów).

Cel operacyjny 8.2. Rozwój błękitno – zielonej infrastruktury

- Poszukiwanie możliwości i zabezpieczenie własnego ujęcia wody dla gminy Gnojnik.
- Promocja mikroretencji poprzez stosowne zapisy w mpzp (m.in. zbiorniki na deszczówkę).
- Wdrożenie gminnego programu mikroretencji który obejmie m.in. promocję przydomowych zbiorników na deszczówkę, zabezpieczenie powierzchni biologicznie czynnych w sąsiedztwie gospodarstw domowych – promocja hasła „Mniej betonu - więcej zieleni”, promocję nasadzeń drzew itp.
- Rozwój przestrzeni publicznych na terenie gminy jako miejsc spotkań mieszkańców wśród zieleni (nasadzenia zieleni wysokiej i niskiej) – kreowanie przestrzeni zielonych, czystych, zacienionych, przyjaznych, w tym zielonych placów zabaw dla dzieci.
- Otoczenie szczególną ochroną i uwagą parku w Gnojniku jako unikatowego zespołu parkowego z roślinnością wysoką. Promocja parku jako przyjaznej, zielonej przestrzeni publicznej. Podejmowanie działań umożliwiających mieszkańcom pełne wykorzystanie jego walorów – ekologiczne działania zmierzające do wypłoszenia kolonii ptaków gniazdujących w parku (sokolnik).

Cel strategiczny 9. Inwestycje w bezpieczną i funkcjonalną infrastrukturę komunikacyjną**Cel operacyjny 9.1. Modernizacja i rozwój sieci drogowej gminy jako efektywnego i spójnego systemu transportowego zapewniającego bezpieczny przepływ osób i towarów**

PROJEKT FLAGOWY

Prowadzenie działań lobbingowych w zakresie wyznaczenia możliwie najkorzystniejszego dla gminy przebiegu nowej drogi ekspresowej Brzesko-Nowy Sącz

Opis zadania: Prowadzenie działań lobbingowych w zakresie wyznaczenia możliwie najkorzystniejszego dla gminy przebiegu nowej drogi ekspresowej Brzesko-Nowy Sącz, łączącej gminę z autostradą A-4 i dalej z europejską siecią TEN-T. Równocześnie prowadzenie działań informacyjnych oraz konsultacyjnych, skierowanych do mieszkańców gminy, celem uzyskania konsensusu wewnętrznego.

Szacunkowy czas realizacji zadania	Szacunkowy koszt
2021 – do czasu wydania decyzji o przebiegu drogi	<i>Trudny do oszacowania</i>
Odpowiedzialność za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania
Urząd Gminy Gnojnik	środki własne

- Prowadzenie działań lobbingowych w zakresie wynegocjowania, i w efekcie zastosowania, rozwiązań zapewniających wysokie bezpieczeństwo i komfort sąsiedztwa dla mieszkańców gminy już na etapie

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

oddania nowej drogi ekspresowej na terenie gminy - rozwiązania ograniczające hałas, zapylenie, podnoszące poziom bezpieczeństwa.

- Stała modernizacja i rozbudowa sieci dróg gminnych – tworzenie spójnej sieci transportowej.

Cel operacyjny 9.2. Rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej

- Opracowanie Planu Mobilności dla gminy Gnojnik, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań z zakresu transportu rowerowego oraz bezpiecznego poruszania się pieszo po gminie Gnojnik.
- Wyznaczenie sieci tras i ścieżek rowerowych pozwalających na swobodne i bezpieczne poruszanie się po gminie (w tym dojazd dzieci do szkół na rowerach)– połączenie wszystkich sołectw siecią rowerową wkomponowaną w istniejącą sieć drogową, ale także wykorzystującą inne, alternatywne połączenia.
- Opracowanie planu modernizacji i rozbudowy sieci chodników dla pieszych przy drogach gminnych i powiatowych pozwalających na bezpieczny ruch pieszych po gminie.

Cel operacyjny 9.3. Poprawa rozwiązań komunikacyjnych na terenie gminy w aspekcie podnoszenia bezpieczeństwa od strony pieszych

- Przygotowanie inwentaryzacji i mapy miejsc wzmożonego ruchu pieszych na terenie gminy typu: przedszkola, szkoły, placówki kultury/sportu, kościoły, centra miejscowości i wprowadzenie rozwiązań komunikacyjnych w ramach których pieszy zyskuje priorytet poruszania się.
- Wyznaczenie miejsc spowolnionej jazdy i priorytetu dla ruchu pieszego bezwzględnie przed przedszkolami i szkołami w gminie poprzez: oznaczenia poziome na jedni (zamalowanie czerwonych stref, wprowadzenie ograniczeń ruchu – progi zwalniające, oświetlenie ostrzegające w pasie jezdni – światła LED / odblaski), oznaczenia pionowe – odpowiednie znaki drogowe. W przypadku dróg nie będących w zarządzie gminy oraz lobbing gminy w zakresie wprowadzenia niniejszych rozwiązań oraz współdzielenie kosztów inwestycji.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

4. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY

Wprowadzenie

Na podstawie Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2020 poz. 1378) integralną częścią strategii rozwoju gminy jest **model struktury funkcjonalno - przestrzennej gminy**. Jest on podstawą dla określenia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania oraz prowadzenia lokalnej polityki przestrzennej. To punkt odniesienia dla studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Treść oraz forma modelu nie jest uwarunkowana ogólnie, natomiast składa się z elementów właściwych i specyficznych dla danej jednostki. Model składa się z części opisowej oraz graficznej.

Model wynika z przyjętej przez Gminę wizji rozwoju, do której realizacji prowadzić będą cele rozwojowe, w tym także o charakterze przestrzennym. Struktura funkcjonalno-przestrzenna obejmuje rozmieszczenie oraz powiązania obiektów i zjawisk społecznych, gospodarczych oraz przyrodniczych, a w szczególności obszarów, na których obserwuje się ponadprzeciętne nasilenie procesów rozwojowych.

Na model składa się 4 plansz, począwszy od:

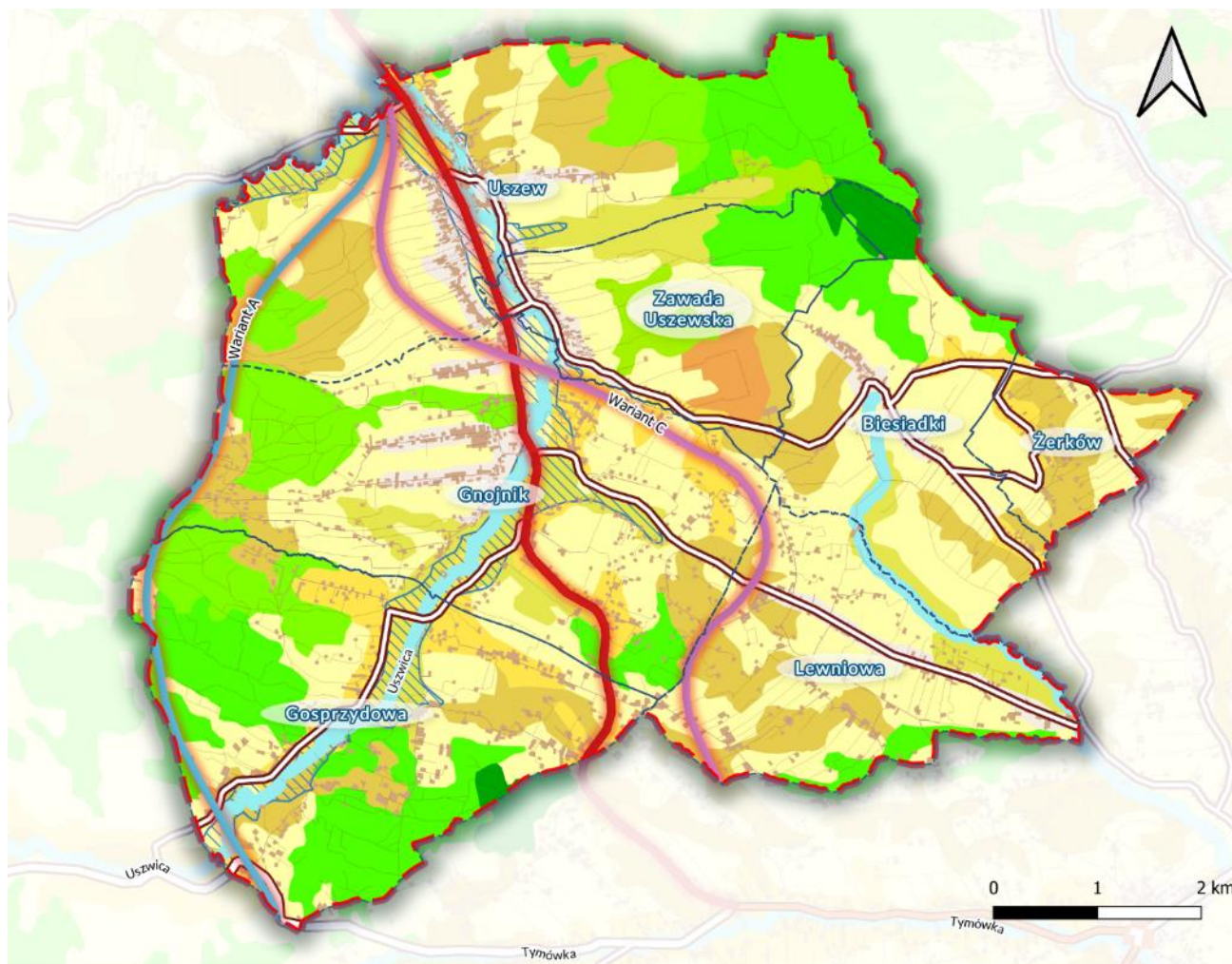
- Planszy tzw. bazowej, na której zobrazowano m.in. sieć osadniczą gminy, formy użytkowania terenu, główne formy ochrony przyrody oraz obszary leśne i zadrzewione, tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi. W przygotowaniu planszy wykorzystano metadane dla polskiej części jednolitej bazy CORINE Land Cover 2018 pokazującej pokrycie terenu / użytkowanie ziemi¹,
- 2 plansze prezentujące model struktury funkcjonalno-przestrzennej poszczególne domeny strategicznego rozwoju gminy Gnojnik:
 1. Tu się żyje,
 2. Tu się inwestuje oraz Tu jest bezpiecznie.

Kolejnym elementem jest zestaw ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki rozwoju w gminie Gnojnik.

¹Metadane zostały utworzone zgodnie ze standardem EEA-MSGI, który jest standardem metadanych dla informacji geograficznej utworzonym przez European Environment Agency Metadata Standard for Geographic Information. <https://clc.gios.gov.pl/index.php/clc-2018/metadane>

RYSUNEK 1. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY GNOJNIK

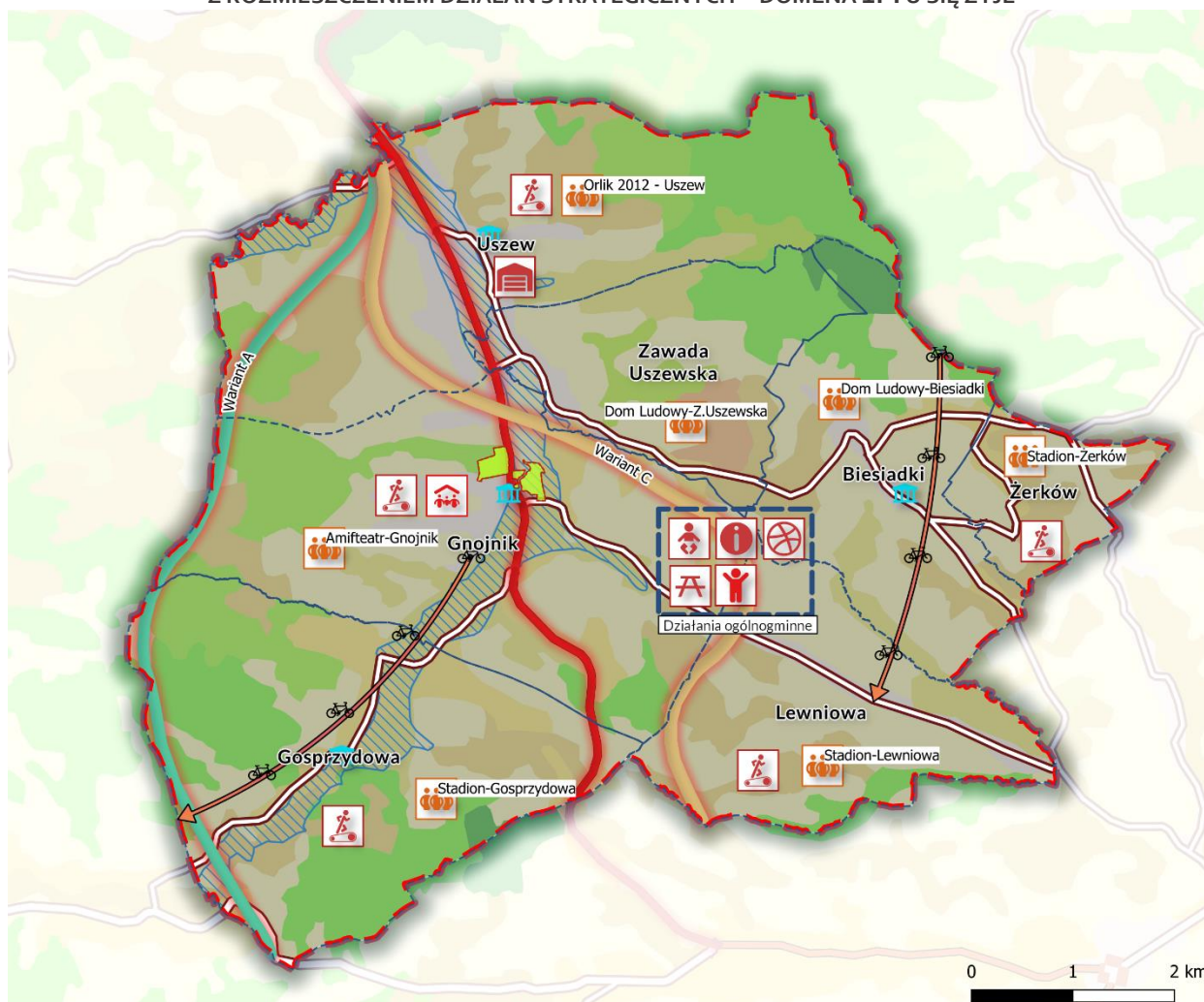
Legenda

Gmina Gnojnik Granice sołectw Obecny przebieg drogi krajowej DK75 Obszary zagrożenia powodziowego Droga przyśpieszonego ruchu jednojezdniowa Drogi wojewódzkie Drogi powiatowe Zabudowa wielorodzinna gęsta lub luźna Zabudowa jednorodzinna Rzeki - Jednolite Części Wód Powierzchniowych	Warianty przebiegu DK75 Wariant A Wariant C Użytkowanie terenu - CORINE Land Cover 2018 Obszary zabudowy Grunty orne nienawadniane Sady Pastwiska Złożone systemy upraw Grunty zajmowane głównie przez rolnictwo ze znacznymi obszarami naturalnej roślinności Lasy liściaste Lasy iglaste Lasy mieszane Roślinność krzewiasta przejściowa

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem <http://dk75.pl/wp-content/uploads/2020/08/przebiegi-rekomendowane.pdf>.
Zastosowano kolorystykę zaproponowaną w CORINE Land Cover <https://clc.gios.gov.pl/index.php/o-clc/legenda>.

RYSUNEK 2. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY GNOJNIK Z ROZMIESZCZENIEM DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH – DOMENA 1. TU SIĘ ŻYJE

Legenda

- Gmina Gnojnik
- Granice sołectw
- Obecny przebieg drogi krajowej DK75
- Obszary zagrożenia powodziowego
- Droga przyspieszonego ruchu jednojezdniowa
- Drogi wojewódzkie
- Drogi powiatowe
- Warianty przebiegu DK75**
- Wariant A
- Wariant C

Domena 1. Tu się żyje

- Zaadaptowanie do celów społecznych i kulturalnych budynku wielofunkcyjnego w Uszwi
- Dostosowanie architektoniczne budynków użyteczności publicznej
- Modernizacja istniejących obiektów sportowo-rekreacyjnych

- Modernizacja przestrzeni i obiektów służących organizacji dużych wydarzeń gminnych kopia
- Oznaczenie i promocja zabytków gminnych
- Reorganizacja opieki przedszkolnej
- Rozwój informacji turystycznej i systemu identyfikacji wizualnej
- Podniesienie dostępności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
- Utworzenie siłowni na otwartym powietrzu
- Wydzielenie i przygotowanie stref rekreacyjno-wypoczynkowych
- Wytyczenie nowych tras oraz rozwój infrastruktury w ramach ścieżek pieszo-rowerowych

Obszar Strategicznej Interwencji

- Dolina Uszwicy - Gminna Strefa Rekreacji

Źródło: Opracowanie własne.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

RYSUNEK 3. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY GNOJNIK Z ROZMIESZCZENIEM DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH – DOMENA 2. TU SIĘ INWESTUJE ORAZ DOMENA 3. TU JEST BEZPIECZNIE

Legenda

- Gmina Gnojnik
- Granice sołectw
- Obecny przebieg drogi krajowej DK75
- Obszary zagrożenia powodziowego
- Droga przyspieszonego ruchu jednojezdniowa
- Drogi wojewódzkie
- Drogi powiatowe
- Warianty przebiegu DK75**
- Wariant A
- Wariant C

Obszar Strategicznej Interwencji

- Dolina Uszwicy - Gminna Strefa Rekreacji

Domena 2. Tu się inwestuje

- Działania lobbingsowe na rzecz korzystnego dla Gminy przebiegu drogi ekspresowej Brzesko-Nowy Sącz
- Tworzenie atrakcyjnej przestrzeni do inwestowania (scalanie lub wymiana działek)
- Stopniowe pozyskiwanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych
- Zachęcanie do zmiany charakteru gruntów rolnych leżących odłogiem
- Przygotowanie przestrzeni dla targów lokalnych „Prosto od rolnika z Gnojnika”
- Powstanie inkubatora przedsiębiorczości

Domena 3. Tu jest bezpiecznie

- Planowana lokalizacja suchego zbiornika w Gosprzydowej
- Ograniczenie zabudowy w obszarach zalewowych oraz zagrożonych powodzią oraz zachowanie naturalnych polderów
- Otoczenie szczególną ochroną i uwagą parku w Gnojniku jako unikatowego zespołu parkowego z roślinnością wysoką
- Zwiększenie dostępności sieci wodno-kanalizacyjnej
- Likwidacja dzikich wysypisk śmieci
- Modernizacja lub rozbudowa infrastruktury lokalowej gminy (pasywność, zeroemisyjność)
- Promocja pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych
- Rozwój przestrzeni publicznych na terenie gminy jako miejsc spotkań mieszkańców
- Wdrożenie gminnego programu mikroretencji
- Wspieranie rozwoju indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków
- Wzmacnianie społecznej odpowiedzialności za otaczającą przestrzeń poprzez organizację cyklicznych akcji gminnych
- Wyznaczenie miejsc spowolnionej jazdy i priorytetu dla ruchu pieszych
- Stała modernizacja i rozbudowa sieci dróg gminnych
- Wyznaczenie sieci tras i ścieżek rowerowych pozwalających na swobodne i bezpieczne poruszanie

Źródło: Opracowanie własne.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy Gnojnik

Na terytorium gminy Gnojnik przeważa funkcja mieszkaniowa, zwłaszcza zabudowa jednorodzinna, zwykle rozproszona, ale także o charakterze tzw. „ulicówek” (m.in. Biesiadki). Obszar jest stosunkowo mało zalesiony (mniej niż 1/5 powierzchni gminy), w dużej mierze pokryty gruntami rolnymi, pastwiskami czy łąkami. Przez środek gminy przepływa jej najważniejszy ciąg wodny – rzeka Uszwica – przecinająca obszar z północy na południe. Równolegle do Uszwicy przebiega droga krajowa nr 75, stanowiąca główną oś komunikacyjną gminy, jak i istotny szlak tranzytowy dla całego powiatu i podregionu. W związku z planowaną budową nowej drogi ekspresowej Brzesko-Nowy Sącz należy spodziewać się znacznego przeobrażenia układu przestrzenno-komunikacyjnego gminy.

Gmina jest silnie powiązana gospodarczo z pobliskim Brzeskiem (szczególnie poprzez przepływy pracowników, czy też użytkowników usług, kultury i rekreacji w mieście). Pomimo rozbudowy nowych domów nie obserwuje się znacznego zjawiska suburbanizacji wokół Brzeska, natomiast sieć połączeń, umożliwiająca dobry i komfortowy dojazd do Tarnowa, Nowego Sącza czy Krakowa, może w przyszłości sprzyjać nasileniu się napływu nowych mieszkańców. Struktura osadnicza opiera się na 7 sołectwach, w tym większość mieszkańców skupia się w dwóch spośród nich: w Gnojniku oraz w Uszwi. Obie miejscowości oferują najszerszy zakres usług, w tym także z zakresu kultury, rekreacji, handlu czy małej przedsiębiorczości.

W powiązaniu z pagórkowatym ukształtowaniem terenu występują tu obszary osuwiskowe (mapę przedstawiono w diagnozie strefy przestrzennej) o zróżnicowanym poziomie aktywności, skupiające się przede wszystkim w północno-wschodniej oraz południowo-zachodniej części gminy. Zagrożenie powodziowe występuje w stosunkowo małym stopniu, jednakże wąski pas terenów bezpośrednio przylegających do koryta Uszwicy określa się jako nienadający do zabudowy mieszkaniowej. Rzeźba terenu oraz rozproszenie zabudowy przyczynia się do problemów z dostępnością sieci wodociągowej i kanalizacji (wysoki odsetek osób niepodłączonych), m.in. z powodu złożoności realizacji i kosztowności inwestycji.

W efekcie uwarunkowań przestrzennych i w konsekwencji parcelacji działek (nawarstwiającej się przez dziesięciolecia) występuje obecnie rozdrobnienie gospodarstw, charakteryzujące się przewagą podłużnych, długich oraz wąskich działek, co widać szczególnie w strukturze ziem w północno-zachodniej części gminy. To poważne ograniczenie dla inwestycji, rozwoju zabudowy mieszkalnej czy rolnictwa.

Gmina posiada wysokie walory krajobrazowe, co wynika z obecności rozległych pól i łąk pokrywających na przemian miejscowe doliny i wzniesienia. Gminę pokrywa Obszar Chronionego Krajobrazu Wschodniego Pogórza Wiśnickiego (5,5 tys. ha) oraz Wiśnicko-Lipnicki Park Krajobrazowy (0,3 ha). Ponadto 7 drzew posiada status pomników przyrody. Wśród zasobów przyrodniczych należy wyróżnić²:

1. dolinę Uszwicy koryto i terasy, wraz z ichtiofauną oraz roślinnością nadrzeczną,
2. zbiorowiska lasów wyżynny świeżych oraz borów mieszanych wyżynnych świeżych na wierzchołkach,
3. doliny na terenach leśnych wraz z zalesionymi odcinkami przecinającymi tereny rolne,
4. łanowy układ pól wokół wsi Biesiadki,
5. nieostre granice rolno-leśne (strefa ekotonowa) na stokach i w dolinie Uszwicy,
6. mozaikowy układ użytków rolnych wraz z zadrzewieniami śródpolnymi oraz terasami i miedzami.

² Raport z inwentaryzacji zasobów środowiskowych gminy Gnojnik oraz waloryzacji krajobrazu, Fundacja Ekopsychologia, Kraków 2019.

Walory przyrodnicze uzupełnione są dziedzictwem historycznym i kulturowym. Na obszarze gminy zlokalizowanych jest kilka obiektów stanowiących zabytki w rejestrze zabytków nieruchomych województwa małopolskiego³:

- Gnojnik gm. Gnojnik – kościół par. p.w. św. Marcina z najbliższym otoczeniem i drzewostanem,
- Gosprzydowa gm. Gnojnik – zespół kościoła par. p.w. św. Urszuli: kościół z otoczeniem, dzwonnica,
- Biesiadki gm. Gnojnik – układ ruralistyczny,
- Biesiadki gm. Gnojnik – kościół par. p.w. św. Mateusza,
- Uszew gm. Gnojnik – kościół par. p.w. św. Floriana.

Obszary sąsiadujące z lokalnymi rzekami, w szczególności Uszwicą, to tereny zagrożone okresowymi powodzią (tereny zalewowe), o braku lub ograniczonej możliwości zabudowy. W **planie zarządzania ryzykiem powodziowym** identyfikuje się obszary zagrożenia powodzią. Co zostanie podkreślone również w rekomendacjach, w obszarach takich (art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne) nie wolno naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym w sposób mogący przyczynić się do zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy też utrudnienia zarządzanie ryzykiem powodziowym. W odniesieniu dla fragmentu Uzwicy w granicach gminy Gnojnik (brak działań wyznaczonych dla pozostałych Tymówki i Złockiego Potoku) planowane są działania⁴ dotyczące wykonania zadań wynikających z analizy programu inwestycyjnego oraz zabezpieczenia powodziowego w dolinie rzeki Uzwicy: Budowa suchego zbiornika Lipnica Murowana; Budowa suchego zbiornika Okocim; Budowa suchego zbiornika Gosprzydowa.

We Wstępnej Ocenie Ryzyka Powodziowego, Mapach Zagrożenia Powodziowego oraz Mapach Ryzyka Powodziowego nie wskazano obszarów zagrożonych dla gminy Gnojnik. Obszary zagrożenia powodziowego w modelu wyznaczono na podstawie granic powodzi historycznych oraz oznaczeń w mpzp gminy.

Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wskazują, że w ramach jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp) wydzielonych w granicach gminy znajduje się 3 rzeki narażone na wpływ antropogeniczny, w tym szczególnie rzeka Uzwica. Znajdują się także dwa obszary stanowiące jednolite części wód podziemnych (jcwpd).

TABELA 4. WYKAZ JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH (JCWP) ORAZ JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH (JCWPD) NA TERENIE GMINY GNOJNIK

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Stan/potencja ł ekologiczny	Przypisane cele środowiskowe	Działania
RW200062147549	Złocki Potok	Co najmniej dobry	dobry stan ekologiczny i chemiczny	1. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Gnojnik 2. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Czchów 3. budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących 4. regularny wywóz nieczystości płynnych
RW2000122139669	Uzwica do Niedźwiedzia	Słaby	dobry stan ekologiczny i chemiczny	1. rozbudowa oczyszczalni ścieków Lipnica Dolna

³ [Rejestr-powiaty-styczeń-2021.pdf \(wuoz.malopolska.pl\)](#)

⁴ <https://www.dziennikustaw.gov.pl/D2016000184102.pdf>

				2. modernizacja oczyszczalni ścieków Stary Wiśnicz 3. regularny wywóz nieczystości płynnych 4. kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych 5. kontrola postępowania z zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa 6. budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Brzesko 7. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Gnojnik 8. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Lipnica Murowana 9. opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia
RW2000122147529	Tymówka	Co najmniej dobry	Dobry stan chemiczny i ilościowy	1. regularny wywóz nieczystości płynnych 2. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Czchów

KOD JCWPd	Nazwa JCWPd	Stan/potencjał ekologiczny	Przypisane cele środowiskowe	Działania
PLGW2000149	149	Dobry	Dobry stan chemiczny i ilościowy	1. coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela /użytkownika ujęcia
PLGW2000150	150	Dobry		

Źródło: Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, www.wody.isok.gov.pl.

Projekt Planu przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS), który ma stać się pierwszym ogólnopolskim dokumentem odnoszącym się do zjawiska suszy, będzie mieć charakter obligatoryjny. Gmina Gnojnik w PPSS jest obszarem podzielonym na część o umiarkowanym zagrożeniu suszą hydrologiczną (wschód) oraz o słabym zagrożeniu (zachód). Zakładane działania na obszarze gminy Gnojnik w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy obejmują:

- realizacji przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub do odtwarzania naturalnej retencji,
- retencję i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych,
- zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych,
- analizę możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji,
- przebudowę urządzeń melioracji wodnych dla zwiększenia retencji glebowej,
- przegląd pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych na obszarach o zasobach dyspozycyjnych o intensywnym stopniu wykorzystania,
- przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych oraz
- budowę ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Gnojnik

Zestaw ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Gnojnik został podzielony na dwa główne zakresy:

- **antropogeniczny** (tereny zainwestowane o do zainwestowania)

oraz

- szeroko rozumianego **środowiska naturalnego**.

W ramach każdego z nich wskazano szereg kluczowych czynników które determinują rozwój przestrzenny i w odniesieniu do nich wskazano zalecenia rekomendacyjne.

Należy pamiętać, że podstawowym rozszerzeniem i pogłębieniem poniższych rekomendacji są zapisy aktualnego Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy Gnojnik.

Zestaw ustaleń i rekomendacji w zakresie terenów zainwestowanych i do zainwestowania

- Strukturę przestrzenną gminy Gnojnik cechują **pasmowe ciągi osadnicze** wzdłuż lokalnych dróg. Występują również pojedyncze osady o funkcjach zagrodowych, czy nawet osiedla o funkcjach mieszkalnych, rekreacyjnych lub usługowych. Rozproszenie zabudowy występuje poza centrami miejscowości.
- **Granice** gminy przebiegają **przez obszary niezainwestowane**, stąd też nie występuje tutaj zagrożenie konfliktami przestrzennymi lub funkcjonalnymi.
- W obrębie terenów zainwestowanych występuje **przewaga terenów zabudowy – mieszkaniowej, rekreacyjnej, zagrodowej i usługowej** nad terenami produkcyjnymi.
- **Dominuje mieszkalnictwo typu jednorodzinne**, związane z obsługą lokalnego rynku pracy. Zabudowa zagrodowa coraz częściej wykazuje tendencje do przekształcania się w budownictwo jednorodzinne i rekreacyjne.
- Układy osadnicze oparte są na podstawowych szlakach komunikacyjnych północ-południe, wschód-zachód oraz systemach mieszanych. **System komunikacyjny** tworzy sieć dróg, której rdzeń stanowi droga krajowa nr 75 przebiegająca przez cały obszar gminy – z północy w kierunku południowo-zachodnim, a ponadto droga wojewódzka nr 966 w południowo-zachodniej części gminy oraz sieci dróg powiatowych i gminnych.
- W hierarchii układu osadniczego funkcję **ośrodka gminnego** pełni miejscowość **Gnojnik, a wieś Uszew – funkcje pomocnicze**. Pozostałe wsie spełniają obecnie funkcje elementarne.
- Gmina dysponuje atrakcyjnymi terenami dla prowadzenia działalności gospodarczej oraz **znacznymi rezerwami terenów dla dalszego zainwestowania** osadniczego: mieszkaniowego, usługowego i rekreacyjnego. Dodatkowo nie bez znaczenia jest położenie sąsiedzkie gminy z Brzeskiem, Tarnowem, czy dzięki bliskiemu połączeniu A4, także z Krakowem. Gmina ma więc potencjał w zakresie posiadania atrakcyjnych terenów do dalszego zainwestowania.
- W granicach gminy wykształciły się obszary o **dominujących funkcjach**:
 - o leśnej i ochronnej, m.in. tereny systemu ekologicznego, prawnie chronionego,
 - o rolniczej,

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

- rolniczo-osadniczej,
- osadniczej – mieszkaniowej, usługowej, mieszkaniowo-usługowej, mieszkaniowo-rekreacyjnej, rekreacyjnej, produkcyjno-usługowej i produkcyjnej.
- System kanalizacyjny w gminie Gnojnik oparty jest na jednej komunalnej, mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków sanitarnych i obsługuje znaczną część gminy – pozostali mieszkańcy korzystają z indywidualnych zbiorników bezodpływowych (szamb) oraz oczyszczalni przydomowych. Zakładana jest rozbudowa komunalnego systemu kanalizacyjnego, ale także realizacja systemów indywidualnych i grupowych (w dostosowaniu do obowiązujących przepisów). Dopuszcza się w tym możliwość realizacji indywidualnych systemów gromadzenia ścieków z ich dowozem do punktów zlewnych lub realizację indywidualnych systemów utylizacji. Można jednak stwierdzić, iż obecnie rozwiązanie kwestii kanalizacji pozostaje wciąż problemem nieuregulowanym, co stanowi wymierne zagrożenie dla środowiska.

Rekomendacje:

- Dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego uwarunkowany jest tworzeniem koncentracji zabudowy z rozdzieleniem funkcji konfliktowych i zachowaniem dystansów przestrzennych pomiędzy poszczególnymi jednostkami osadniczymi. W szczególności dotyczy to relacji obszarów o funkcjach produkcyjnych z zespołami zabudowy mieszkaniowej, czy rekreacyjnej, która sukcesywnie będzie podlegać intensyfikacji w gminie Gnojnik. Dopuszcza się możliwość mieszania funkcji w przypadku trudności w zapewnieniu (dostępność instalacji) i nie powoduje uciążliwości
- Jedną z podstawowych uciążliwości dla mieszkańców na terenie gminy Gnojnik jest hałas, którego zasadniczym źródłem jest ruch tranzytowy. Tym samym w ramach rozwoju przestrzennego gminy należy uwzględniać wymagania ochrony środowiska z tego zakresu w celu wydawania właściwych decyzji lokalizacyjnych, m.in. stosowanie właściwej linii zabudowy, zabezpieczającej przed oddziaływaniem wibroakustycznym dróg, wprowadzanie zielonych ekranów akustycznych o gatunkach zieleni dostosowanych do krajobrazu i funkcji rekreacyjnej w dolinie rzeki Uszwicy, podejmowaniu decyzji lokalizacyjnych z właściwą segregacją funkcji (mieszkaniowych, usługowych i produkcyjnych). Równocześnie należy prowadzić szeroko zakrojone działania w kierunku poprawy infrastruktury drogowej – lokalnej (m.in. przebudowa skrzyżowań, modernizacja dróg itp.).
- Działaniem strategicznym, w zakresie rozwoju układu komunikacyjnego gminy i układów wyższego rzędu z nim powiązanych, będzie ustalenie przebiegu i kolejno realizacja inwestycji dotyczącej powstania nowej drogi ekspresowej Brzesko-Nowy Sącz.
- Dla zachowania ładu przestrzennego konieczne jest utrzymanie skoncentrowanego, zwarteo budownictwa – intensyfikacji wykorzystania terenów budowlanych w ramach istniejącego zainwestowania oraz rozszerzania terenów inwestycyjnych poza koncentracje osadnicze miejscowości. W pierwszej kolejności dotyczy to terenów już obciążonych zabudową rozproszoną lub terenów sąsiadujących z terenami zainwestowanymi. Kierunek ten będzie sprzyjał optymalnemu wykorzystaniu infrastruktury drogowej i technicznej, zarówno już istniejącej, jak i projektowanej.
- W zakresie możliwości tworzenia rezerw budowlanych dla realizacji zabudowy różnego typu nie występują na obszarze gminy ograniczenia z zakresu:
 - gazownictwa - wzdłuż gazociągów wysokoprężnych, w terenach przewidzianych do zabudowy, obowiązuje pozostawienie nie zadrzewionych pasów ochronnych o szerokości dostosowanej do rodzaju obiektów sąsiadujących z gazociągiem – zgodnie z przepisami odrębnymi z tego zakresu.

- zaopatrzenia w wodę – należy jednak zwrócić uwagę na fakt, iż dalsze wykorzystywanie przez ludność wsi płytkich zasobów wód podziemnych, ze względu na częste obniżanie się poziomu użytkowego tych wód oraz wątpliwą jakość, może powodować narastający problem, który będzie musiał być eliminowany przez realizację nowych ujęć / systemów zaopatrzenia w wodę.
- W dalszych kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy należy uwzględnić wymiar przestrzenny w zakresie restrukturyzacji rolnictwa w kontekście rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej czy uwalniania terenu na rzecz zabudowy mieszkaniowej.
- Podczas planowania dalszego rozwoju gminy, opartego o kreowanie terenu przyjaznego do zamieszkania, zdecydowanie duży nacisk należy położyć na ochronę terenów leśnych wraz z pozostałymi terenami otwartymi – gruntami ornymi, łąkami i pastwiskami, celem zachowania w stanie niezmienionym korytarzy ekologicznych służących lokalnej biosferze, ale także będących naturalnymi przestrzeniami przyszłego zainwestowania rekreacyjnego (m.in. ścieżki rowerowe, szlaki piesze po terenie gminy). Obecnie znaczne walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy Gnojnik spowodowały włączenie części jej obszaru do:
 - systemu chronionego krajobrazu pn.: Obszar Chronionego Krajobrazu Wschodniego Pogórza Wiśnickiego,
 - systemu ochrony ekologicznej i przyrodniczo-krajobrazowej poprzez: obszar węzłowy o znaczeniu krajowym „Pogórze Wiśnickie” - Korytarze Ekologiczne Małopolski - korytarz regionalny rzeki Uszwicy.

Naturalny potencjał gminy, oparty o jakość i stan środowiska, jest jedną z kluczowych determinant dla realizacji zamierzeń rozwojowych, zwłaszcza w aspekcie postawienia na bycie gminą przyjazną do mieszkania.

- Ochrona dziedzictwa kulturowego, kształtowanie harmonijnego krajobrazu winna przebiegać poprzez wykorzystanie walorów środowiska kulturowego i podniesienia atrakcyjności obszarów oraz uwzględnienie ustaleń konserwatorskich i dostosowania nowej architektury do tradycji i charakteru substancji zabytkowej. Zachowanie unikalności wymaga nawiązywania w nowej architekturze do lokalnych wzorów i materiałów oraz zachowywania regionalnego krajobrazu kulturowego.

Zestaw ustaleń i rekomendacji w zakresie ochrony przyrody i środowiska naturalnego

(m.in.: hydrologia, geologia, geomorfologia terenu, zanieczyszczenie środowiska naturalnego)

- Gmina Gnojnik znajduje się w obszarze Pogórza Wiśnickiego. Budowa geologiczna decyduje w głównej mierze o **ukształtowaniu terenu**. Charakterystyczne dla rzeźby obszaru są **szerokie garby**, które w południowo-zachodniej części gminy przybierają coraz ostrzejsze formy, a ich wysokości zwiększają się od ok. 300 do 370 m n.p.m. W kierunku północnym obszar gminy stopniowo się obniża. Stoki garbów są przeważnie wypukło-wklęsłe. Górne partie stoków są stosunkowo łagodne do 10%, dolne części stoków mają spadki od 12 – 15%, miejscami nawet do 20%. Gmina położona jest w obrębie Karpat Zewnętrznych Fliszowych. Szerokie garby centralnej części gminy charakteryzują się stosunkowo dobrymi warunkami budowlanymi. W części wklęsłej garbów i stoków występują tereny erozyjne, zagrożone powstawaniem osuwisk i osuwiskowe.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

- Obszar gminy należy do dorzecza Górnej Wisły. **Hydrograficzną osią Gminy jest dolina rzeki Uszwicy.** Uszwica jest rzeką o zmiennych przepływach i okresowych wylewach, uchodzącą do Wisły. Zagrożenie powodziowe występuje wzdłuż całego biegu rzeki Uszwicy. Południowo-wschodnia część gminy jest odwadniana przez rzekę Tymówkę, uchodzącą do Dunajca.

Zróznicowana budowa geologiczna obszaru gminy Gnojnik wpływa na jej niejednorodne warunki hydrogeologiczne. Generalnie – **wody gruntowe** można podzielić tu na:

- o pozadolinne i dolinne,
 - o w szerokich i tarasowych dolinach (m.in. północna część obszaru objęta jest występowaniem nieudokumentowanego tzw. Lokalnego Zbiornika Wód Podziemnych BR „Brzesko”),
 - o wody w utworach czwartorzędowych, występujące w utworach aluwialnych (największa miąższość aluwii występuje w dolinie Uszwicy) charakteryzujące się zmienną i w większości – małą wydajnością (od kilku do kilkunastu m³/h),
 - o wody w utworach mezozoicznych - jura środkowa (dogger) - zbiornik jury górnej występują na obszarze całej gminy. Jest częścią zbiornika Niecki Miechowskiej. Zainteresowanie nim wynika z możliwości wykorzystania wód termalnych dla celów ciepłowniczych.
- **Zanieczyszczenia wód** występujące na terenie gminy Gnojnik mają charakter:
 - o punktowy (zanieczyszczenia ścieków komunalnych z gospodarstw wiejskich, podmiotów gospodarczych oraz ferm hodowlanych),
 - o obszarowy - zanieczyszczenia z pól uprawnych i użytków zielonych zawierające substancje toksyczne takie jak fenole, pestycydy, zanieczyszczenia z tras ruchu kołowego / komunikacja, zanieczyszczenia z obszarów leśnych zawierające znaczne ilości tzw. biogenów (związki fosforu, azotu i potasu) oraz zanieczyszczenia ze ścieków socjalno-bytowych wykorzystywanych rolniczo.

Na obszarze Gminy Gnojnik badania wód podziemnych na szeroka skalę nie były prowadzone, tym samym ocena stanu chemicznego wód podziemnych wykazana jest wg danych z poziomu powiatu brzeskiego. Tym samym: dla Powiatu Brzeskiego większość wód jest dobrej jakości (klasy II i III).

- Górne partie stoków są stosunkowo łagodne do 10%, dolne części stoków mają spadki od 12 – 15%, miejscami nawet do 20% i te fragmenty stoków o dużych spadkach charakteryzuje większe **zagrożenie procesami denudacyjnymi**, stanowiącymi utrudnienie przy podejmowaniu działalności inwestycyjnej. Rozmieszczenie osuwisk ma powiązanie z głównymi jednostkami geomorfologicznymi i zróżnicowaniem litologicznym podłoża skalnego gminy.
- **Kopaliny na obszarze gminy** są podchodzenia osadowego z różnych okresów geologicznych. Najbardziej rozpowszechnionym surowcem budowlanym są:
 - o piaskowce istebniańskie - liczne odkrywki tych piaskowców zarejestrowano w północno-wschodniej i południowo-zachodniej części gminy. Większość tych łomów jest obecnie nieczynna. Większość jednak piaskowców jest kruchych, rozsypanych się na piasek,
 - o piaski (surowce okrucowe) powstałe z rozsypanych się piaskowców – występują na terenie gminy jednakże nie prowadzi się ciągłej ich eksploatacji,
 - o utwory ilaste trzeciorzędowe i czwartorzędowe (gliny) to głównie ility i pospółki, występujące niemal na całej powierzchni gminy. Wyróżniono wśród nich: gliny madowe i gliny terasów akumulacyjnych, gliny zwietrzelinowe, pylaste, gliny zwietrzelinowe, lessy-podobne i lessy piaszczyste,
 - o żwiry - występują w Zawadzie Uszewskiej oraz w Gosprzydowej – w korycie rzeki Uszwicy.

Na obszarze gminy wytypowano do perspektywicznej eksploatacji:

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

- obszar nr I „Skotnica Kącka” – złoża glin i iłów dla produkcji ceramiki budowlanej (szacunkowe zasoby: ok. 30 000 m³),
 - obszar nr II „Gnojnik” – złoża glin dla produkcji ceramiki budowlanej, (szacunkowe zasoby: ok. 80 000 m³),
 - obszar nr III "Uszew", w dolinie rzeki Leksandrówki,
 - obszar nr IV "Gosprzydowa", w dolinie rzeki Uszwicy (surowce możliwe do eksploatacji w trakcie realizacji wielofunkcyjnego zbiornika wodnego nr 141 "Gosprzydowa 2" na rzece Uszwicy).
- Najistotniejszy wpływ na **kształtowanie się klimatu** w odniesieniu do gminy i związanych z nim sezonowych uwarunkowań pogodowych, mają takie czynniki jak:
- rzeźba terenu (Pogórze Karpackie - w obrębie form dolinnych o warunkach przepływu powietrza decyduje wykształcenie systemu teras i stosunki wilgotnościowe podłoża oraz spłaszczenia grzbietowe umożliwiające stagnację powietrza w okresie pogody radiacyjnej),
 - obecność cieków powierzchniowych,
 - cyrkulacja mas powietrza – uwarunkowana barierą górską zlokalizowaną po południowej stronie powiatu brzeskiego oraz dominacją wiatrów zachodnich,
 - wysokość nad poziomem morza (co w pewnym stopniu przyczynia się do tworzenia lokalnych cyrkulacji powietrza),
 - zbiorowiska roślinne (wpływ ich można obserwować na terenach zachowania większych powierzchni drzewostanów mieszanych).
- Obszar gminy położony jest na obszarze Pogórza Wiśnickiego, określanego przez znawców jako jeden z ciekawszych regionów Polski, tak z punktu widzenia przyrodniczego i krajobrazowego, jak również historycznego. Przyrodniczo-krajobrazowe wartości gminy są chronione przez włączenie jej obszaru do systemów Obszarów Chronionego Krajobrazu. Na jej obszarze obowiązuje również ochrona korytarzy ekologicznych Małopolski. W ustawie o ochronie przyrody wskazuje się, że dla ich ochrony mogą być tworzone obszary chronionego krajobrazu. Obecnie obowiązek ochrony korytarzy ekologicznych wynika z zapisów Dyrektywy Siedliskowej, mówiących o konieczności zachowania spójności sieci Natura 2000.

Rekomendacje:

- Uwarunkowania dla rozwoju przestrzennego gminy, wynikające z **położenia geograficznego i morfologii obszaru**, dotyczą uwzględnienia specyfiki rzeźby oraz warunków hydrologicznych obszaru, oraz wynikających z nich ograniczeń inwestycyjnych.
- Dolne części stoków, mające spadki od 12 do nawet 20%, należą do miejsc gdzie występuje większe **zagrożenie procesami denudacyjnymi** – tym samym należy to uwzględniać przy podejmowaniu działalności inwestycyjnej. Osuwiska zaznaczone na mapach Systemu Osłony Przeciwoświsowej SOPO, niezależnie od stopnia aktywności, należy traktować jako tereny niebezpieczne. Mogą one w przyszłości uaktywniać się powodując uszkodzenia lub zniszczenia obiektów inżynierskich. Osuwiska już zabudowane powinny być poddane szczególnej kontroli pod względem odwodnienia, wykonywania nasypów i wkopów. Do terenów zagrożonych należą też strefy wokół tylnych (głównych) skarp osuwiskowych, gdzie w wyniku rozwoju osuwiska tereny powyżej progów mogą zostać objęte procesami osuwiskowymi. Strefa zagrożona wokół górnych części osuwisk wynosi 10 - 20 m (w zależności od wysokości skarpy głównej) i powinna zostać także wyłączona spod jakiegokolwiek zabudowy.

- Szczególnie ważne dla lokalnego środowiska naturalnego jest stworzenie czytelnych zasad zagospodarowania terenów przyległych do korytarza drogi krajowej nr 75 oraz do terenów położonych wzdłuż linii brzegowej rzeki Uszwicy.
- Uwarunkowania dla rozwoju przestrzennego gminy, wynikające z **zasobów kopalin** dotyczą uwzględnienia istniejących złóż i obszarów eksploatacji oraz wynikających z nich ograniczeń inwestycyjnych, w tym:
 - uwzględnienia możliwości eksploatacji złóż przy spełnieniu wymagań ochrony środowiska oraz zagrożeń powodziowych z obowiązkiem rekultywacji terenów poeksploatacyjnych,
 - ochrona złóż udokumentowanych i zasobów perspektywicznych poprzez zakaz zagospodarowania tych terenów w sposób trwały, wykluczający powierzchnię eksploatację kopalin, z wyjątkiem terenów przewidzianych na cele budowlane wg dotychczasowych przesądzeń planistycznych, które pozostają w dotychczasowym przeznaczeniu.
- Bardzo duże znaczenie dla **mikroklimatu** gminy ma południkowy układ doliny rzeki Uszwicy umożliwiający dopływ ciepłych mas powietrza z południa. Tym samym uwarunkowania dla rozwoju przestrzennego, wynikające z warunków klimatycznych dotyczą uwzględnienia ograniczeń inwestycyjnych wynikających z konieczności zapewnienia odpowiednich warunków przewietrzania, zwłaszcza zwartych terenów osiedlowych. Ponadto należy uwzględniać stosowanie ekologicznych systemów energetycznych m.in. sukcesywną eliminację węgla jako paliwa podstawowego, kontynuację zmiany systemu ogrzewania z węglowego na gazowe, elektryczne, olejowe lub inne z zakresu OZE.
- Uwarunkowania dla rozwoju przestrzennego gminy, wynikające z warunków **glebowych** obszaru, dotyczą przede wszystkim uwzględnienia ograniczeń inwestycyjnych dla ich ochrony. Zaleca się: ochronę gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych gleb przed zainwestowaniem, prowadzenie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej w celu zapobiegania erozji gleb, tworzenie zabezpieczeń w postaci nowych nasadzeń śródpolnych, przydrożnych, w jarach i wąwozach, lejach źródłowych oraz wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej w obrębie uskoków ziemnych – na stokach.
- Szczególnie ważne jest uwzględnianie korytarzy ekologicznych w planowaniu przestrzennym w skali lokalnej. Obszary powiązań ekologicznych winny być chronione przed zainwestowaniem ze względu na predyspozycje do pełnienia funkcji biotycznej w ramach terenów otwartych i czynnych przyrodniczo w celach: przewietrzania, migracji gatunków oraz zachowania cennych gatunków flory i fauny. Nie należy zalesiać tego typu otwartych terenów o charakterze naturalnym i półnaturalnym. Przy prowadzeniu zalesiania należy przestrzegać zasady dostosowania typu zalesienia do lokalnych warunków siedliskowych (odniesionych do potencjalnej roślinności terenu), stosowania materiałów do zalesienia pochodzenia miejscowego, unikania tworzenia monokultur (zwłaszcza drzew iglastych) i sadzenia ekspansywnych gatunków, a także drzew obcego pochodzenia – wskazane jest sadzenie gniazdowe – pozostawianie polanek śródleśnych.
- Ze względu na zagrożenia naturalne występują na obszarze gminy **ograniczenia dla intensyfikacji inwestycji** budowlanych oraz obowiązków ochrony przed niewłaściwym użytkowaniem środowiska. W tym celu należy uwzględnić:
 - w zakresie ochrony przed powodzią w działalności inwestycyjnej na obszarze gminy: obszary szczególnego zagrożenia powodzią (zgodnie z ustawą Prawo wodne - na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy, nakazy, ograniczenia i dopuszczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony przed powodzią). Ze względu na system regulacji stosunków wodnych, występują na obszarze gminy ograniczenia dla intensyfikacji

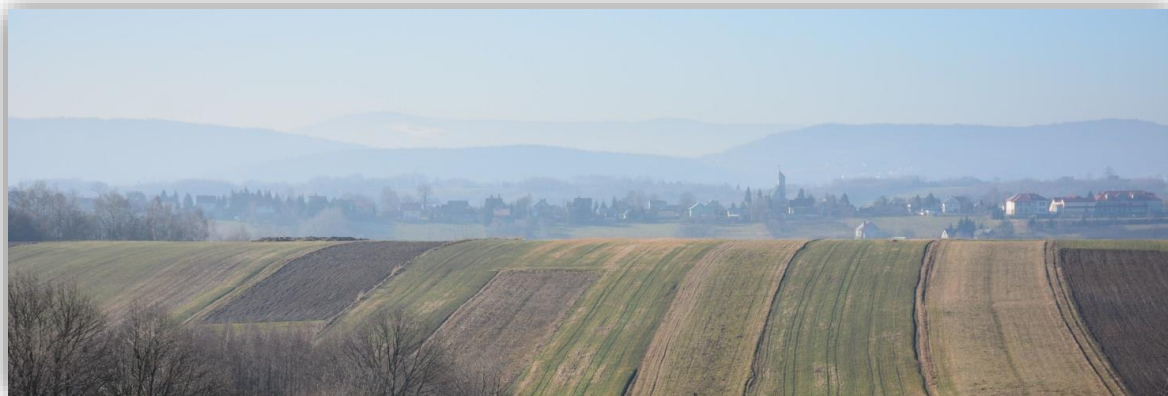

- inwestycji budowlanych oraz konieczność zachowania polderów przeciwpowodziowych – wolnych od zabudowy oraz ochrony systemów melioracyjnych przed zniszczeniem w trakcie prowadzenia robót budowlanych,
- w zakresie ochrony przed skażeniem gleb i wód gruntowych - zabezpieczenia tras komunikacyjnych w urządzenia zapobiegające przed wpływem zanieczyszczeń do gruntu i kontrola zakładów w zakresie unieszkodliwiania, składowania i wywozu odpadów produkcyjnych,
 - w zakresie ochrony przed procesami denudacyjnymi - konieczność porządkowania i umacniania linii brzegowej rzek i potoków oraz działania stabilizacyjne w obrębie terenów osuwiskowych i zagrożonych osuwiskami,
 - w zakresie ochrony przeciwpożarowej - wprowadzanie okresów ochronnych w okresie suszy oraz zakazu penetracji lasów przez jednostki nieupoważnione,
 - w zakresie ochrony przed nietypowymi zjawiskami klimatycznymi - przygotowanie alternatywnych metod gospodarowania na wypadek klęsk żywiołowych oraz procedur ratowniczych,
 - w zakresie ochrony przed występowaniem niekorzystnych warunków topoklimatu - lokalizacja zabudowy w sposób umożliwiających przewietrzanie zespołów osadniczych.
- Kierunki rozwoju przestrzennego gminy, wynikające z **zagrożeń naturalnych**, dotyczą uwzględnienia warunków budowlanych na terenach tymi zagrożeniami objętych. Wnioski wynikające z zagrożeń naturalnych i antropogenicznych:
- Stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu (wymóg analiz geologicznych określających głębokość posadowienia obiektów) na terenach o wysokim poziomie wód gruntowych.
 - Ochrona przed zagrożeniami środowiskowymi naturalnymi – powodziowymi: rzeka Uszwica i inne ciekі pozostają w strefie dwóch rodzajów wezbrań: roztopowych – w marcu i w kwietniu oraz opadowych – głównie w lipcu i w sierpniu. Charakteryzują się dużą zmiennością stanu i przepływu wód oraz tworzą znaczne zagrożenie powodziowe (czasie wielkich wezbrań powodziowych stany wód na Wiśle przekraczały lub były równe stanom alarmowym).
 - Spełnienie szczególnych warunków zainwestowania na terenach zagrożonych podtopieniem,
 - Poprawa stanu rowów odwadniających i urządzeń hydrotechnicznych.
 - Powiększenie powierzchni leśnej (na glebach niskich klas bonitacyjnych zwiększyłoby to obszar retencjonowania wód opadowych i roztopowych).
 - Ochrona przed zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i podziemnych – realizacja kanalizacji komunalnej oraz urządzeń gwarantujących bezpieczne gromadzenie i wywóz ścieków do oczyszczalni ścieków komunalnych z terenów nie przewidzianych do skanalizowania, ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza, likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów, kontrola urządzeń zagrażającym przesiękami zanieczyszczeń do wód i do ziemi.
 - Ograniczenie niskiej emisji poprzez stosowanie energooszczędnych systemów grzewczych, stosowanie paliw o minimalnym stopniu zanieczyszczenia (m.in. gaz, energia elektryczna, paliwa wysokiej jakości), termomodernizację budynków, modernizację układu komunikacyjnego poprzez poprawę sprawności wewnętrznego układu drogowego i rozbudowę oraz reorganizację ruchu drogowego, przebudowę węzłów drogowych.
 - Ograniczenie ekspansji osadniczej poprzez uzależnienie rozwoju przestrzennego od możliwości zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków i minimalizowanie zagrożeń wynikających z występowania dzikich składowisk odpadów.

- Stosowanie ograniczeń w zainwestowaniu w strefach uciążliwego oddziaływania istniejących oraz projektowanych urządzeń i sieci infrastruktury technicznej i w strefach uciążliwości dróg.
- Zatrzymanie obudowy doliny Uszwicy poprzez niekontrolowaną działalność osadniczą. Rezygnacja z wprowadzania nowej oraz utrwalania istniejącej zabudowy na terenach powodziowych (m.in. dolina Uszwicy) i osuwiskowych, z wyjątkiem niektórych form rekreacji.
- Uwarunkowania dla rozwoju przestrzennego gminy, wynikające z możliwości wystąpienia **awarii technicznych**, dotyczą uwzględnienia wpływu i skutków w/w zagrożeń na proces rozwoju przestrzennego zagospodarowania obszaru, w tym ograniczeń inwestycyjnych na obszarach zagrożenia powodzią oraz zapisów o możliwości realizacji inwestycji z przedmiotowej branży.
- Kompleksy leśne gminy pełnią funkcje ochronne: wodochronne i glebochronne – w związku z tym ochrony wymagają zarówno powierzchnie, jak i skład gatunkowy zespołów biocenotycznych lasów. Istnieją możliwości powiększania terenów leśnych, głównie na glebach o niskich klasach bonitacyjnych oraz na terenach działań rekultywacyjnych np. po zakończonej eksploatacji kopalni. Należy racjonalizować wykorzystanie lasów do celów gospodarczych oraz prowadzić zalesienia gruntów najsłabszych – często odłogowanych. Głównym celem działania w zakresie poprawy gospodarki leśnej winna być poprawa struktury przestrzennej gminy oraz wycofanie z produkcji rolnej gruntów niskiej jakości. Zalesienia winny stanowić główną formę zagospodarowania gruntów niskiej jakości, których rolnicze użytkowanie jest ekonomicznie nieuzasadnione.

RYSUNEK 4. KRAJOBRAZ GMINY GNOJNIK (OBRĘB SOŁECTWA BIESIADKI)

Fot. Michał Jakiel.

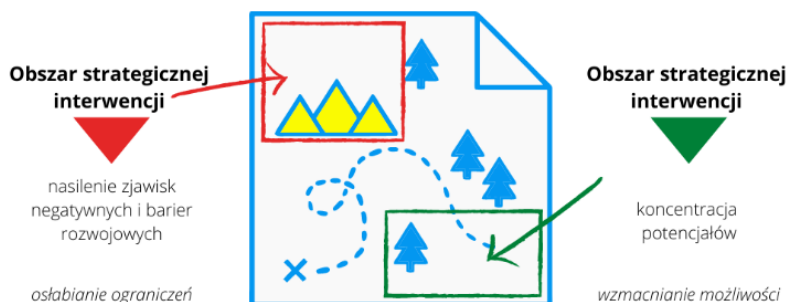
Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

6. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

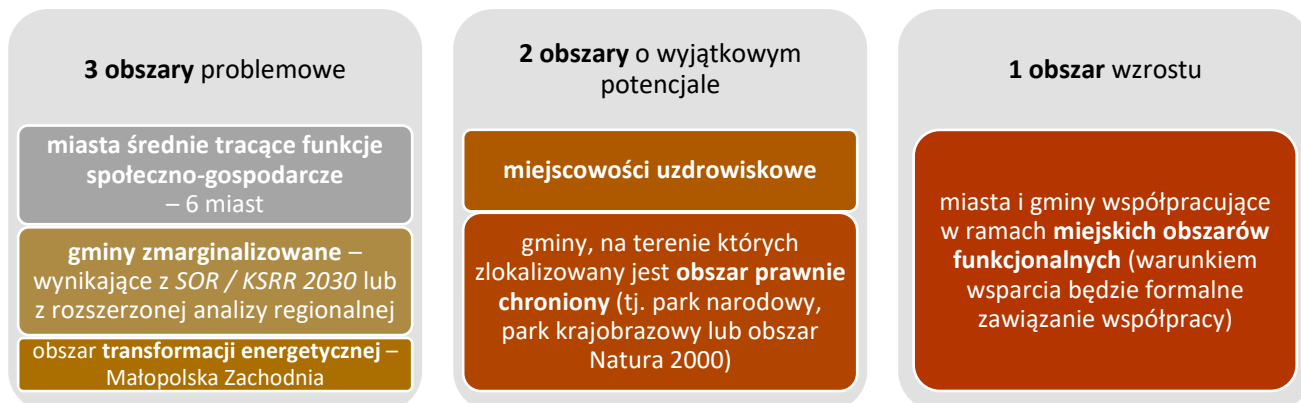
Obszarami Strategicznej Interwencji (OSI) są tereny odznaczające się szczególnymi uwarunkowaniami rozwojowymi w skali całej gminy. Rozumie się przez to, że mogą być one dotknięte znaczącymi barierami i ograniczeniami hamującymi rozwój lub mogą tu występować istotne potencjały, których wykorzystanie otworzy nowe szanse i stanie się atutem dla gminy. Z tej przyczyny są to obszary wymagające skoncentrowania na nie dodatkowych, zintegrowanych działań.

OSI zostały już wskazywane w strategiach regionalnych. W województwie małopolskim są one ujęte dziedzinowo. Zdecydowano, że ze względu, iż cały obszar regionu posiada duży potencjał rozwoju, zwłaszcza kulturowy i turystyczny, nie zostaną wyznaczone terytorialne OSI. Mechanizm wsparcia zostanie skierowany na konkretne dziedziny, a sama realizacja będzie oparta na lokalnych partnerstwach.

Obszary Strategicznej Interwencji w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego

Dla województwa małopolskiego zostało wyodrębnionych 6 typów obszarów:

Obszarami problemowymi, wymagającymi usunięcia lub ograniczenia barier rozwojowych są:

- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją** - problemy społeczne nasilają się w południowo-wschodniej i północnej Małopolsce, a ekonomiczne – w południowej. Gminy, w których łącznie koncentrują się problemy społeczne, ekonomiczne lub środowiskowe są skoncentrowane w części wschodniej Małopolski. Do gmin zmarginalizowanych zalicza się także te o najniższej dostępności transportowej.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Kumulacja negatywnych zjawisk występuje w 62 gminach⁵, które w większości należą do najuboższych w regionie.

2. **Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze** - w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* w województwie małopolskim wskazano **6 takich miast**.
3. **Obszar transformacji energetycznej** – Małopolska Zachodnia.

Obszarami o szczególnych walorach i potencjale są:

4. **Miejscowości uzdrowiskowe** - kurorty o wieloletniej tradycji, rozpoznawalne w kraju i na świecie.
5. **Obszary prawnie chronione** (parki narodowe, parki krajobrazowe itp.) – to tereny cenne przyrodniczo, które objęte szczególnym wsparciem, a zarazem przyczyniające się do ograniczeń inwestycyjnych.

Obszarami wzrostu są:

6. **Gminy współpracujące w ramach Miejskich Obszarów Funkcjonalnych** – obecnie funkcjonuje Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, planowany rozwój związków wokół Tarnowa, Nowego Sącza, a także w ramach miast zachodniej małopolski, regionu tatrzańskiego i gorlickiego.

Obszar Gminy Gnojnik **nie stanowi** części żadnego Obszaru Strategicznej Interwencji przyjętego w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2030.

Obszary Strategicznej Interwencji – Gmina Gnojnik

Obszary Strategicznej Interwencji to, w myśl Ustawy o Zasadach Prowadzenia Polityki Rozwoju, obszary posiadające **szczególne uwarunkowania** społeczne, gospodarcze i/lub przestrzenne przejawiające się występowaniem **barier rozwojowych albo potencjałów** dla rozwoju jednostki. OSI stanowią wybór strategiczny, którego konsekwencją jest skierowanie interwencji publicznej na dany obszar. W niniejszym rozdziale wskazano OSI kluczowe dla gminy Gnojnik wraz z zakresem planowanych na nim działań. W efekcie prac strategicznych oraz konsultacji ustalono, że OSI w okresie 2021-2035 będzie **Dolina Uszwicy – Gminna Strefa Rekreacji**.

Obszar terytorialny

Dolina Uszwicy – Gminna Strefa Rekreacji to teren centralny dla gminy Gnojnik, otwarty – o charakterze przestrzeni publicznej, z koncentracją funkcji rekreacyjno-sportowych.

OSI składa się z trzech sąsiadujących podobszarów rozdzielonych DK 75 oraz rzeką Uszwicą. Teren parku wraz z okolicami boiska LKS Pagen Gnojnik oraz plebanii zajmuje blisko 7 ha. Druga część obszaru, najmniejsza, obejmuje działki zlokalizowane pomiędzy DK75 oraz Uszwicą, w sąsiedztwie (lecz nie obejmujące) kościoła pw. Św. Marcina – zajmuje on ok. 1 ha. Część wschodnia OSI, znajdująca się za Uszwicą, pokrywa 6 ha i obejmuje niezabudowane, rolne tereny ograniczone od południa i wschodu działalnościami gospodarczymi. Łącznie obszar pokrywa ok. **14 ha**.

⁵ Jako gminy zmarginalizowane wskazano te jednostki, w których wartość wskaźnika syntetycznego była niższa niż -0,25 (62 gminy) oraz wskazane w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (29 gmin).

RYSUNEK 5. OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI: DOLINA USZWICY – GMINNA STREFA REKREACJI.

Źródło: Opracowanie własne.

Uzasadnienie wyboru

Kreowanie gminy jako miejsca o **wysokiej jakości życia dla jej mieszkańców** to zasadniczy cel jaki stawia sobie gmina Gnojnik. Trzy osie wokół których koncertuje dalszy swój rozwój (domeny strategicznego rozwoju) jasno definiują gminę jako przyjazną przestrzeń do mieszkania i spędzania tu czasu wolnego, tzw. czasu „po pracy”, do odpoczynku, rekreacji czy sportu.

Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) w gminie Gnojnik, to **przestrzeń publiczna**, która po zagospodarowaniu będzie się charakteryzować wyraźnym rysem rekreacyjno – sportowym. Przestrzeń ta zlokalizowana jest w centrum miejscowości Gnojnik, w bezpośrednim sąsiedztwie Urzędu Gminy i szeregu usług publicznych. Sąsiaduje ona także bezpośrednio z parkiem gminnym, stadionem oraz zabytkowym kościołem. Tym samym po zrealizowaniu będzie stanowić spójną całość (m.in. z parkiem gminnym, stadionem, zabytkowym kościołem) – urządzonej, wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej, bardzo dobrze skomunikowanej i dostępnej dla wszystkich mieszkańców gminy.

Przewiduje się realizację interwencji skierowanej na OSI w dwóch etapach:

- Etap I – zagospodarowanie obszaru w bezpośrednim sąsiedzie parku gminnego i stadionu poprzez realizację: budynku Domu Kultury wraz z otoczeniem (ścieki spacerowe, mała architektura, urządzenia rekreacyjne – siłownia na wolnym powietrzu, plac zabaw dla dzieci starszych, kort tenisowy, boisko wielofunkcyjne, itp.) zgodnie z posiadaną, powszechnie skonsultowaną i akceptowalną koncepcją zagospodarowania;
- Etap II – połączenie obszaru zagospodarowanego w ramach Etapu I dwoma kładkami dla ruchu pieszo – rowerowego, przebiegającymi nad obecnym ciągiem drogowym DK 75, z dalszą częścią OSI czyli Etap II. Etap II będzie miała dwie zasadnicze funkcje – będzie to teren rekreacyjno – sportowy (z takimi urządzeniami jak m.in. wodny plac zabaw, boisko sportowe, pamp – truck, plac zabaw dla młodzieży i dla dorosłych) oraz przestrzeń o charakterze urządzonej przestrzeni publicznej - deptak gminny (m.in.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

ławki i pergole do odpoczynku i spotkań, fontanna) z toaletą publiczną oraz punktem informacji turystycznej o gminie Gnojnik.

Prowadzona jest zmiana **miejscowego planu zagospodarować przestrzennego** dla fragmentu terenu oznaczonego jako „obszar K”, o powierzchni ok. 8000 m², wchodzącego w skład OSI jako terenu o przeznaczeniu usługowym oraz rekreacyjno-turystycznym.

Dodatkowo gmina posiada **skonsultowaną powszechnie z mieszkańcami gminy i akceptowalną koncepcję zagospodarowania Etapu I OSI** (budowa Domu Kultury wraz z zapleczem parkowym i urządzeniami do rekreacji na wolnym powietrzu). Konsultacje społeczne prowadzone w okresie kwiecień – czerwiec 2021 r. realizowanie były poprzez **szereg pogłębianych technik konsultacyjnych**, takich jak:

- badania w działaniu – wieloetapowe angażowanie / przygotowanie młodych mieszkańców gminy Gnojnik, i kolejno prowadzenie przez nich badań ankietowych z dorosłymi mieszkańcami gminy, na temat kierunku zagospodarowania terenu wchodzącego w skład OSI jako przestrzeni publicznej (około 200 pogłębianych wywiadów na bazie kwestionariusza ankiety),
- badania typu CAWI ankietą on-line dostępną na stronie www gminu Gnojnik (64 ankiety),
- wywiady pogłębione (ID) z liderami opinii gminy Gnojnik (5 wywiadów),
- terenowy punkt konsultacyjny działający przez kilka dni, o różnych porach dnia, także w weekendy,
- warsztat plenerowy konsultacyjny z wizualizacjami i propozycjami zagospodarowania obszaru OSI (29.06.2021 r.).

Wszystkie działania konsultacyjne przyniosły spójny wniosek: zagospodarowany teren centralny gminy Gnojnik jako urządzona przestrzeń publiczna, wyposażona w elementy refrakcyjne, sportowe oraz kubaturowe o przeznaczeniu na funkcje publiczne (Dom Kultury) to powszechnie akceptowalny i pilnie oczekiwany kierunek działania.

Ostatecznie realizowane przedsięwzięcie stanie się realnym atutem gminy Gnojnik, który wyraźnie i pozytywnie wpłynie na zmianę charakteru gminy w obszarze podnoszenia jakości życia jej mieszkańców, ale także przyczyni się do wzrostu atrakcyjności gminy jako gminy oferującej ciekawy produkt rekreacyjno-sportowy. Będzie to jednak możliwe po wprowadzeniu strategicznej interwencji w obszar jaki na chwilę obecną pozostaje w dużym swym zakresie jedynie potencjałem gminy, ze diagnozowanym szeregiem uwarunkowań społecznych i przestrzennych które klasyfikują go do miana OSI.

Uwarunkowania przestrzenne

- **Przeznaczenie terenu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego** - teren ten jest wskazany jako posiadający w części zachodniej głównie funkcje usług publicznych, rekreacyjne, mieszkaniowe lub mieszkaniowo-usługowe (MN, MU, UK, ZP, US), natomiast we wschodniej – wzdłuż Uszwicy – pojawiają się tereny zagrożone zalaniem (ZZ) i podtopieniem (ZW), na których przeważa strefa rolniczo-osadnicza (RZ) oraz zieleń parkowa (ZP).
- Przestrzeń ta stanowi **kontynuację funkcji** już zakorzenionych w przestrzeni, czyli rozwój, znaczące poszerzenie i wzbogacenie obecnego terenu parkowego i sportowego.
- **Centralne położenie** terenu, w sąsiedztwie drogi DK 75, daje możliwość zapewnienia **dogodnego** i bezpośredniego **dojazdu** do obszaru z terenu gminy, ale także z gmin sąsiednich. Wysoka atrakcyjność oferty OSI będzie miała swoje oddziaływanie ponadgminne, m.in. na ośrodki miejskie takiej, jak Brzesko, czy Tarnów.
- Część terenu znajduje się w **obszarze zalewowym** rzeki Uszwicy, tym samym nie może być na nim prowadzona zabudowa, natomiast z powodzeniem może on **służyć jako urządzone miejsce rekreacji na wolnym powietrzu**.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Uwarunkowania gospodarcze

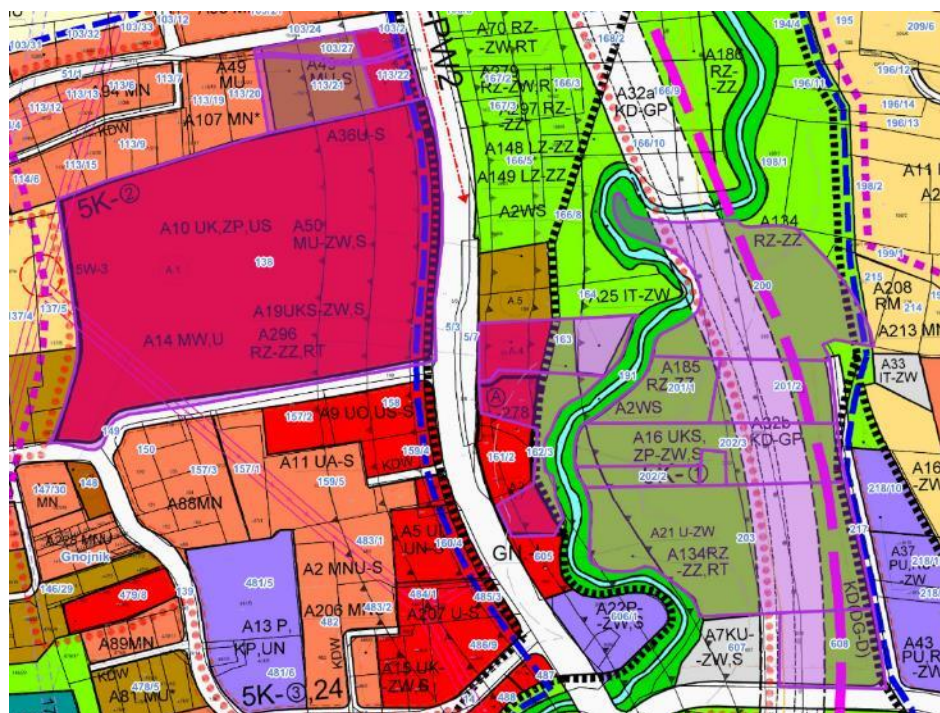
- Osi lokalizowane jest przestrzeni centralnej gminy, w sąsiedztwie funkcji usługowych i publicznych. Realizacja OSI wpłynie pozytywnie – w formie impulsu rozwojowego – na **rozwój sektora usługowego w gminie Gnojnik**, zwłaszcza w zakresie usług gastronomicznych, handlowych czy obsługi korzystających z terenu osób (np. wypożyczalnie sprzętu sportowego itp.).

Uwarunkowania społeczne

- Mieszkańcy Gminy Gnojnik oczekują takiej inwestycji. W prowadzonych badania społecznych (IV – VI 2021 r.) związanych ze zmianą miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru centralnego w Gnojniku (fragmentu OSI) mieszkańcy powszechnie opowiedzieli się za potrzebą realizacji urządzonej przestrzeni publicznej o wielohektarowymi powierzchnią, z szeregiem funkcji rekreacyjno – sportowych oraz ofertą kulturalną.
- Rozwój gminy Gnojnik – postawienie na domenę strategicznego rozwoju: Tu się żyje.

Obszar terytorialny OSI zgodnie z MPZP

RYSUNEK 6. OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI – FUNKCJE TERENU ZGODNE Z MPZP

Źródło: Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska, Urząd Gminy Gnojnik.

Teren wyznaczony jako OSI jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z którym może być wykorzystywany jako tereny usług publicznych i rekreacyjnych.

Dopuszcza się również wprowadzenie, jako form towarzyszących, usług z zakresu handlu, gastronomii, funkcji biurowych i socjalnych związanych z prowadzoną działalnością.

Tereny zlokalizowane są obecnie w bezpośrednim sąsiedztwie drogi DK 75. W przyszłości na wskazanym odcinku, droga DK75 zmieni swój przebieg. W chwili opracowania dokumentu przez GDDKiA procedowany jest przebieg nowej drogi ekspresowej, jednak bez względu na wybór wariantu trasy obecny układ

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

komunikacyjny będzie zachowany jako sieć komunikacyjna wewnątrz gminy Gnojnik. Tym samym obszar OSI będzie posiadał zagwarantowany dojazd minimum drogami gminnymi o nawierzchni asfaltowej.

Obszar Strategicznej Interwencji obejmuje działki: 200, 201/1, 201/2, 202/3, 202/2, 203, 162/3, 163, 202/1, 608, 138, 103/28, 51/5, 113/22, 113/21, 103/27, 51/4 znajdujące się w obrębie Gnojnika.

Kierunki interwencji i planowane działania

Przeprowadzenie procesu inwestycyjnego dla Etapu I zagospodarowania OSI czyli tzw. **Obszaru K** (teren w sąsiedztwie parku i stadionu) w oparciu o posiadaną, powszechnie skonsultowaną i akceptowaną koncepcję zagospodarowania terenu (Dom Kultury wraz z otoczeniem).

Przygotowanie koncepcji zagospodarowania Etapu II terenu OSI:

- teren rekreacyjno – sportowy (z takimi urządzeniami jak m.in. wodny plac zabaw, boisko sportowe, pump – truck, plac zabaw dla młodzieży i dla dorosłych)
- przestrzeń o charakterze deptaku gminnego (m.in. ławki i pergole do odpoczynku i spotkań, fontanna, toaleta publiczna),
- punkt informacji turystycznej o gminie Gnojnik,
- połączenie Etapu I z Etapem II poprzez dwie bezkolizyjne kładki pieszo – rowerowe przerzucone nad obecną DK75.

Przeprowadzenie procesu inwestycyjnego dla Etapu II.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Zarządzanie realizacją Strategii

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii Rozwoju Gminy Gnojnik na lata 2021-2035 odwołuje się do procedur i zakresu przydzielonych odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych oraz prowadzenia obserwacji postępów Strategii. Wskazano podmioty odpowiedzialne oraz zaangażowane w jej wdrażanie. Wyróżniono możliwe źródła finansowania zadań strategicznych. Strategia będzie wdrażana i monitorowana przez uzgodnione i wyznaczone do tego podmioty. Realizacja Strategii i monitorowanie jej postępów odbywać będzie się w zgodności ze standardami zachowań sformułowanymi w Misji rozwoju:

Jesteśmy odpowiedzialni za siebie i innych,

Rozwijamy się równomiernie,

Zbieramy i identyfikujemy potrzeby wszystkich grup interesariuszy,

Badamy opinie, słuchamy i konsultujemy,

Weryfikujemy możliwości,

Informujemy i komunikujemy,

Polegamy na wysokim poczuciu sprawczości u mieszkańców,

Wzmacniamy partnerstwo międzysektorowe oraz współpracę pomiędzy sołectwami,

Rozmawiamy z sąsiadami i innymi samorządami, także zagranicznymi,

Wspieramy oddolne inicjatywy i angażujemy lokalne społeczności.

Podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i oceny Strategii będą:

— **Wójt Gminy:**

- Jest odpowiedzialny za wykonanie Strategii Rozwoju Gminy;
- Wyznacza Opiekuna Strategii;
- Inicjuje realizację zadań.

— **Rada Gminy:**

- Analizuje postępy wdrażania Strategii,
- Akceptuje sprawozdania z realizacji Strategii,
- Rozpatruje wnioski o aktualizację Strategii,
- Odnosi się do zadań wskazanych w Strategii przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych.

— **Opiekun Strategii:**

- Funkcja koordynacyjna wobec pozostałych Partnerów, w tym podejmowanie się mobilizacji zasobów na rzecz realizacji zadań strategicznych,
- Upowszechnia założenia Strategii wśród mieszkańców gminy,

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

- Przygotowuje sprawozdania okresowe z realizacji Strategii,
 - Rekomenduje wprowadzenie zmian do Strategii.
- **Partnerzy realizacji Strategii tj. poszczególne komórki Urzędu Gminy oraz jednostki organizacyjne:**
- Realizują / współrealizują poszczególne zadania strategiczne,
 - Informują Opiekuna o stopniu realizacji zadań oraz przekazywanie danych do monitoringu,
 - Wnioskują o zmiany w Strategii.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju to kluczowy punkt odniesienia przy tworzeniu lub aktualizowaniu dokumentów strategicznych lub planistycznych. Dlatego istotnym jest utrzymanie ich zgodności z treścią Strategii – zyskują one status **dokumentów wykonawczych**.

Zgodność dotyczy:

- Poziomu **misji**: wdrożenie nowych dokumentów wykonawczych musi być poprzedzone tzw. *testem misji w modelu Ashridge*. Osoby odpowiedzialne za ich sporządzenie powinny dokonać weryfikacji zapisów za pomocą poniższych pytań:
 - Czy dokument jest zgodny z naszą główną aspiracją?
 - Czy wpisuje się w nakreślone strategiczne obszary rozwoju (domeny)?
 - Czy nie kłóci się z wartościami, w które wierzymy?
 - Czy zakłada działania uwzględniające przyjęte standardy zachowań?
- Poziomu **celów**: opracowania programowe/planistyczne niższego rzędu powinny wynikać i/lub wpisywać się w cele wyznaczone w dokumencie Strategii.
- Poziomu zaplanowanych **efektów**: wdrażanie dokumentów wykonawczych ma umożliwiać osiągnięcie docelowych wartości wskaźników założonych w Strategii.
- Poziomu **wytycznych i rekomendacji** w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

W związku z powyższym dokonano przeglądu istniejących dokumentów wykonawczych Gminy Gnojnik wraz z określeniem ich zgodności ze Strategią lub ogólną rekomendacją zmian.

TABELA 5 WYBRANE DOKUMENTY WYKONAWCZE GMINY GNOJNIK

Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi / wytyczne
Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Gnojnik na lata 2016-2021	2016-2021	Rekomenduje się aktualizację bądź opracowanie nowego dokumentu.
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gnojnik na lata 2021-2030	2021-2030	Aktualny, założenia są zgodne ze Strategią Rozwoju, kolejne aktualizacje wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii.
Programu Współpracy Gminy Gnojnik na rok 2021 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	roczny	Uchwalane dokumenty roczne wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii.
Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Gnojnik na lata 2020 – 2025 wraz	2020-2025	Aktualizacje wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii (m.in. dotyczące dostosowania budynków).

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

z zasadami wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Gnojnik		
Program Opieki Nad Zwierzętami Bezdomnymi oraz Zapobiegania Bezdomności Zwierząt	roczny	Uchwalane dokumenty roczne wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii.
Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Gnojnik	roczny	Uchwalane dokumenty roczne wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii.
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gnojnik	Zmiana z 2021 r.	Aktualny, założenia są zgodne ze Strategią Rozwoju, kolejne aktualizacje wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii, w szczególności z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej.
Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Gnojnik na lata 2021-2026	2021-2026	Aktualny, założenia są zgodne ze Strategią Rozwoju, kolejne aktualizacje wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii.
Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gnojnik	2014 zmiany punktowe	Aktualizacje wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii (w szczególności w zakresie terenów inwestycyjnych i przebiegu DK 75 oraz w zgodności z modelem struktury f-p).
Gminna Ewidencja Zabytków	W trakcie sporządzania	Sporządzany, zapisy wymagają weryfikacji zgodności z dokumentem Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

Monitoring i ewaluacja

Celem systemu monitorowania Strategii jest weryfikacja skuteczności działań, określonych w ramach celów strategicznych ujętych w tym opracowaniu. Monitoring pozwoli sprawdzić, czy Strategia jest wdrażana zgodnie z planem. Tym samym monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych zadań, uwzględnionych w planach działań dla domen strategicznego rozwoju. Wskaźniki służące monitorowaniu realizacji Strategii wyróżniono na kolejnych stronach.

Monitoring obejmujący sprawdzenie osiągniętych wskaźników ma miejsce raz na dwa lata. Jednostki organizacyjne oraz komórki urzędu odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań przekazują Opiekunowi Strategii w terminie **do końca kwietnia** informację na temat aktualnych wartości wskaźników (w szczególności dotyczących projektów flagowych) oraz możliwych trudnościach i problemach w realizacji zaplanowanych zadań

Na podstawie tych danych Opiekun Strategii przygotowuje sprawozdanie z realizacji Strategii **do dnia 31 maja** w Raporcie o stanie gminy i przedkłada je Wójtowi oraz Radzie Gminy. Następnie wyniki monitoringu publikowane są na stronie internetowej urzędu gminy.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Procedura aktualizacji strategii

Przegląd i aktualizacja dokumentu Strategii Rozwoju będzie mieć miejsce w połowie okresu obowiązywania Strategii, dopuszcza się także taką możliwość w przypadku wystąpienia uzasadnionej konieczności aktualizacji. W sytuacji potrzeby realizacji przeglądu strategicznego bądź stwierdzenia przez jednostkę prowadzącą monitoring Strategii (np. w celu wprowadzenia zmian), zostaną przeprowadzone następujące działania:

1. Wójt Gminy Gnojnik na sesji Rady Gminy przedstawia **wniosek o rozpoczęcie procesu przeglądu strategicznego**.
2. W oparciu o decyzję Rady Gminy Wójt we współpracy z Opiekunem Strategii określa **sposób przeprowadzenia aktualizacji** (praca własna / podmiotu zewnętrznego) oraz przygotowuje harmonogram procesu aktualizacji Strategii.
3. W ramach procesu, weryfikacji i aktualizacji poddane mogą zostać:
 - zapisy zawarte w części diagnostycznej – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych oraz wyników analiz,
 - misja rozwoju gminy i jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w zakresie zasobów gminy i jej otoczenia (powiatu, województwa, kraju),
 - cele strategiczne i operacyjne i ich adekwatność do zweryfikowanej misji rozwoju (w szczególności do domen strategicznego rozwoju),
 - zadania,
 - Obszary Strategicznej Interwencji.
4. Zaktualizowana Strategia jest kierowana do konsultacji.
5. Po konsultacjach aktualizację Strategii przedstawia się Radzie Gminy.

Ewaluacja ex-ante (ewaluacja uprzednia)

Pomiędzy zakończeniem opracowania dokumentu Strategii Rozwoju a jego wdrożeniem dokonano tzw. ewaluacji uprzedniej (*ex-ante*). Uwzględniono w niej następujące kryteria:

— **Trafność:**

adekwatność postawionych celów i wybranych do realizacji zadań do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i posiadanych zasobów. W Strategii umieszczono wnioski z analizy danych zastanych oraz badań ankietowych, uporządkowane wg obszarów tematycznych. W opisie domen strategicznego rozwoju przywołano najważniejsze wnioski (mocne i słabe strony oraz analizę PEST) oraz kwestie kluczowe, na których oparto cele strategiczne. Na podstawie tej analizy potwierdzono, że istnieją związki przyczynowo skutkowe pomiędzy zidentyfikowanymi celami, a zdiagnozowanymi problemami i potrzebami wykazanymi w diagnozie.

— **Skuteczność:**

możliwość osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez zdefiniowane priorytety i działania. W Strategii wskaźniki odniesiono do poszczególnych celów strategicznych. Są to wskaźników produktów i rezultatów. Stwierdza się, że wskaźniki posiadają merytoryczne uzasadnienie i są realne do osiągnięcia.

— **Efektywność:**

ocena uzasadnienia zdefiniowanych celów pod kątem przewidywanych nakładów finansowych.

— **Spójność wewnętrzna i zewnętrzna dokumentu Strategii:**

nie zachodzą w nim działania wzajemnie wykluczające się. Zostało to przedstawione m.in. na sporządzonym modelu przestrzenno-funkcyjnym. Analiza dokumentów strategicznych wyższego rzędu wskazuje, że proponowane cele i działania, zawarte w Strategii są komplementarne z dokumentami Strategii na poziomie wojewódzkim i powiatowym.

Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu obowiązywania Strategii przewidziano opracowanie ewaluacji ex-post – w formie sprawozdania lub raportu końcowego z realizacji Strategii. To dokument zawierający wykaz przeprowadzonych działań, ocenę efektywności wydatkowania środków finansowych czy też osiągniętych rezultatów (stopień osiągnięcia założonych wskaźników). Zostanie on dołączony do strategii po opiniowaniu i konsultacjach społecznych.

Rezultaty planowanych działań - wskaźniki monitorowania Strategii

W celu weryfikacji stopnia osiągnięcia oczekiwanych rezultatów Strategii, wybrano kilkanaście wskaźników umożliwiających dokonanie takiej oceny.

TABELA 6. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA STRATEGII

CK – Centrum Kultury, GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, GBP – Gminna Biblioteka Publiczna, ROS – Referat Organizacyjno-Społeczny, RGPIOS – Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska, RID - Referat Inwestycji i Drogownictwa, RO – Referat Oświaty, RFK - Referat Finansowo-Księgowy.

Lp.	Mierniki realizacji	Odpowiedzialność	Wartość bazowa	Wartość 2030	Wartość 2035	
Domena 1. Tu się żyje						
1.	Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów sportowych (hale, boiska)	RID	1	2	3	
2.	Liczba uczestników zajęć w instytucjach kultury - biblioteki	GBP	428	500	600	
3.	Liczba zmodernizowanych obiektów kultury (centra kultury, biblioteki)	CK	1	2	2	
4.	Wyniki egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej	RO	J. polski	58 %	64 %	67 %
			Matematyka	49 %	54 %	57 %
			J. angielski	48 %	54%	57 %
5.	Liczba dzieci przypadających na oddział szkoły podstawowej	RO	16	15	13	
6.	Liczba dzieci przypadających na 100 miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego	RO	121 (2019 r.)	110	105	
7.	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych działających na 100 mieszkańców	ROS	3,57	3,7	4,0	
8.	Procent budżetu gminy przeznaczonych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	RFK	3 %	4 %	5 %	

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GNOJNIK NA LATA 2021-2035

9.	Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	GOPS	Rok 2020 524	520	520
10.	Liczba zmodernizowanych obiektów służących organizacji wydarzeń gminnych	RID / CK	4	2	3
11.	Długość nowych wielofunkcyjnych tras rowerowych na terenie gminy	RID	0	3100 mb	5000mb
Domena 2. Tu się inwestuje					
12.	Liczba nowych punktów informacyjnych o charakterze krajoznawczo – turystycznym	RID / CK	0	1	3
13.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	GOPS	2,6 %	2,5 %	2,5 %
14.	Liczba przedsiębiorstw, których główna siedziba firmy znajduje się na terenie gminy	RFK	420	440	460
15.	Dochody gminy z tytułu podatku od działalności gospodarczej (CIT) na mieszkańca	RFK	13,5 zł	14 zł	15 zł
16.	Liczba zrealizowanych zajęć z zakresu przedsiębiorczości	RO	0	7	12
17.	Powierzchnia nowopozyskanych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych	RID	0	1	1
Domena 3. Tu jest bezpiecznie					
18.	Liczba zdarzeń drogowych rocznie	RID	79 (2019 r.)	50	30
19.	Liczba opracowanych Planów Mobilności	RID	0	1	1
20.	Liczba wyznaczonych i zabezpieczonych miejsc zwolnionej jazdy i priorytetu ruchu pieszego	RID	0	3	3
21.	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	RID / RGPiOŚ/ 2020 rok	40%	60 %	90 %
22.	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	RID / RGPiOŚ/ 2020 rok	33%	60%	80 %
23.	Liczba funkcjonujących gminnych ujęć wody	RGPiOŚ	0	1	2
24.	Liczba wymienionych przestarzałych pieców węglowych	RGPiOŚ	108	1350	1600
25.	Liczba kampanii na rzecz korzystania z transportu publicznego w gminie i poza jej granicami	RID / RGPiOŚ	0	6	11

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Cele strategiczne wyznaczone w Strategii Rozwoju są zgodne z założeniami programowymi dokumentów wyższego rzędu. Strategia jest spójna z istotnymi dla realizacji polityki rozwoju gminy Gnojnik obowiązującymi aktami strategicznymi, planistycznymi oraz operacyjnymi obowiązującymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i ponadlokalnym. Są to:

- Strategia Zrównoważona Europa 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030),
- Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego,
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami.

Przed ukończeniem projektu Strategii **nie** zostały jeszcze ukończone prace nad Strategią Rozwoju Powiatu Brzeskiego oraz RPO Województwa Małopolskiego na lata 2021-2027.

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2030 została przyjęta Uchwałą Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. Wizją rozwoju województwa jest: „Małopolska regionem równych szans i wszechstronnego rozwoju Małopolan, nowoczesnej gospodarki, odpowiedzialnie podchodzącym do zasobów środowiska naturalnego, silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości, zachowującym swoją tożsamość i aktywnie działającym na rzecz integracji europejskiej”. Głównym celem prowadzącym do realizacji takiej wizji: „Małopolska regionem zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym”. W Strategii Rozwoju Województwa wskazuje się **5 obszarów działania**:

Obszar I - Małopolanie

cel – Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie

Obszar ten obejmuje takie zagadnienia jak rodzina, opieka zdrowotna, bezpieczeństwo, sport i rekreacja, kultura i dziedzictwo, edukacja oraz rynek pracy. W gminie Gnojnik założenia tego celu są zawarte w domenie 1. skoncentrowanej na standardach edukacji, infrastruktury społecznej, przedszkolnej opieki wychowawczej, oferty sportowej, kulturalnej oraz rekreacyjnej.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

Obszar II – Gospodarka

cel – Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka

Obszar wskazujący na wagę innowacyjności, konkurencyjności i przedsiębiorczości, podkreślający znaczenie turystyki, transportu czy gospodarka w obiegu zamkniętym. W gminie Gnojnik gospodarce poświęcona jest domena 2., obejmująca zagadnienia terenów inwestycyjnych, rozwijania przedsiębiorczości, budowania postaw i zapewniania odpowiedniej infrastruktury, w tym drogowej.

Obszar III – Klimat i środowisko

cel - Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej)

W Małopolsce w nadchodzącym okresie programowania stawia się na występowanie zmian klimatycznych, dbałość o gospodarkę wodną, utrzymywanie bioróżnorodności i jakości krajobrazu. Wspierać to ma odpowiednia edukacja ekologiczna. W gminie Gnojnik zagadnieniom środowiskowym poświęcono domenę 3. przedstawiającą zadania na rzecz ładu przestrzennego, jakości środowiska czy bezpieczeństwa powodziowego i osuwiskowego.

Obszar IV – Zarządzanie Strategiczne

cel - System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030

W strategii regionalnej stawia się na system zarządzania strategicznego rozwojem, współpracę, jak również partnerstwo oraz promocję regionu. W gminie Gnojnik zagadnienia z zakresu zarządzania rozwojem znajdują swoje miejsce w szczególności w standardach – mają one jednak odzwierciedlenie w domenach, w których wskazywano na potrzebę wdrażania odpowiednich regulacji w każdym z obszarów rozwojowych.

Obszar V – Rozwój zrównoważony terytorialnie

cel - Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach

Obszary Strategicznej Interwencji wskazane w tym obszarze obejmują obszary funkcjonalne oraz ważne pod kątem ochrony przyrody. Zagadnienia te przenikają przez wszystkie domeny rozwoju gminy Gnojnik, jednak w szczególnym stopniu dotyczą kwestii równomiernego rozwijania infrastruktury społecznej (domena 1.) oraz wzmacniania przedsiębiorczości na bazie miejscowych walorów (domena 2.).

TABELA 7. SPÓJNOŚĆ CELÓW STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA „MAŁOPOLSKA 2030” Z CELAMI STRATEGII ROZWOJU GMINY GNOJNIK NA LATA 2021-2035.

Strategia Rozwoju Gminy Gnojnik 2021-2035	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”
1. Wzmacnianie integracji i aktywizacji społecznej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie • Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach
2. Rozwijanie oferty czasu wolnego i kultury	
3. Prowadzenie aktywnej polityki prozdrowotnej i senioralnej	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie
4. Kreowanie atrakcyjnego otoczenia dla tworzenia nowych miejsc pracy	<ul style="list-style-type: none"> • Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka • Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach
5. Kształtowanie i premiowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców	

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GNOJNIK NA LATA 2021-2035

6. Budowanie zaangażowania, wzmacnianie powiązań i współodpowiedzialności za rozwój gminy	<ul style="list-style-type: none">• Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie• Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach• System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030
7. Zachowanie wysokiej jakości środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none">• Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej
8. Dostosowanie się do zmian klimatu	
9. Inwestycje w bezpieczną i funkcjonalną infrastrukturę komunikacyjną	<ul style="list-style-type: none">• Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej• Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka• Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 pn. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

Wobec powyższego Strategię Rozwoju Gminy Gnojnik na lata 2021-2035 należy uznać za spójną z założeniami Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja zadań wskazanych w Strategii Rozwoju, prowadzących do osiągnięcia celów strategicznych, będzie uzależniona od wyodrębnienia odpowiednich środków budżetowych oraz pozyskania funduszy z zewnętrznych źródeł. Są to w szczególności:

- Środki własne JST (środki pochodzące z budżetu gminy) jako główne źródło finansowania zaplanowanych działań w niniejszej Strategii. Pozwalają w pełni finansować część inwestycji, ale także mogą być wkładem własnym do m.in. zadań współfinansowanych ze środków zewnętrznych.
- Środki pozyskane z Unii Europejskiej - Nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej na lata 2021-2027 umożliwi pozyskanie funduszy z programów krajowych oraz programu regionalnego. Środki finansowe na realizację celów tych programów będą pochodzić z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także nowego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Należy jednak nadmienić, że podział środków w ramach dostępnych programów oraz opracowywanie ich ostatecznej wersji w dalszym ciągu trwa.
- Skarb Państwa – m.in. środki celowe w ministerstwach, zwłaszcza odpowiedzialnych za sport, turystykę, kulturę i infrastrukturę.
- Środki funduszy celowych w tym: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej;
- Kapitał prywatny i środki własne (w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego);
- Kapitał prywatny (środki inwestorów prywatnych).

Na kolejnych stronach zestawiono zadania wraz ze wskazaniem jednostek odpowiedzialnych za ich realizację, źródłem finansowania oraz szacunkową wartość, wraz z zakładanym okresem realizacji.

Łączna zakładana i szacunkowa wartość realizacji projektów flagowych w perspektywie lat 2021-2035 wynosi 62 000 000 zł. Podstawowym źródłem finansowania jest budżet gminy.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3

Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl; e-mail: cds@cds.krakow.pl

8. DIAGNOZA SYTUACJI GMINY GNOJNIK

Wnioski wynikające z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Gnojnik były podstawą dla opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Gnojnik na lata 2021-2031”.

Pod uwagę wzięto 3 główne obszary funkcjonowania gminy: **społeczny, gospodarczy i przestrzenny**. W sferze społecznej zbadano sytuację mieszkańców, zarówno w zakresie procesów demograficznych, jak i dostępności usług, infrastruktury społecznej, oświaty, ochrony zdrowia. Sfera gospodarcza przedstawia stan lokalnej gospodarki, sytuację na rynku pracy czy też rolnictwo. Uwzględniono tu również kwestię finansów Gminy i podejmowanych inwestycji. Z kolei sfera przestrzenna obejmuje zagadnienia związane z warunkami zamieszkiwania w gminie, transportu, infrastruktury, mieszkalnictwa czy stanu środowiska. Sytuację w gminie Gnojnik przedstawiono na tle powiatu brzeskiego oraz województwa małopolskiego. Dla danych i informacji, dla których to było możliwe, przeprowadzono również analizę dla poszczególnych sołectw.

Dane, które pokazano w ujęciu statycznym, obrazują obecną sytuację gminy, w chwili sporządzania diagnozy. Dane w ujęciu dynamicznym analizy zostały przeprowadzone dla lat 2015-2020 (w razie braku danych przedstawiono okres krótszy; wskaźniki demograficzne przedstawiono w ujęciu 2011-2020). Dane statystyczne wykorzystane w diagnozie pochodzą z otwartych baz danych, zwłaszcza Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, oraz zostały udostępnione przez Urząd Gminy Gnojnik lub współpracujące z nim podmioty (np. Komendę Powiatową Policji w Brzesku).

W dokumencie pojawiają się ponadto odniesienia do raportów, publikacji tematycznych czy też informacji pochodzących ze stron internetowych (Urzędu Gminy, ale także innych). Źródła zostały wymienione pod wizualizacjami danych (wykresy, tabele) lub w formie przypisów dolnych.

Gmina Gnojnik - podstawowe informacje

Gmina Gnojnik stanowi jedną z wiejskich gmin tworzących powiat brzeski w województwie małopolskim. Składa się z siedmiu wsi: Biesiadek, Lewniowej, Gosprzydowej, Gnojnika, Uszwi, Zawady Uszewskiej oraz Żerkowa. Łącznie zajmują powierzchnię 55 km². Cały obszar gminy jest częścią Pogórza Wiśnickiego – obszaru wyróżniającego się licznymi, płaskimi wzgórzami, przedzielonymi erozyjnymi dolinami. Potoki lokalne tworzą dorzecza Raby, Uszwicy i Dunajca, a te z kolei wpływają do Wisły.

Pomimo zróżnicowanego krajobrazu, zalesienie obszaru jest stosunkowo niskie (1/5 obszaru), co jest powiązane z tradycyjnie rolniczym charakterem gminy. Gmina Gnojnik wykazuje w wymiarze społeczno-gospodarczym silne powiązania z pobliskim Brzeskiem, stanowiącym ponadlokalne centrum usług społecznych, czy też miejsce pracy wielu mieszkańców gminy. Lokalna sieć transportowa opiera się o trasę DK75, umożliwiającą dojazd do głównych ośrodków małopolskich, a poprzez złączenie z autostradą A4 – także z resztą kraju i Europy.

SFERA SPOŁECZNA

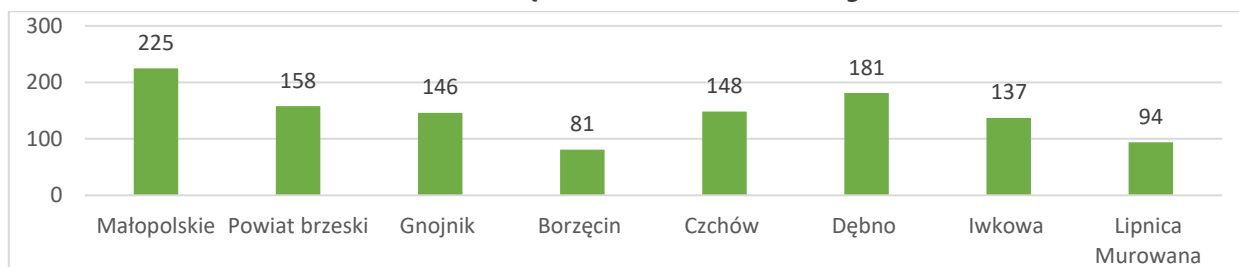
Demografia

TABELA 8. LICZBA LUDNOŚCI W LATACH 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Małopolskie	3 372 618	3 382 260	3 391 380	3 400 577	3 410 901
Powiat brzeski	92 983	93 001	93 164	93 206	93 201
Gnojnik	7 889	7 936	7 965	8 027	8 029
Borzęcin	8 397	8 385	8 378	8 379	8 337
Czchów	9 813	9 834	9 826	9 803	9 828
Dębno	14 607	14 586	14 677	14 723	14 746
Iwkowa	6 320	6 341	6 415	6 426	6 483
Lipnica Murowana	5 601	5 633	5 648	5 642	5 659

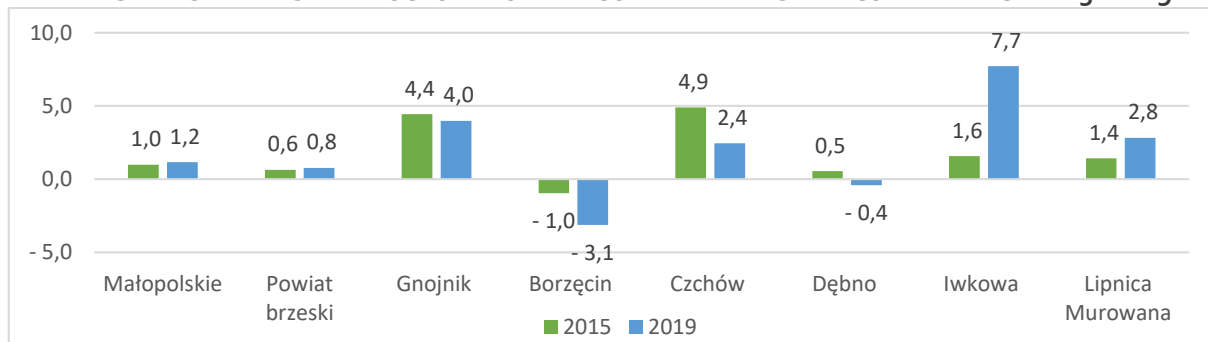
Źródło: BDL GUS 2021, opracowanie własne.

WYKRES 1. GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA W 2019 R.

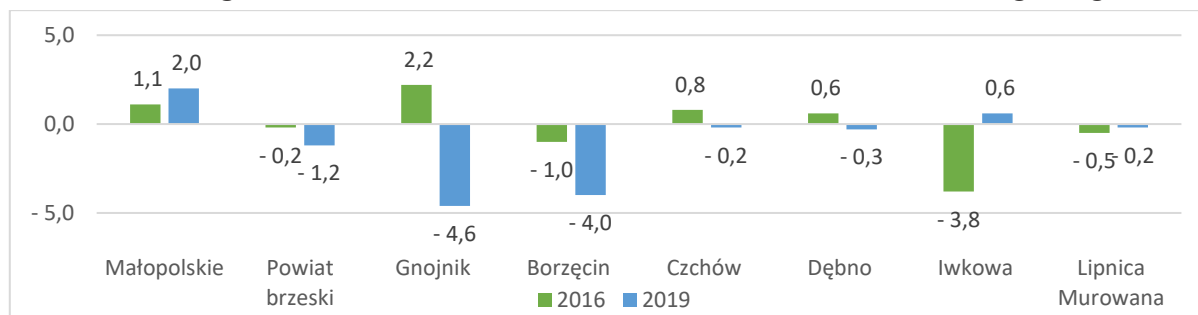
Źródło: BDL GUS 2021, opracowanie własne.

WYKRES 2. WSKAŹNIK SALDA RUCHU NATURALNEGO NA 1000 MIESZKAŃCÓW W LATACH 2015 I 2019 R.

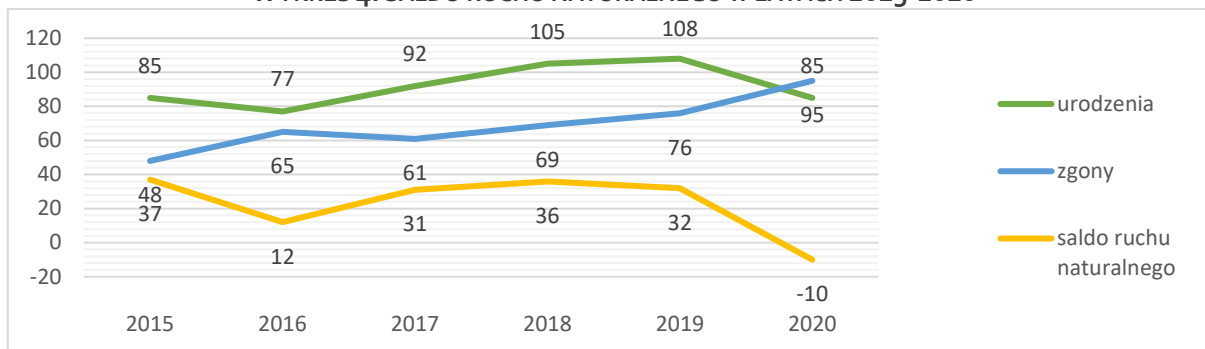
Źródło: BDL GUS 2021, opracowanie własne.

WYKRES 3. WSKAŹNIK SALDA MIGRACJI NA 1000 MIESZKAŃCÓW W LATACH 2015 I 2019

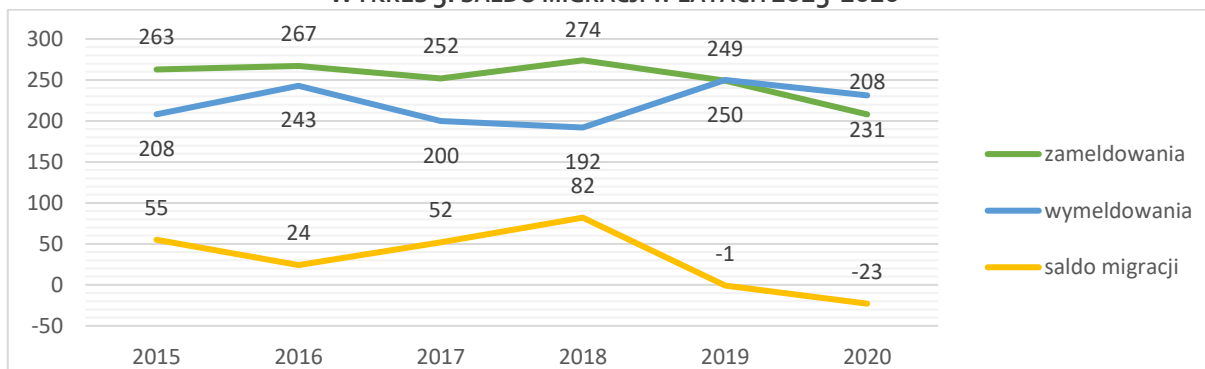
Źródło: BDL GUS 2021, opracowanie własne.

WYKRES 4. SALDO RUCHU NATURALNEGO W LATACH 2015-2020

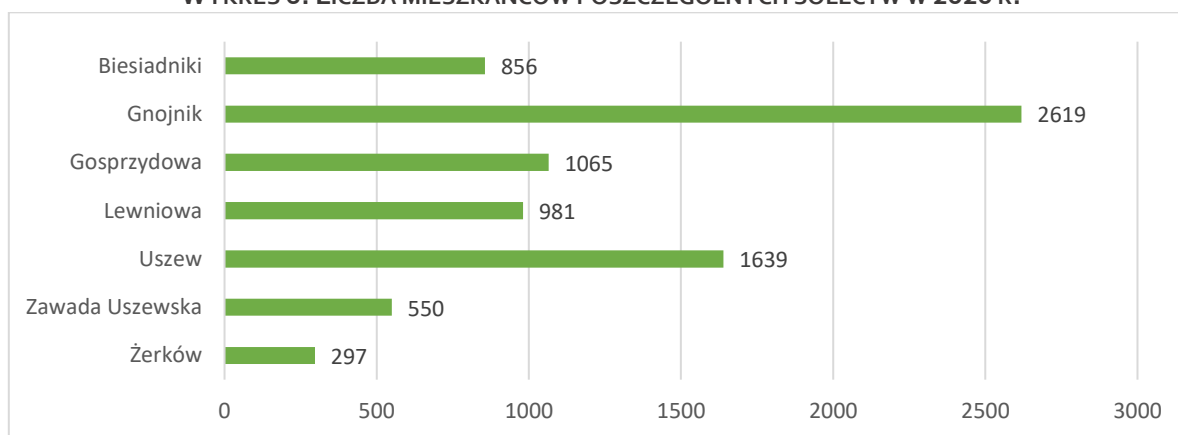
Źródło: UG Gnojnik 2021, opracowanie własne.

WYKRES 5. SALDO MIGRACJI W LATACH 2015-2020

Źródło: UG Gnojnik 2021, opracowanie własne.

WYKRES 6. LICZBA MIESZKAŃCÓW POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTW W 2020 R.

Źródło: UG Gnojnik 2021, opracowanie własne.

TABELA 9. SALDO RUCHU NATURALNEGO W PRZELICZENIU NA 100 MIESZKAŃCÓW W SOŁECTWACH.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Biesiadki	-0,46	-0,69	0,46	-0,46	-0,23	-0,58
Gnojnik	0,79	0,32	0,51	0,81	0,77	0,53
Gosprzydowa	0,65	0,28	1,10	-0,18	0,46	-0,56
Lewniowa	0,21	-0,10	0,10	0,61	-0,20	-0,41
Uszew	0,37	0,00	0,43	0,60	0,12	-0,24
Zawada Uszewska	0,54	1,07	-1,08	0,90	0,73	-0,55
Żerków	1,01	0,68	0,00	0,00	1,67	-0,67

Źródło: UG Gnojnik 2021, opracowanie własne.

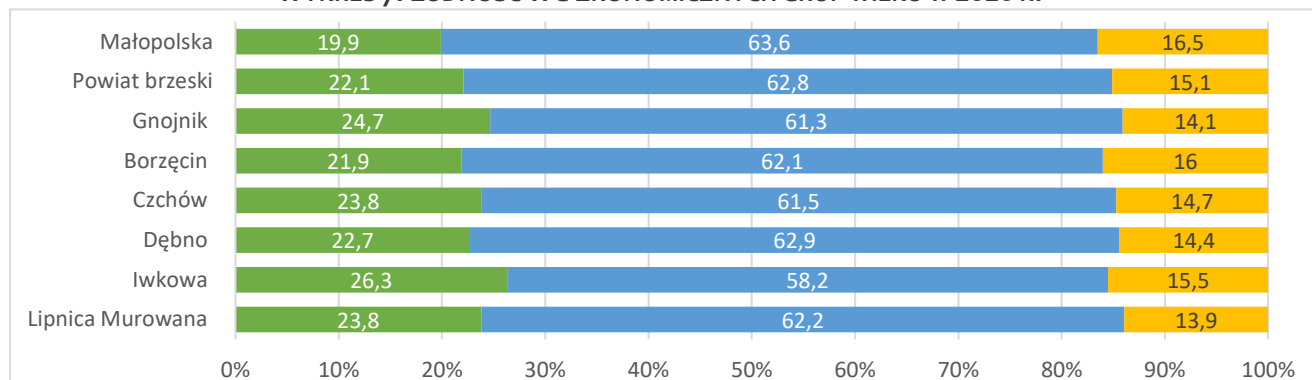
TABELA 10. SALDO MIGRACJI W PRZELICZENIU NA 100 MIESZKAŃCÓW W SOŁECTWACH.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Biesiadki	0,34	-0,92	0,92	-0,34	-0,46	-1,29
Gnojnik	0,59	0,28	0,35	1,44	0,96	0,65
Gosprzydowa	0,46	0,19	0,92	0,27	-1,02	-1,41
Lewniowa	0,85	1,46	0,52	2,43	-0,10	-0,71
Uszew	0,81	0,12	1,47	1,51	-0,67	-0,24
Zawada Uszewska	0,00	1,43	-0,54	-0,72	-0,54	-0,18
Żerków	3,70	-0,34	-0,34	0,00	1,34	-0,67

Źródło: UG Gnojnik 2021, opracowanie własne.

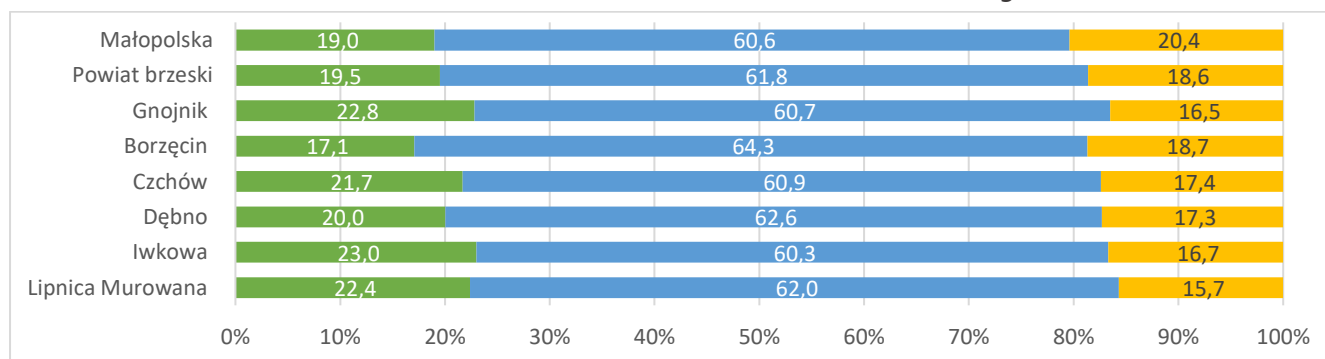
- Na terenie gminy Gnojnik w 2019 roku mieszkało **8 029 osób**. W porównaniu do gmin sąsiednich jest to gmina średniej wielkości. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba ludności na terenie gminy Gnojnik utrzymuje się na względnie stałym poziomie (wzrost o 1,7%), jest to trend charakterystyczny także dla wszystkich sąsiednich gmin.
- Na względnie stałą liczbę ludności ma wpływ bilansujące się dodatnie saldo ruchu naturalnego z ujemnym saldem migracji. Niepokojący jest jednak **trend wzrostu liczby osób wymeldowujących się oraz spadek liczby osób meldujących się** na terenie gminy na przestrzeni ostatnich 2 lat. Utrzymywanie się takich tendencji może przyczyniać się do zjawiska depopulacji na terenie gminy.
- Na terenie gminy, podobnie jak w całej Polsce w ostatnich latach następuje stały przyrost liczby osób starszych, choć w porównaniu do gmin sąsiednich obecna sytuacja jest dość dobra.

WYKRES 7. LUDNOŚĆ WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W 2010 R.

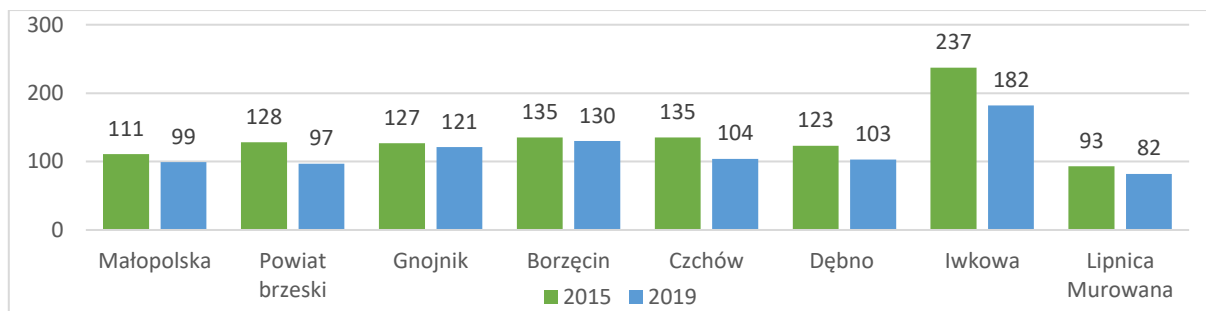
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 8. LUDNOŚĆ WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W 2019 R.

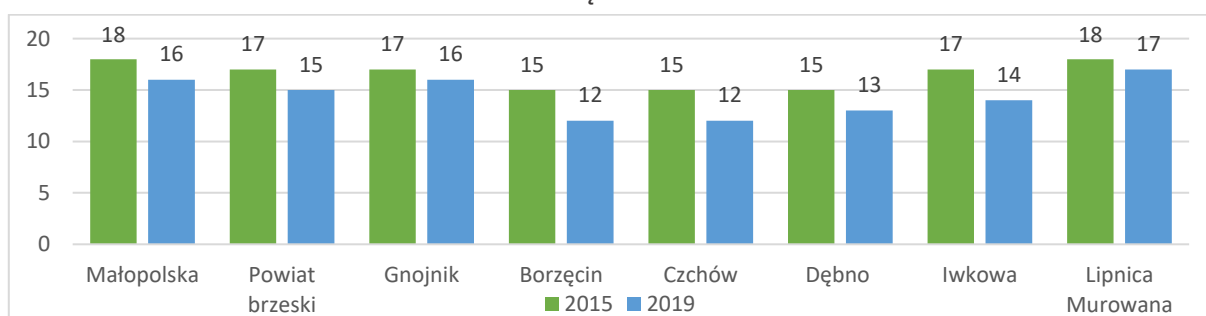
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Edukacja

WYKRES 9. LICZBA DZIECI PRZYPADAJĄCYCH NA 100 MIEJSC
W PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 10. LICZBA DZIECI PRZYPADAJĄCYCH NA 1 ODDZIAŁ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

TABELA 11. WYNIKI EGZAMINÓW VIII-KLASISTY W 2020 ROKU.

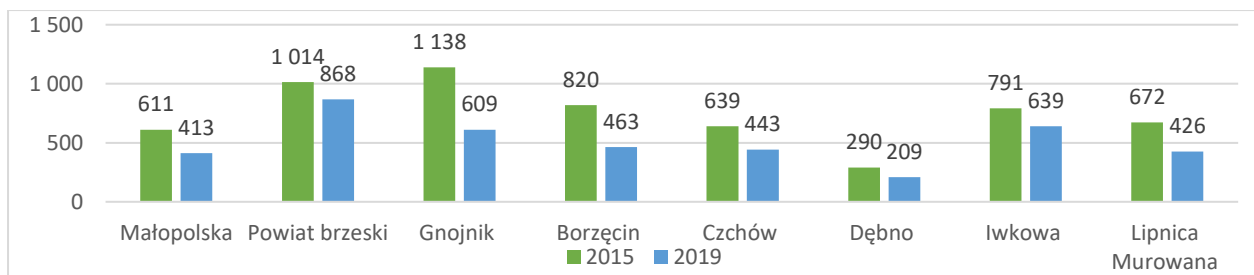
	Język Polski [śr.%]	Matematyka [śr.%]	Język Angielski [śr.%]
Małopolska	62	51	57
Powiat brzeski	60	48	52
Gnojnik	58	49	48
Borzęcin	56	40	47
Czchów	64	49	48
Dębno	57	49	56
Iwkowa	60	47	48
Lipnica Murowana	63	44	50

Źródło: OKE Kraków 2021, opracowanie własne.

- Na terenie gminy nie funkcjonuje żaden żłobek publiczny. Istnieje natomiast placówka niepubliczna, która posiada 15 miejsc.
- W gminie działają 4 przedszkola publiczne, w tym 2 w oddziałach szkolno-przedszkolnych. Według danych GUS w 2019 roku łączna liczba miejsc w przedszkolach wynosiła 224. Wskaźnik dzieci przypadających na liczbę miejsc w przedszkolach pokazuje, że nie każde dziecko mieszkające na terenie gminy mogłoby skorzystać z miejsca w przedszkolu, jednakże liczba miejsc wydaje się wystarczająca, bowiem wg danych Urzędu Gminy żadne dziecko nie czeka na przyjęcie do publicznego przedszkola.
- W gminie działa 5 szkół podstawowych. Liczba dzieci na oddział szkolny jest niewielka i w 2019 roku wynosiła 15, co jest charakterystyczne dla niewielkich gmin. Uczniowie w gminie Gnojnik osiągają przeciętne wyniki w egzaminie ósmoklasisty na tle porównywanych jednostek. Warto podkreślić dość wysokie rezultaty z egzaminu matematycznego, natomiast wyraźnie słabsze wyniki z języka angielskiego (49 w stosunku do 57 w regionie). Niska jakość edukacji językowej to kolejny charakterystyczny aspekt szkolnictwa na obszarach wiejskich.

Pomoc społeczna

WYKRES 11. LICZBA BENEFICJENTÓW ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 1000 MIESZKAŃCÓW W 2015 I 2019 R.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

TABELA 12. LICZBA RODZIN I OSÓB W RODZINACH KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE GNOJNIK WG PRZYCZYNY W 2020 R.

Przyczyna	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Długotrwała lub ciężka choroba	130	325
Ubóstwo	87	249
Niepełnosprawność	64	132
Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność	47	257
Bezrobocie	38	100
Bezradność ws. opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	18	47
W tym: rodziny niepełne	12	34
rodziny wielodzietne	1	5
Alkoholizm	6	13
Zdarzenie losowe	3	13
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	3
Przemoc w rodzinie	1	4

Źródło: BDL GUS.

- W latach 2015-2019 w Gminie Gnojnik spadł wskaźnik liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej z 1 138 do 609, jednak dalej gmina pod tym względem wypada dość słabo w porównaniu z gminami sąsiadującymi. Najwięcej rodzin korzystało z pomocy społecznej w 2020 roku z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby (130 rodzin), a także ubóstwa (87 rodzin) i niepełnosprawności (64).
- W gminie działają 2 Kluby Seniora prowadzone przez OPS na zasadzie placówek wsparcia dziennego Klub Senior + Lewniowa oraz Klub Senior+ Gnojnik, które zapewniają aktywną integrację osób starszych z terenu gminy. Na terenie gminy działają także niepubliczne placówki: Rodzinny dom opieki społecznej „Staś” oraz Dom Spokojnej Starości Filiżanka.

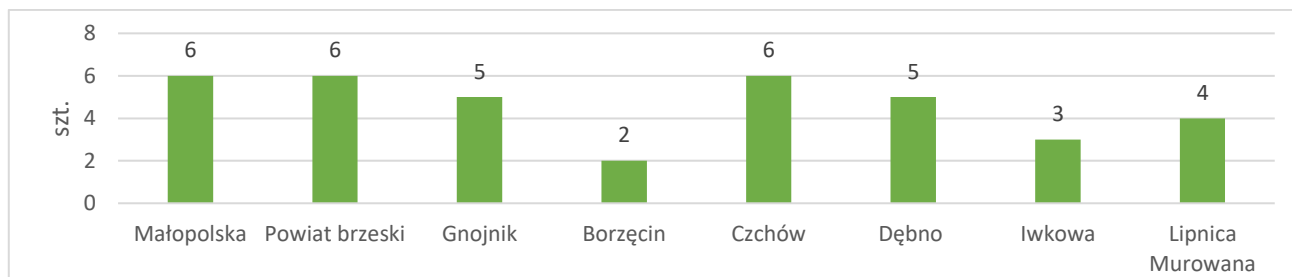
Opieka zdrowotna

TABELA 13. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE W GMINIE GNOJNIK W LATACH 2015-2020.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba działań profilaktycznych	46	55	35	39	33	13
Łączna kwota przeznaczona na działania profilaktyczne [zł]	81 398,45	83 838,92	62 866,21	74 625,52	50 521,09	38 158,87
Na mieszkańca [zł]	10,3	10,6	7,9	9,3	6,3	b.d.

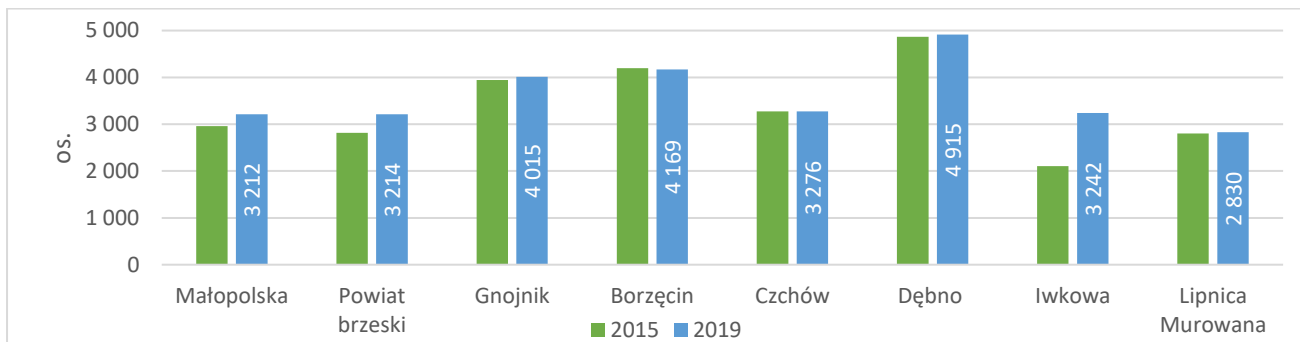
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Gnojnik.

WYKRES 12. LICZBA PRZYCHODNI NA 10 000 MIESZKAŃCÓW W 2019 R.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

WYKRES 13. LICZBA MIESZKAŃCÓW PRZYPADAJĄCA NA 1 APTEKĘ W 2015 I 2019 R.

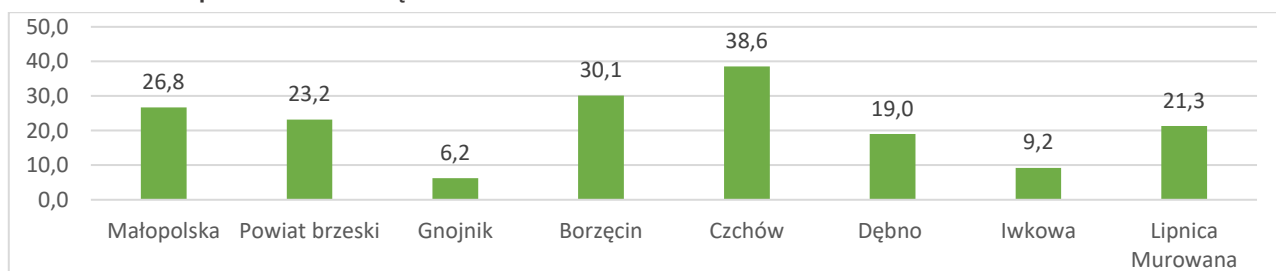

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

- W gminie Gnojnik działa jeden publiczny zakład opieki zdrowotnej zlokalizowany w Uszwi (Ośrodek Wiejski), którym zarządza Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Brzesku. Dla lokalnego systemu opieki zdrowotnej istotna jest obecność Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Centrum Medycyny Rodzinnej”.
- Występuje stabilna sytuacja w zakresie liczby przychodni na 10 tys. mieszkańców – od 2015 roku wskaźnik ten wynosi 5 i jest nieznacznie niższy niż średnia dla powiatu brzeskiego czy województwa małopolskiego, gdzie wynosi 6. W przypadku liczby mieszkańców przypadających na ogólnodostępną aptekę gmina Gnojnik wypada nieco gorzej na tle średniej powiatowej i wojewódzkiej. Wartość wskaźnika przekroczyła w 2019 roku 4 000 os., co w stosunku do roku 2015 stanowi ok. 2 procentowy wzrost. Działają dwie apteki (Rumianek, Pod Dębem) oraz punkt apteczny (Bliski).
- W gminie Gnojnik niepokojące tendencje można zauważyć w przypadku prowadzonych przez samorząd działań profilaktycznych. Od 2016 roku występuje spadek, zarówno środków przeznaczanych na profilaktykę zdrowotną, jak i liczby realizowanych działań – 55 w 2016 roku i 13 w 2020 roku. Wydatki na ten cel w przeliczeniu na mieszkańca wyniosły w 2019 roku 6,3 zł.

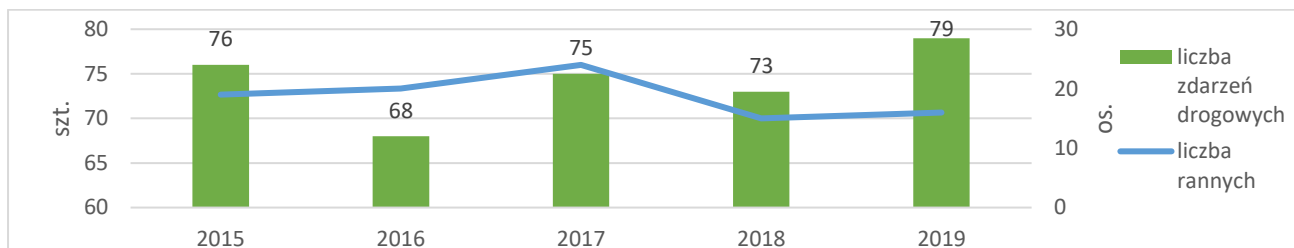
Bezpieczeństwo publiczne

WYKRES 14. LICZBA PRZESTĘPSTW KRYMINALNYCH NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW W I KWARTALE 2021 R.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa.

WYKRES 15. ZDARZENIA DROGOWE I RANNI W ZDARZENIACH DROGOWYCH W GMINIE GNOJNIK W LATACH 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji.

TABELA 14. LICZBA INTERWENCJI OSP Z TERENU GMINY GNOJNIK WG RODZAJU W 2020 R. I OGÓŁEM W LATACH 2018-2019

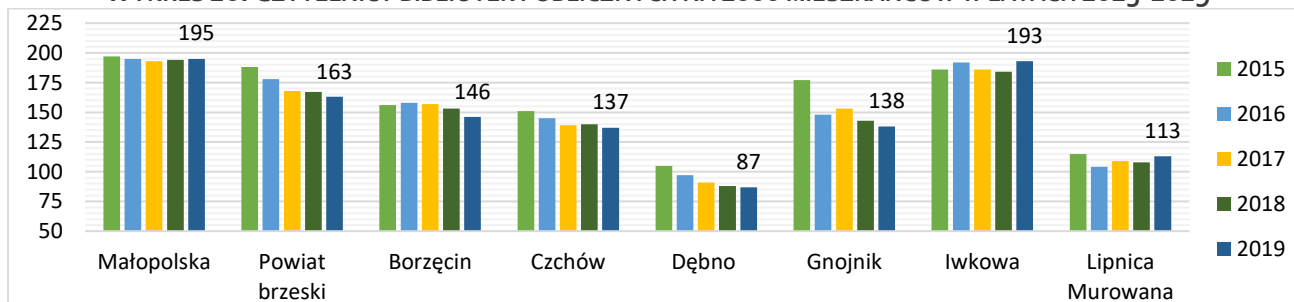
Jednostka OSP	2020				Razem		
	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Fałszywe alarmy	Wyjazdy gospodarcze	2020	2019	2018
Biesiadki	2	15	0	2	19	52	31
Gnojnik	3	36	1	2	42	46	18
Gosprzydowa	1	5	0	0	6	14	7
Lewniowa	0	7	0	0	7	4	5
Uszew	0	22	0	1	23	44	17
Zawada Uszewska	1	7	1	2	4	15	8
Żerków	0	0	0	0	0	11	1
Razem	6	74	2	7	108	186	87

Źródło: Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Brzesku.

- Bezpieczeństwo publiczne w gminie Gnojnik zapewnia Komisariat Policji w Czchowie oraz 7 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (po jednej w każdym sołectwie). Głównym powodem wyjazdów są miejscowe zagrożenia (zagrożenia niebędące pożarem ani klęską żywiołową).
- W gminie Gnojnik występuje niski wskaźnik liczby przestępstw kryminalnych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W pierwszym kwartale 2021 roku wskaźnik osiągnął wartość 6,2 i był to **najniższy wynik** wśród porównywanych jednostek terytorialnych.
- Liczba zdarzeń drogowych w gminie Gnojnik utrzymuje się od 5 lat na podobnym poziomie – ok. 70 zdarzeń rocznie. Nie występuje również wyraźna tendencja w zakresie liczby rannych – liczba ta oscyluje corocznie ok. 20. Do największej liczby zdarzeń drogowych dochodzi w Gnojniku oraz Uszwi (łącznie powyżej 100 zdarzeń od 2015 roku). W ostatnich latach na drogach gminy Gnojnik zginęło 5 osób, w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest to wartość równa 6,27, co stanowi wynik nieco wyższy niż średnia dla powiatu brzeskiego – 5,05.

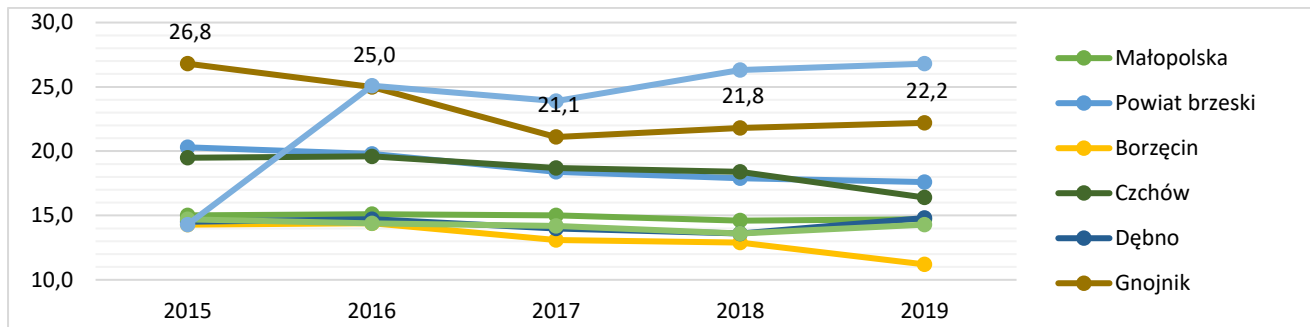
Kultura i oferta czasu wolnego

WYKRES 16. CZYTELNICY BIBLIOTEK PUBLICZNYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW W LATACH 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 17. WYPOŻYCZENIA KSIĘGOZBIORU NA 1 CZYTELNIKA W WOLUMINACH

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

TABELA 15. ZBIORCZE ZESTAWIENIE AKTYWNOŚCI GMINNYCH BIBLIOTEK

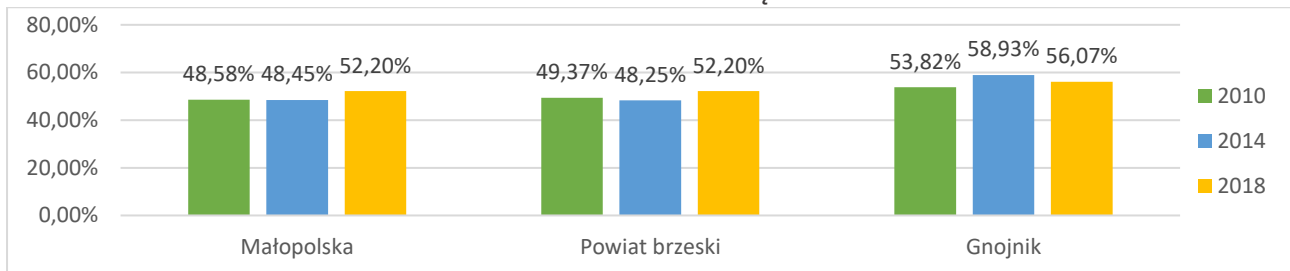
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Księgozbiór przypadający na 1000 mieszkańców		209,76	213,29	211,15	211,13	210,89	218,01
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców		176,64	147,71	153,48	142,30	137,98	107,53
Wypożyczenia na 1 mieszkańca		0,22	0,28	0,31	0,32	0,33	0,41
Liczba osób korzystających z oferty kulturalnej bibliotek publicznych (lekcje biblioteczne, spotkania autorskie, konkursy, warsztaty)	GBP Gnojnik	119	365	188	114	41	20
	BP Uszew	243	168	111	222	190	37
	BP Biesiadki	251	240	203	862	607	371

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnej Biblioteki Publicznej w Gnojniku.

- **Ofertę kulturalną** Gminy Gnojnik, można uznać, za **urozmaiconą i adresowaną do różnych grup wiekowych**. Za organizację większości wydarzeń kulturalnych odpowiada **Centrum Kultury w Gnojniku** oraz lokalne organizacje pozarządowe.
- Spora aktywność mieszkańców przejawiająca się udziałem w wydarzeniach kulturalnych. Zarówno w okresie przed pandemicznym, jak i czasach znoszenia ograniczeń m.in. atrakcyjna oferta wydarzeń kulturalnych, półkolonii i turniejów o skali lokalnej i regionalnej, w tym oferta on-line.
- Liczba czytelników bibliotek publicznych w Gminie Gnojnik w ostatnich 5 latach wykazuje **stałą tendencję spadkową** (w roku 2015 - 177 czytelników na 1000 mieszkańców, natomiast w roku 2020 liczba czytelników na 1000 mieszkańców wyniosła 107,53). Jednakże regres ten zauważalny jest w większości gmin ujętych w analizie jako jednostki porównawcze (z wyjątkiem gminy Iwkowa). Trend spadkowy spowodowany może być związany z ogólnym procesem medializacji, rozwojem technologii oraz coraz większą popularnością e-booków i audiobooków, przez co część czytelników tradycyjnych bibliotek przenosi się na nośniki e-booków. Pomimo spadku liczby czytelników **liczba wypożyczonych egzemplarzy** w woluminach na 1000 mieszkańców w ciągu ostatnich 5 lat **sukcesywnie wzrasta** (0,22 w roku 2015, 0,44 w roku 2020 - 2-krotny wzrost)
- Z kolei same biblioteki gminy Gnojnik w odpowiedzi na przemiany technologiczne zdecydował się wdrożyć **elektroniczne systemy katalogowania zbiorów i prowadzenia kont czytelniczych**. Ponadto w celu zwiększenia integracji i aktywności wśród młodzieży Gmina Gnojnik oraz inne instytucje działające w zakresie kultury uruchomiły i prowadzą **własne, aktywne i aktualizowane na bieżąco strony w mediach społecznościowych**.

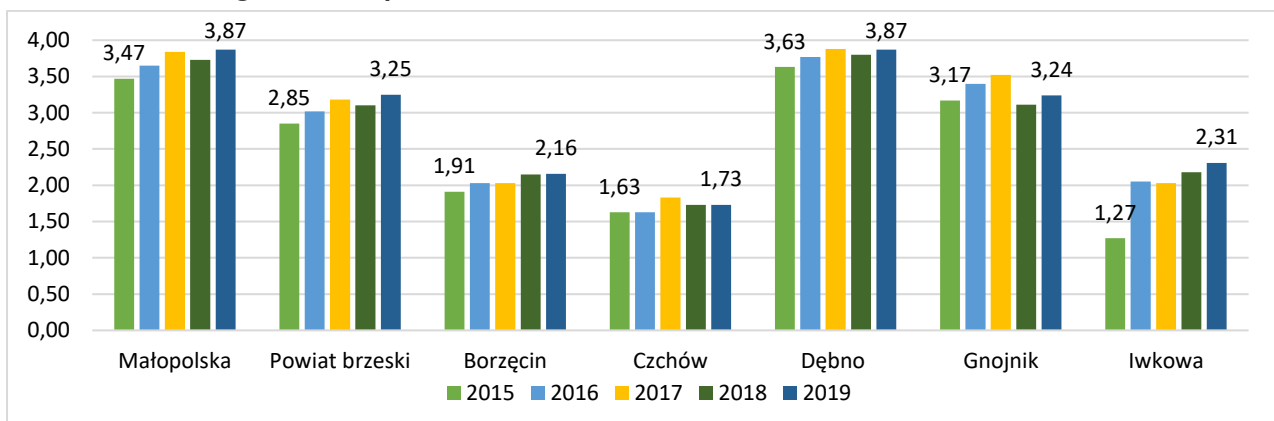
Aktywność obywatelska

WYKRES 18. FREKWENCJA W WYBORACH SAMORZĄDOWYCH W LATACH 2010-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PKW.

WYKRES 19. FUNDACJE, STOWARZYSZENIA I ORGANIZACJE SPOŁECZNE NA 1000 MIESZKAŃCÓW

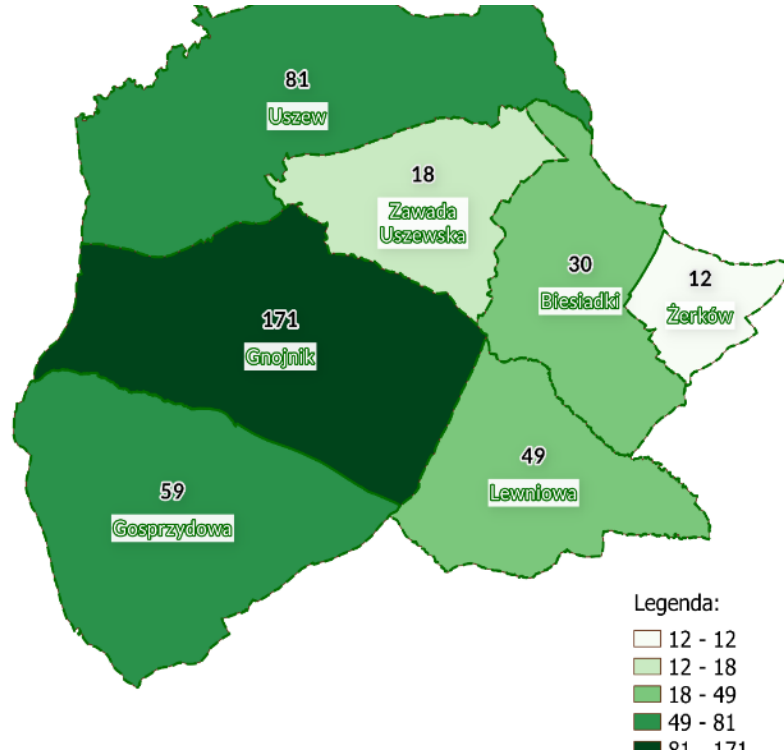
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

- Na terenie Gminy Gnojnik funkcjonuje niemalże **30 organizacji pozarządowych**, w tym stowarzyszenia, organizacje pożytku publicznego, podmioty ekonomii społecznej, fundacje, kluby sportowe, ochotnicze straże pożarne oraz koła gospodyń wiejskich (według danych z 2020r.) dbających o integrację społeczną oraz organizujących czas wolny mieszkańców w sposób aktywny. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców **liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych działających w gminie jest nieznacznie niższa niż średnia wartość dla powiatu brzeskiego, większa różnica występuje w stosunku do wartości średniej dla województwa (3,87)**. W stosunku do gminnych jednostek porównawczych Gnojnik (3,24) wypada stosunkowo korzystnie, ustępując jedynie gminie Dębno (3,87).
- Mieszkańcy gminy Gnojnik na tle porównywanych jednostek odznaczają się **wysoką aktywnością wyborczą**. Frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych była **wyższa o 4 pp.** od średniej dla powiatu i województwa (52%). Odnotowany na przestrzeni lat wzrost frekwencji – zwłaszcza między 2014 a 2018 r. – wpisywał się trendy ogólnopolskie.
- Gmina realizuje wymagane ustawowo konsultacje społeczne (np. w zakresie wyznaczenia obszarów rewitalizacji czy współpracy z organizacjami pozarządowymi), równocześnie podnosi kwalifikacje pracowników w zakresie organizowania **połączonych konsultacji społecznych w ujęciu deliberatywnym** i angażowania mieszkańców do aktywności na wczesnych etapach planowania przestrzennego.
- O aktywności społecznej, a jednocześnie o otwartości władz na dialog z młodymi mieszkańcami, świadczy działalność organu opiniotwórczo-inicjatywnego, który doradza władzom gminy i reprezentuje zbiorowe interesy młodego pokolenia: **Młodzieżowa Rada Gminy Gnojnik**.
- W gminie funkcjonuje fundusz sołecki oraz środki wiejskie.

SFERA GOSPODARCZA

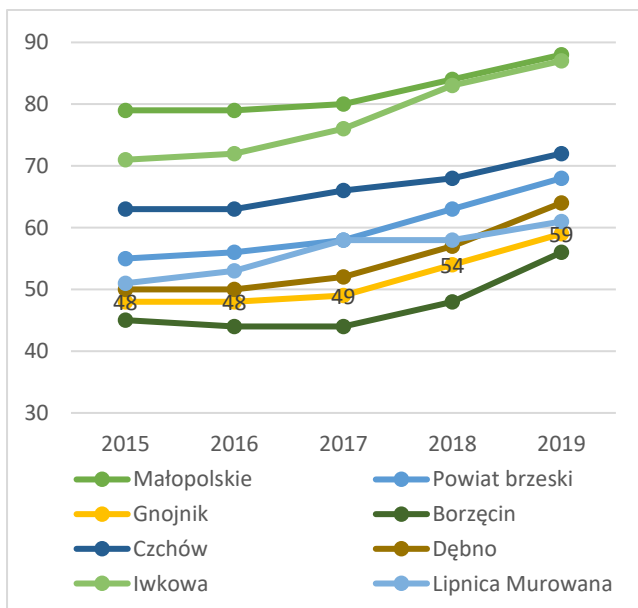
Przedsiębiorczość

RYСУNEK 7. LICZBA FIRM WPISANYCH W CEIDG WG SOŁECTW W 2021 R.

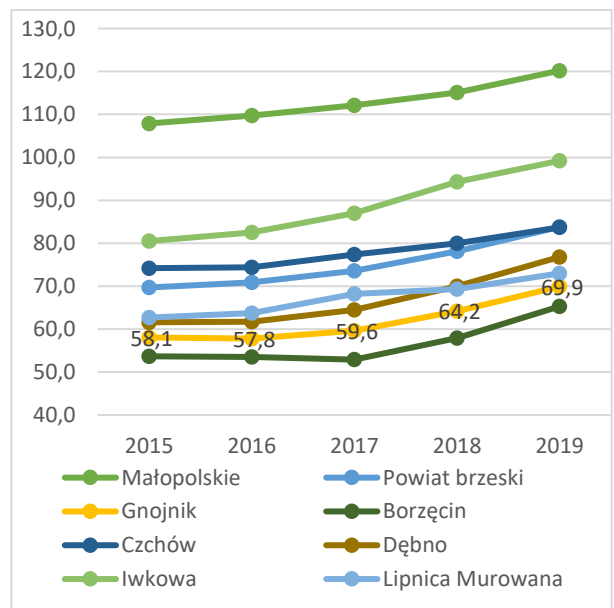
Źródło: opracowanie własne na podstawie CEIDG (dostęp 04.05.2021).

WYKRES 20. LICZBA OSÓB FIZYCZNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA 1000 MIESZKAŃCÓW W LATACH 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 21. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH WPISANYCH DO REGON NA 1000 MIESZKAŃCÓW W LATACH 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

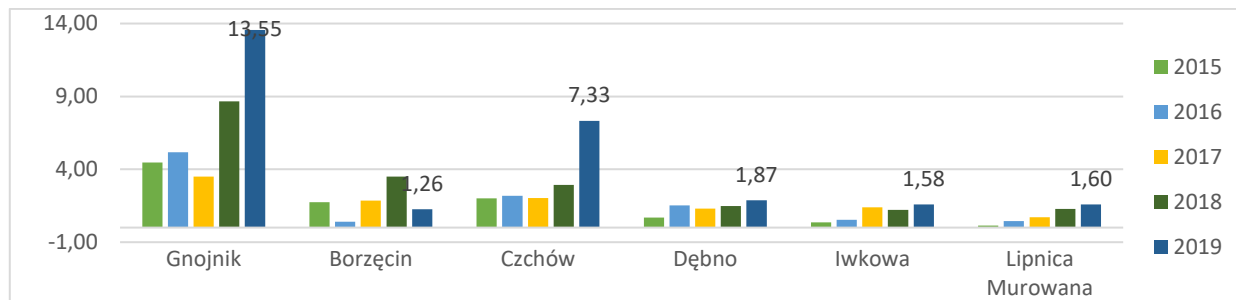
TABELA 16. UDZIAŁ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH WG SEKCJI PKD 2007⁶
– KLUCZOWE SEKCJE* W 2020 R.

Sekcja PKD	Małopolskie	Powiat brzeski	Gnojnik	Borzęcin	Czchów	Dębno	Iwkowa	Lipnica Murowana
A	0,9%	3,4%	2,4%	4,8%	7,1%	3,1%	8,4%	1,3%
C	9,0%	9,6%	10,8%	9,7%	8,3%	11,1%	11,6%	15,0%
F	15,6%	28,3%	35,4%	38,6%	30,2%	32,8%	32,5%	31,0%
G	20,5%	18,6%	13,9%	15,2%	19,0%	16,2%	17,8%	17,2%
H	6,1%	5,9%	8,6%	6,9%	7,2%	4,7%	4,5%	9,2%
I	3,9%	1,8%	3,2%	0,2%	2,0%	1,5%	2,9%	3,1%
J	4,7%	2,4%	1,9%	2,1%	2,1%	2,8%	1,2%	1,8%
K	2,3%	1,3%	0,7%	0,3%	0,8%	2,1%	0,6%	0,9%
L	4,4%	1,6%	0,7%	0,5%	0,5%	0,3%	0,3%	0,9%
M	10,5%	6,3%	4,7%	4,1%	4,2%	4,9%	4,2%	2,9%
N	3,3%	1,9%	1,7%	1,7%	1,7%	2,3%	1,7%	2,2%
O	0,5%	1,0%	1,5%	1,4%	0,9%	1,2%	0,7%	1,6%
P	3,4%	3,3%	2,4%	2,8%	4,4%	3,1%	2,2%	1,3%
Q	5,6%	4,6%	2,7%	2,2%	4,1%	3,2%	3,2%	2,5%
R	2,0%	2,2%	2,7%	1,6%	1,2%	2,6%	1,9%	2,2%
SiT	6,8%	7,2%	6,1%	6,9%	6,4%	7,7%	6,1%	6,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

*Sekcje B, D, E oraz U osiągnęły mniej niż 1% udziału w liczbie podmiotów.

WYKRES 22. WPŁYWY DO BUDŻETU GMINY Z TYTUŁU PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB PRAWNYCH (CIT)
NA 1 MIESZKAŃCA W LATACH 2015-2019 (W Zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

- W maju 2021 r. na terenie gminy Gnojnik, wg rejestru CEIDG, działało **420 podmiotów gospodarczych**. Na podstawie rejestru REGON można ocenić, że **poziom przedsiębiorczości** na tle porównywanych

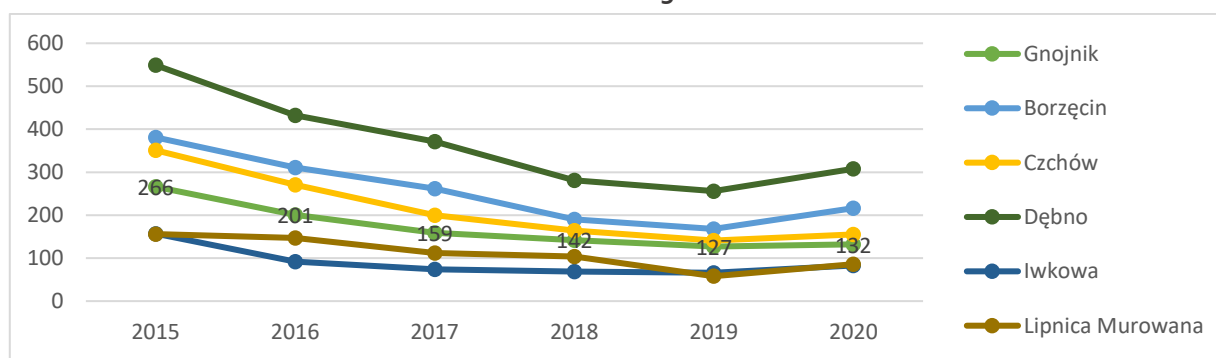
⁶ Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo / B – Górnictwo i wydobywanie / C – Przetwórstwo przemysłowe / D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych / E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją / F – Budownictwo / G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle / H – Transport i gospodarka magazynowa / I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi / J – Informacja i komunikacja / K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa / L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości / M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna / N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca / O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne / P – Edukacja / Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna / R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją / S – Pozostała działalność usługowa / T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby / U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

jednostek, oceniany jako liczba podmiotów na 1000 mieszkańców, w gminie Gnojnik (70) jest **niski** - wyższy jedynie od gminy Borzęcin oraz wynosi niemal połowę wartości dla całego regionu.

- Przedsiębiorstwa ulokowane są w szczególności w **zachodniej części gminy** (Uszew-Gnojnik-Gosprzydowa). W gminie Gnojnik nie ma Strefy Aktywności Gospodarczej, jednakże w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego z 2014 r. wyznaczono obszary aktywności gospodarczej. Planowane jest natomiast utworzenie strefy aktywności gospodarczej w miejscowości Uszew, w pobliżu drogi krajowej.
- Dominującymi obszarami działalności w gminie Gnojnik są usługi, działalność usługowa, rekreacyjna, zwykle prowadzona jednoosobowo lub rodzinnie. W ramach prowadzonych działalności gospodarczych osoby fizyczne trudnią się np. usługami budowlanymi, naprawczymi, motoryzacyjnymi czy transportowymi. Wśród zakładów produkcyjnych dominują firmy małe, o niewielkim zatrudnieniu (przede wszystkim podmioty zajmujące się różnorodną sprzedażą detaliczną i hurtową oraz drobnymi usługami). W przeszłości gminy powiatu brzeskiego były zdominowane przez działalność rolniczą, natomiast obecnie wzrasta **rola mikroprzedsiębiorczości**.
- W gminie nie rozwinęła się duża przedsiębiorczość. Obecnie największym, kluczowym podmiotem jest firma PAGEN.
- W powiecie brzeskim występuje niewiele miejsc pracy związanych z powstawaniem inwestycji zagranicznych (zarówno greenfield oraz brownfield). Pokazuje to stosunkowo niską konkurencyjność i atrakcyjność całego obszaru, wynikającą z niewielkiego rynku zbytu i jego chłonności, ograniczonego dostępu do wykwalifikowanych pracowników czy niedostępności terenów inwestycyjnych. W 2019 r., jeszcze przed obostrzeniami epidemicznymi, liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym w regionie zmalała o 8,5%. Obszary wiejskie posiadają niewielkie znaczenie, a ¾ podmiotów skupia się w Krakowie⁷.

Rynek pracy

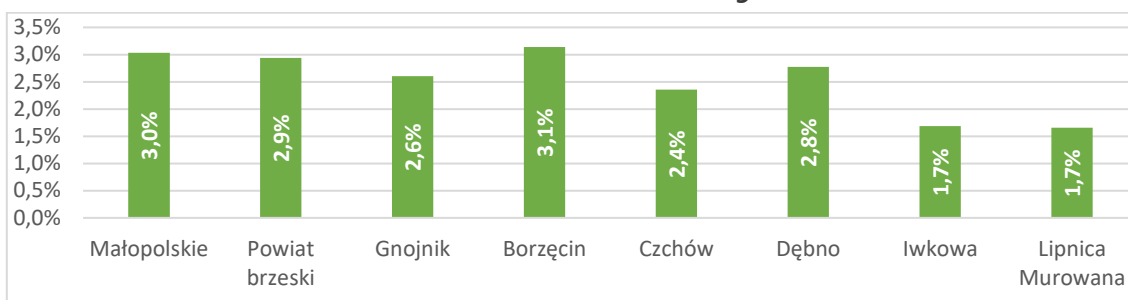
WYKRES 23. LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH W GMINACH POWIATU BRZESKIEGO W LATACH 2015-2020

Źródło: PUP w Brzesku.

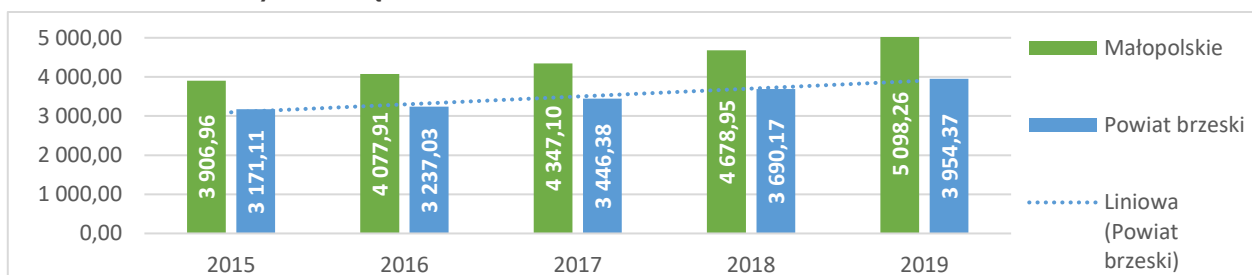
⁷ Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w województwie małopolskim w 2019 r., Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2021

WYKRES 24. WSKAŹNIK BEZROBOCIA – UDZIAŁ OSÓB BEZROBOTNYCH W GRUPIE OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM W 2019 R.

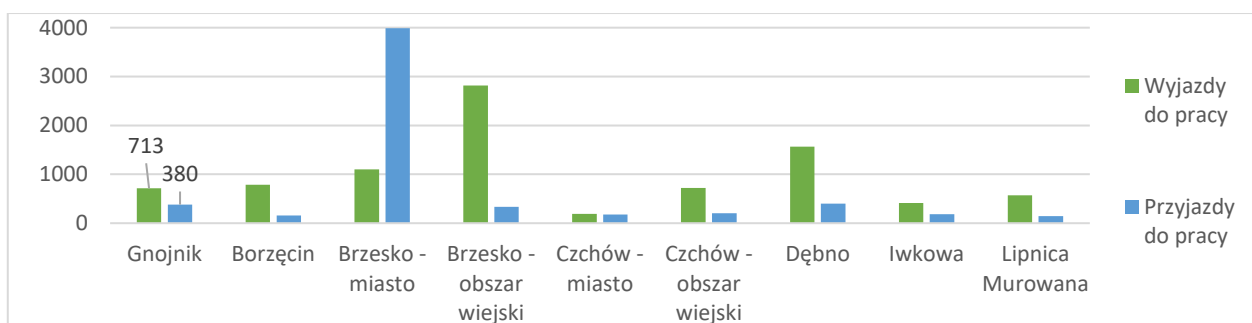
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

TABELA 17. PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE BRUTTO W POLSCE I W POWIECIE BRZESKIM

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 25. LICZBA OSÓB PRZYJEŹDZAJĄCYCH I WYJEŹDZAJĄCYCH DO PRACY W GMINIE GNOJNIK NA TLE PORÓWNYWANYCH JEDNOSTEK W 2016 R.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

- Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie brzeskim wyniosła 5,4% w 2020 r., natomiast
- **Malejące bezrobocie** – w 2019 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych w stosunku do os. w wieku produkcyjnym – 2,6%, **niższa od regionalnej i powiatowej**. Z racji przewagi działalności gospodarczej osób fizycznych, prowadzonej jednoosobowo lub przez rodziny, nie są generowane nowe miejsca pracy. Obecnie na terenie gminy brakuje średnich i dużych przedsiębiorstw mogących stanowić istotnych pracodawców, konkurencyjnych dla większych przedsiębiorstw m.in. z Brzeska (np. CAN-PACK S.A.).
- Przeciętne wynagrodzenie w powiecie brzeskim (3 954 zł) jest znacznie **niższe od przeciętnego wynagrodzenia** w regionie (5 098 zł).
- W gminie Gnojnik występuje najwyższy w powiecie **udział kobiet** w liczbie bezrobotnych (68,5%⁸).
- **Stosunek wyjeżdżających (713) do pracy względem przyjeżdżających (380)** wynosi **1,8** i jest niższy od większości okolicznych jednostek. Najwyższy na obszarze wiejskim gminy Brzesko – 8,4. W stolicy

⁸ Informacja o stanie i strukturze bezrobocia w powiecie brzeskim w 2019 roku oraz działaniach podejmowanych w celu łagodzenia jego skutków, Powiatowy Urząd Pracy w Brzesku, Brzesko 2020

powiatu jest czterokrotnie więcej przyjeżdżających od wyjeżdżających, co dowodzi roli ośrodka jako głównego miejsca pracy.

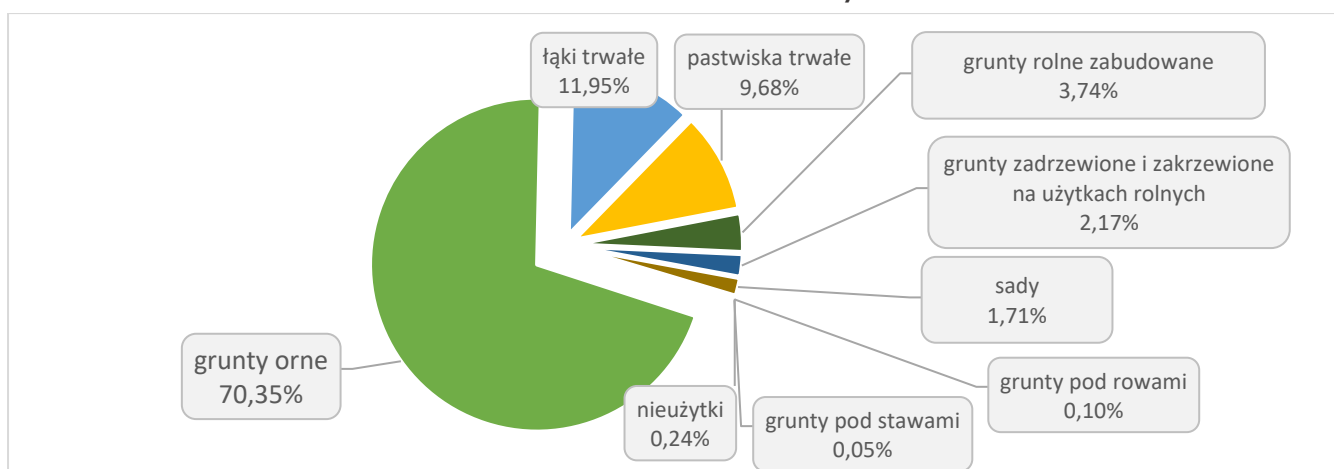
Rolnictwo

TABELA 18. OGÓLNY WSKAŹNIK JAKOŚCI ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Obszar	Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
Małopolskie	69,3
Polska	66,6
Gmina Gnojnik	76,0

Źródło: Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Puławy.

WYKRES 26. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW ROLNYCH W 2017 R. W GMINIE GNOJNIK

Źródło: Główny Urząd Geodezji i Kartografii wg stanu na 01.01.2017 r.

TABELA 19. UDZIAŁ GRUNTÓW ROLNYCH WG KLAS BONITACYJNYCH W GMINIE GNOJNIK NA TLE KRAJU I REGIONU

Obszar	Klasy bonitacyjne					
	I	II	III	IV	V	VI
Małopolskie	1,9	6,1	25,7	37,9	19,8	8,6
Polska	0,5	3,3	24,8	39,1	20,3	12,0
Gmina Gnojnik	0,0	0,33	18,36	76,42	4,78	0,11

Źródło: T. Witek „Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski wg gmin” - IUNG Puławy 1994 r.

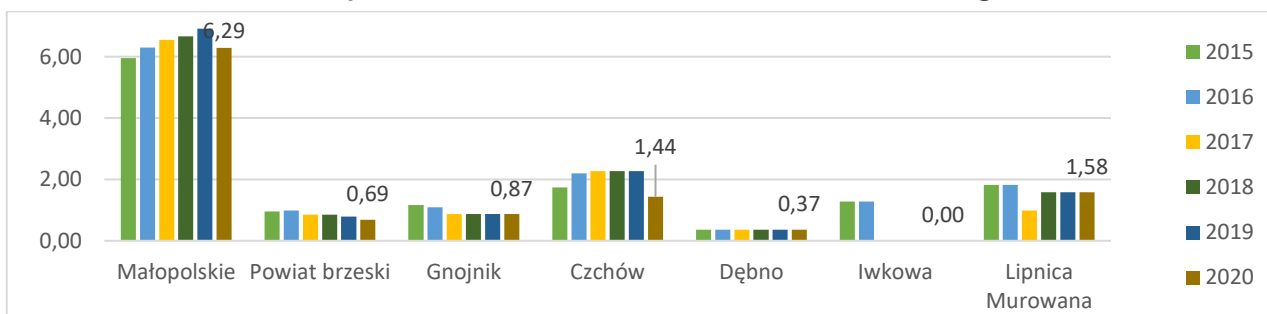
- Gmina Gnojnik pod względem obszarów rolniczych należy do regionu Południowego w Polsce charakteryzującego się **ogółem słabszymi warunkami dla upraw w stosunku do reszty kraju**. Tereny rolne w gminie stanowią 74% powierzchni, a tereny leśne ok. 19%. W strukturze gospodarstw rolnych przeważają gospodarstwa średniej wielkości, co jest m.in. wynikiem znacznego rozdrobnienia gruntów. W wyniku tego **przeważa działalność na własny użytek i rolnictwo tradycyjne**, co jest charakterystyczne dla tej części Polski. Mieszkańcy uprawiają w szczególności ziemniaki, zboża oraz rośliny pastewne, a hodują bydło mleczne.
- **Jakość gleb dla rolnictwa jest na stosunkowo wysokim poziomie**, w porównaniu z wartościami dla regionu i całego kraju (tab. 17). Przeważają grunty o klasie bonitacyjnej IV (tab. 18), które w większości pokryte są uprawami zbożowymi (pszenica, żyto). Obszar gminy dysponuje dobrymi warunkami dla sadownictwa. Niemniej jednak rolnicy nie decydują się na prowadzenie wielkopowierzchniowych upraw, a średnia powierzchnia gospodarstwa w powiecie brzeskim (2,7 ha w 2010 r.) znacznie odbiega od

średniej regionalnej (3,8 ha) i krajowej (10,2 ha). Spośród 1 608 gospodarstw, 96% ma mniej niż 5 ha powierzchni, a zaledwie 5 gospodarstw przekracza 20 ha.

- Istotny jest turystyczny aspekt rolnictwa – występują tu dobre warunki dla prowadzenia **gospodarstw agroturystycznych**, które mają nie tylko funkcję noclegową, ale także umożliwiają promowanie zdrowego odżywiania się i rekreacji. W związku z tym, głównymi kierunkami rozwoju rolnictwa od lat są drobne uprawy oraz zapewnianie wypoczynku dla turystów z miast.

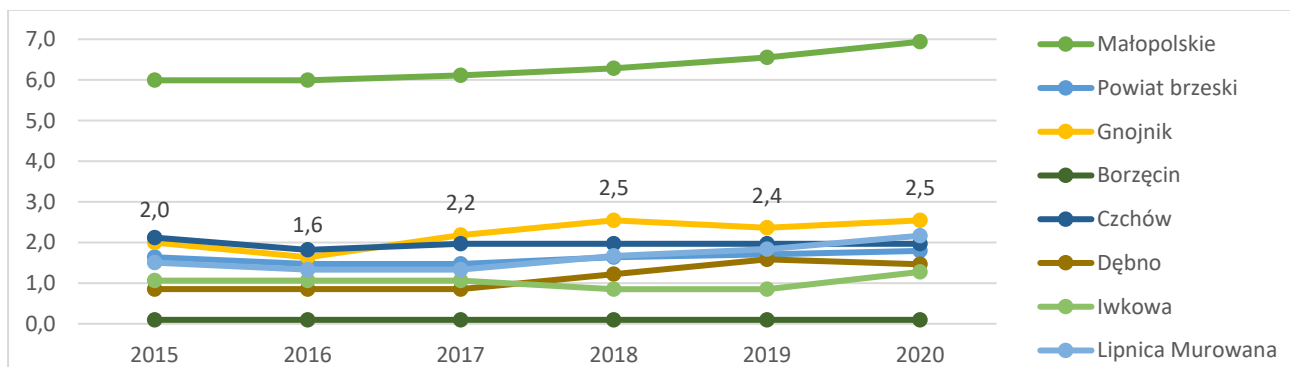
Turystyka

WYKRES 27. LICZBA MIEJSC NOCLEGOWYCH NA KM² W LATACH 2015-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS. Brak danych dla gminy Borzęcin.

WYKRES 28. LICZBA OBIEKTÓW GASTRONOMICZNYCH (SEKCJA I DZIAŁ 56 PKD 2007) NA 10 KM²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

TABELA 20. ZABYTKI W GMINIE GNOJNIK

Ranga krajobrazu kulturowego	Miejscowość	Liczba zabytków wpisanych do rejestru	Liczba zabytków z ewidencji (poza rejestrem - bez stanowisk archeologicznych)	Liczba stanowisk archeologicznych z ewidencji zabytków	Razem
Strefa Ochrony Konserwatorskiej	Biesiadki	2	30	22	54
	Gnojnik	1	5	48	54
	Uzew	1	15	29	45
	Gosprzydowa	1	1	19	21
Strefa Ingerencji Konserwatorskiej	Lewniowa	0	4	14	18
	Zawada Uszewska	0	4	12	16
	Żerków	0	1	7	8

Źródło: Na podstawie załącznika nr 1/1 do Uchwały Nr XXIV/210/2021 Rady Gminy Gnojnik z dnia 12 lutego 2021 r. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gnojnik.

- Gmina Gnojnik jest częścią województwa małopolskiego – uznawanego za **najatrakcyjniejszy turystycznie region Polski**⁹. Przed epidemią SARS-COV-2, liczba korzystających z obiektów noclegowych w Małopolsce regularnie wzrastała, w szczególności przyjezdnych z zagranicy. Koncentrowanie się ruchu turystycznego w Krakowie oraz powiatach nowosądeckim, tatrzańskim i nowotarskim sprawia jednak, że **turystyka w wolniejszym tempie** rozwija się w centralnej i wschodniej części województwa. Powiat brzeski należał do nielicznych w regionie, w których liczba miejsc noclegowych latach 2018-2019 spadła (o 10%). Mniejsze ich zagęszczenie (0,8 na km²), występowało wyłącznie w 5 powiatach. Hotele są najczęściej wybierane jako miejsce noclegu (23 % krajowych i aż 50%). Występująca w gminie Gnojnik agroturystyka notowała spadek popularności i w 2019 r. obiekty agroturystyczne wybrało 6 % osób.
- Turyści zagraniczni poszukują w Małopolsce zabytków¹⁰, natomiast krajowi stawiają na wypoczynek i turystkę aktywną. Należy podkreślić, że Szlak Architektury Drewnianej, obejmujący Gminę Gnojnik, to trzecia najczęściej wskazywana atrakcja turystyczna małopolski przez turystów krajowych (4,6%, lideruje Kraków oraz Zakopane). Turyści krajowi podróżują głównie samochodem prywatnym (74 %), stąd duże znaczenie dróg dla rozwoju turystyki. Przez gminę Gnojnik przebiega DK 75, która ulegnie całkowitej przebudowie w najbliższych latach, a która umożliwi połączenie z drogami E 40 oraz A4.
- Jako „perłę” wśród lokalnych atrakcji turystycznych wskazuje się **zabytki architektury drewnianej**, znajdujące się **na Małopolskim Szlaku Architektury Drewnianej**, obejmującego kościoły i zabudowania gospodarcze wpisane do krajowego rejestru zabytków. Miejscowy krajobraz dopełniają liczne kapliczki.
- Walory przyrodnicze i krajobrazowe stanowią kolejny atut dla turystyki – teren jest zróżnicowany, pokryty pagórkami, które z kolei gęsto są porośnięte lasami, a całość wypełnia dolina rzeki Uszwicy. Z wielu miejsc w Gminie można oglądać panoramy Tatr, Pogórza Wiśnickiego czy Beskidu Wyspowego.
- **6 zabytków jest ujętych w Wojewódzkim Rejestrze Zabytków**. To Zespół Urbanistyczny w Biesiadkach, Kościół Parafialny p.w.św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty w Biesiadkach, Kościół p.w. św. Marcina w Gnojniku (zabytek murowany należący do najstarszych w regionie), Kościół Parafialny p.w.św. Urszuli w Gosprzydowej, dzwonnica przykościelna w Gosprzydowej oraz Kościół Parafialny p.w.św. Floriana Męczennika w Uszwi. Atrakcją w aspekcie architektonicznym jest wieś Biesiadki, z licznymi starymi zabudowaniami z przełomu XIX i XX w. oraz charakterystycznym układem ruralistycznym („ulicówka”). W Gnojniku natomiast znajduje się park podworski.
- Gmina Gnojnik **nie posiada Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami**. Natomiast w „Spisie inwentaryzacyjnym zabytków Gminy Gnojnik” znajdują się 142 karty inwentaryzacyjne, w tym 8 zabytków nieruchomości, 118 obiektów architektury sakralnej oraz 16 architektury świeckiej, tablic upamiętniających i pomników przyrody. Występują również miejsca cenne dla turystów poszukujących upamiętnienia wojen światowych – w Uszwi znajduje się pomnik ku czci Żydów pomordowanych w czasie II wojny światowej, a w Żerkowie – pomnik poległych w trakcie I wojny światowej.
- Zaplecze noclegowe gminy Gnojnik stanowią **w szczególności gospodarstwa agroturystyczne**. Jest ich 7 i skupiają się głównie w Biesiadkach (5). Ogółem liczba miejsc noclegowych w gminie od kilku lat nie ulega zmianie (48). Pomiędzy 2019 a 2020 r. w większości analizowanych jednostek liczba miejsc noclegowych zmalała (np. w gminie Czchów o 1/3). Biorąc pod uwagę **zagęszczenie miejsc noclegowych**, gmina Gnojnik (0,87) wypada **tylko nieco korzystniej od powiatu brzeskiego**, jednak wyraźnie słabiej od całego regionu (6,3), na co wpływają skupiska hoteli w Krakowie i na Podhalu.

⁹ W lipcu 2019 r. województwo małopolskie zajmowało 1 miejsce w Polsce pod względem liczby całorocznych miejsc noclegowych oraz liczby korzystających. Źródło: *Turystyka w województwie małopolskim w latach 2018 i 2019*, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków 2020

¹⁰*Ruch turystyczny w Małopolsce w 2019 r.*, Małopolska Organizacja Turystyczna, Kraków 2020

- W 2020 r. w gminie Gnojnik 13 podmiotów działało jako obiekty gastronomiczne – w przeliczeniu na powierzchnię był to wynik znacznie powyżej porównywanych jednostek, w tym powiatu brzeskiego. Sprawia to, że gmina może dysponuje ciekawą ofertą gastronomiczną dla mieszkańców okolicznych gmin, a z racji obecności obiektów weselnych – także dobrym miejscem na lokalizowanie uroczystości. Bardzo wysoka wartość dla regionu jest spowodowana występowaniem silnych skupisk gastronomii w największych miastach oraz na Podhalu.
- W kontekście rozwijania turystyki dedykowanej seniorom, w Gnojniku na przysiółku Anczykówka powstanie Senior Osada. Do 2021 r. powstały dwa pasywne budynki na warsztaty, kompleks altan, wykopano studnię i wykonano drogę dojazdową z parkingiem oraz główne ścieżki komunikacyjne. Miejsce zapewni działania integracyjne, rekreacyjne, warsztaty i akcje edukacyjne.

Finanse samorządowe

TABELA 21. DOCHODY BUDŻETOWE NA 1 MIESZKAŃCA W LATACH 2015-2019 (W ZŁ)

Nazwa jednostki	Dochody na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Małopolskie	3 898,49	4 463,09	4 807,51	5 211,47	5 840,24
Powiat brzeski	3 106,96	3 617,84	3 818,55	4 292,48	5 057,57
Gnojnik	3 223,52	3 657,77	4 066,70	4 803,11	6 212,65
Borzęcin	3 549,79	3 854,18	3 874,01	4 147,95	5 646,31
Czchów	3 695,40	4 378,99	4 640,54	5 180,41	5 579,49
Dębno	3 129,76	3 368,14	3 514,32	3 674,09	4 340,03
Iwkowa	3 565,11	4 140,99	4 547,11	5 565,22	6 682,17
Lipnica Murowana	3 100,86	3 923,04	4 228,88	4 553,44	5 243,62

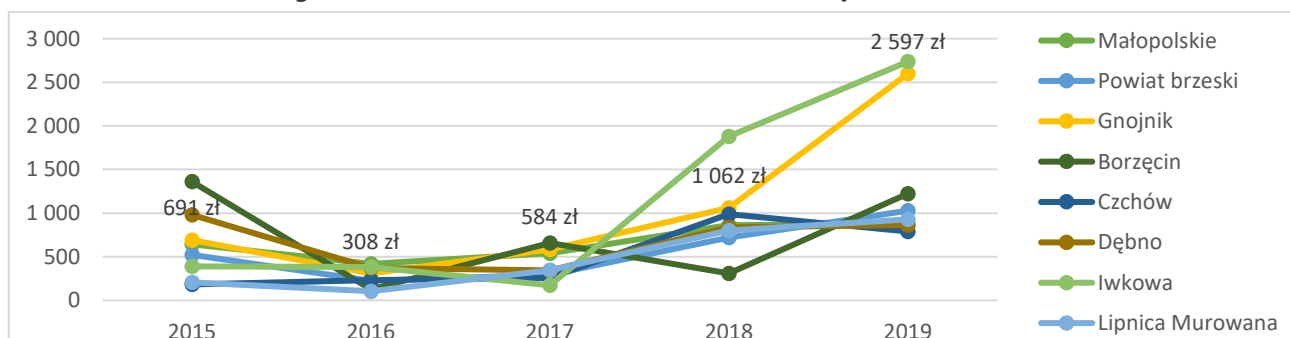
Źródło: BDL GUS.

TABELA 22. WYDATKI BUDŻETOWE NA 1 MIESZKAŃCA W LATACH 2015-2019 (W ZŁ)

Nazwa jednostki	Dochody na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Małopolskie	3 913,69	4 368,07	4 817,40	5 443,58	5 974,75
Powiat brzeski	3 191,89	3 503,63	3 892,73	4 535,64	5 334,73
Gnojnik	3 284,98	3 624,19	4 256,87	5 310,63	7 337,75
Borzęcin	4 147,31	3 387,12	4 256,02	4 137,45	5 565,28
Czchów	3 591,48	4 259,45	4 625,83	5 587,00	5 800,04
Dębno	3 274,29	3 268,49	3 620,05	4 222,23	4 768,63
Iwkowa	3 276,71	4 132,79	4 299,56	6 345,50	7 501,90
Lipnica Murowana	2 921,37	3 757,69	4 197,90	4 864,61	5 538,88

Źródło: BDL GUS.

WYKRES 29. AKTYWNOŚĆ INWESTYCYJNA – WYDATKI MAJĄTKOWE NA 1 MIESZKAŃCA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

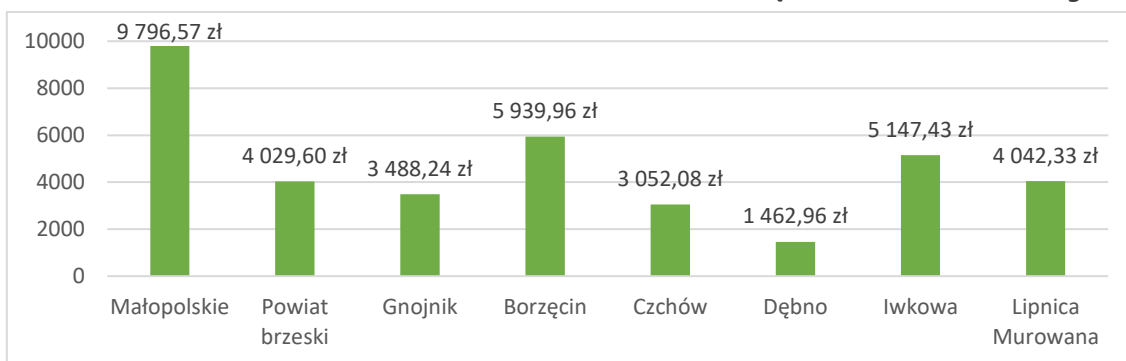
STRATEGIA ROZWOJU GMINY GNOJNIK NA LATA 2021-2035

TABELA 23. GŁÓWNE OBSZARY WYDATKÓW SAMORZĄDOWYCH W 2019 R.

	Powiat brzeski	Gnojnik	Borzęcin	Czchów	Dębno	Iwkowa	Lipnica Murowana
Dział 801 - Oświata i wychowanie	33%	25%	25%	40%	35%	25%	28%
Dział 855 - Rodzina	25%	22%	21%	26%	26%	24%	28%
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	5%	17%	1%	2%	1%	6%	2%
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	10%	15%	5%	9%	5%	30%	15%
Dział 750 - Administracja publiczna	8%	6%	10%	6%	8%	5%	7%
Dział 600 - Transport i łączność	5%	4%	15%	3%	4%	2%	8%
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	1%	3%	0%	1%	1%	0%	2%
Dział 852 - Pomoc społeczna	4%	2%	12%	2%	3%	1%	3%
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2%	1%	2%	4%	3%	2%	3%
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1%	1%	1%	1%	2%	0%	1%
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	1%	1%	3%	1%	1%	1%	0%
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1%	1%	1%	3%	0%	0%	0%
Dział 926 - Kultura fizyczna	3%	1%	1%	0%	10%	0%	1%
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 30. CAŁKOWITA WARTOŚĆ PODPISANYCH UMÓW NA REALIZACJĘ PROJEKTÓW UNIJNYCH ZREALIZOWANYCH NA TERENIE JEDNOSTKI NA 1 MIESZKAŃCA ŁĄCZNIE DLA LAT 2016-2019

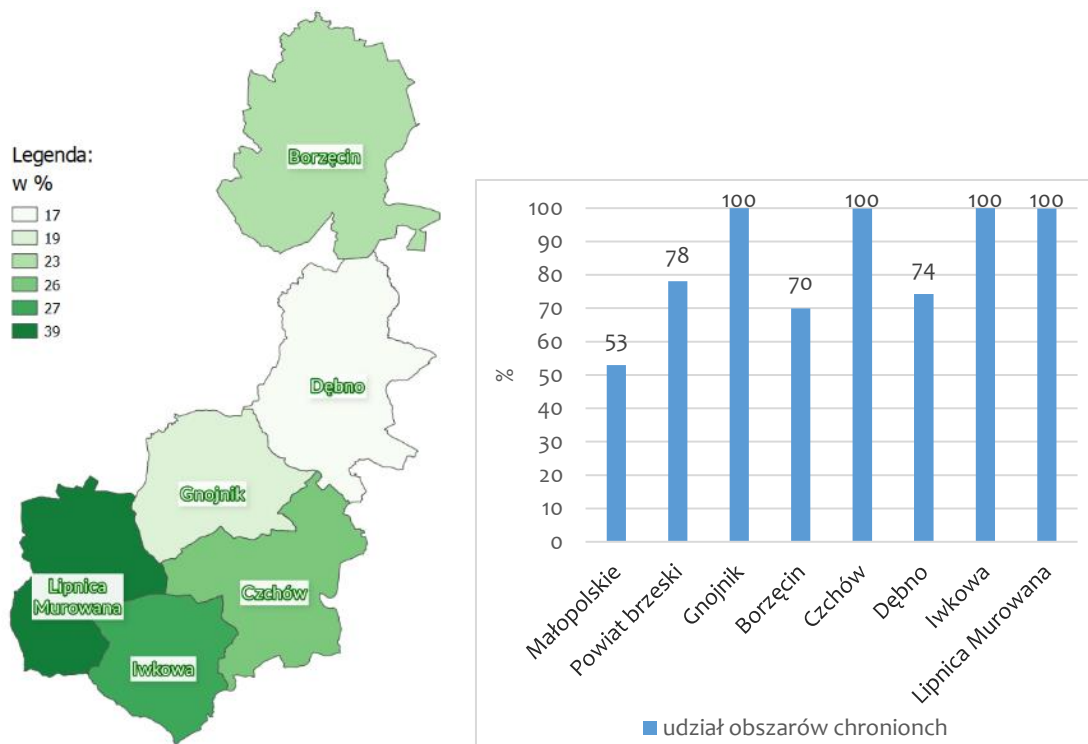

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

SFERA PRZESTRZENNA

Środowisko przyrodnicze i tereny zielone

RYSUNEK 8. LESISTOŚĆ I OBSZARY CHRONIONE W 2019 R.

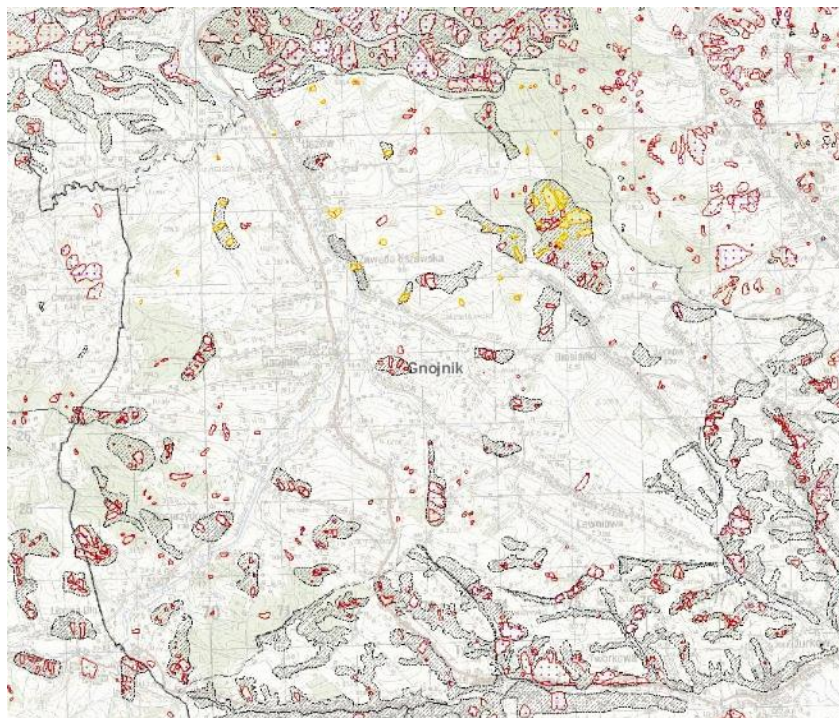
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

TABELA 24. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA W 2019 ROKU.

Stężenie pyłu zawieszonego PM _{2,5} – dane dla gminy Gnojnik w oparciu o wyniki modelowania	
Zasięg obszaru przekroczeń - czy przekroczenia PM _{2,5} faza I występują na terenie gminy Gnojnik	nie
Zasięg obszaru przekroczeń - czy przekroczenia PM _{2,5} faza II występują na terenie gminy Gnojnik	tak
Zakresy średniorocznego stężenia pyłu PM _{2,5} (poz. dop. 25 μg/m ³)	15,1-22,0
Stężenie pyłu zawieszonego PM ₁₀ – dane dla gminy Gnojnik w oparciu o wyniki modelowania	
Zasięg obszaru przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu PM ₁₀ - czy obejmuje gminę Gnojnik	nie
Zasięg obszaru przekroczeń dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu PM ₁₀ - czy obejmuje gminę Gnojnik	tak
Zakresy średniorocznego stężenia pyłu PM ₁₀ (poz. dop. 40 μg/m ³)	24,1-28,0
Liczba dni z przekroczeniami wartości dobowej 50 μg/m ³ PM ₁₀ w roku kalendarzowym	31-50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim. Raport wojewódzki za rok 2019”.

RYSUNEK 9. TERENY OSUWISKOWE W GMINIE GNOJNIK

Źródło: System Osłony Przeciwosuwiskowej <http://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO>.

- Gmina Gnojnik w całości jest objęta **Obszarem Chronionego Krajobrazu Wschodniego Pogórza Wiśnickiego**, który cechuje się dużym zróżnicowaniem zbiorowisk roślinnych oraz występowaniem 35 gatunków flory chronionej. Ponadto na terenie gminy znajdują się 4 pomniki przyrody (w Gnojniku i Gosprzydowej). Dolina Uswicy jest wpisana jako regionalny korytarz ekologiczny do krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA, a obszar Pogórza Wiśnickiego stanowi regionalny obszar węzłowy. Powyższe uwarunkowania powinny być uwzględniane przy planowaniu inwestycji infrastrukturalnych na terenie gminy.
- Gminę Gnojnik cechuje wyraźnie niższa (19 %) lesistość od wartości dla województwa ogółem (29%).
- Najważniejszym ciekim wodnym gminy jest rzeka **Uswica** stanowiąca prawobrzeżny dopływ Wisły. Południowo-wschodnia część gminy jest odwadniana przez Zelinę Złocką (dopływ Dunajca). Sieć hydrograficzna jest uzupełniona przez mniejsze cieki wodne m.in. Leksandrówkę czy Zagrody. Zdecydowanie bardziej rozwinięta sieć rzeczna występuje w południowej części gminy. Ogólny stan czystości wód rzeki Uswicy określany jest jako zły, a największym zagrożeniem są zanieczyszczenia ze źródeł komunalnych¹¹.
- Na terenie gminy Gnojnik **występuje zagrożenie powodziowe**, głównie ze strony rzeki Uswicy i na terenach nieobwałowanych w obrębie doliny Dunajca oraz ryzyko podtopień wzdłuż dolin lokalnych potoków. Największe zagrożenie występuje wiosną (tzw. Powodzie roztopowe) oraz latem (powodzie opadowe związane z krótkotrwałymi, ale intensywnymi opadami deszczu). Gmina Gnojnik znajduje się także w strefie potencjalnego zagrożenia w przypadku przerwania lub uszkodzenia Zapory Rożnowskiej. Należy uwzględnić ww. zagrożenia przy planowaniu nowych inwestycji.

¹¹ Raport z inwentaryzacji zasobów środowiskowych gminy Gnojnik oraz waloryzacji krajobrazu w ramach projektu *Planowanie przestrzenne jako narzędzie ochrony przyrody w Karpatach*, Kraków, 2019

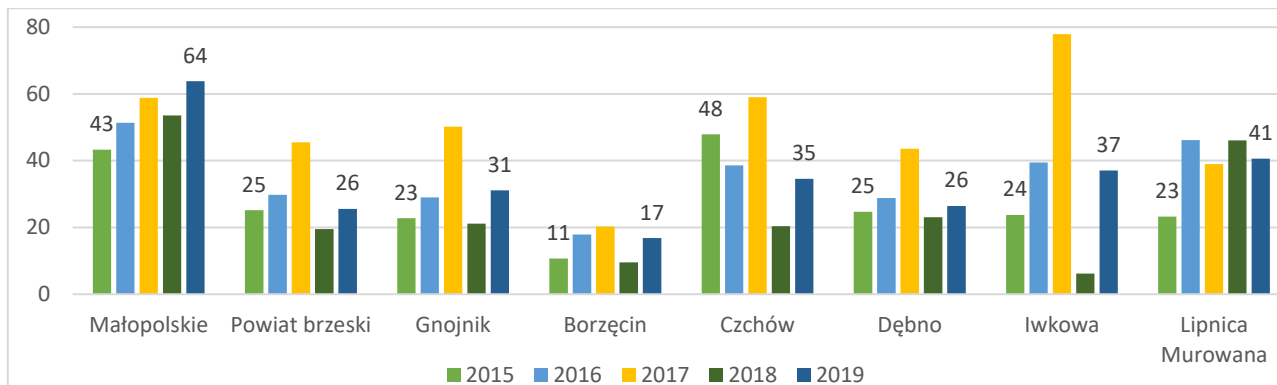
- Zgodnie z informacjami zawartymi w Planach zarządzania ryzykiem powodziowym na Hydroportalu ISOK planowana jest **budowa suchego zbiornika „Gosprzydowa”** jako jednego z elementów zabezpieczenia powodziowego w dolinie Uszwicy.
- Na terenie gminy Gnojnik zlokalizowane są 4 perspektywiczne obszary eksploatacyjne (głównie glin i iłów): Skotnica Kącka, Gnojnik, Uszew i Gosprzydowa.
- Na terenie gminy Gnojnik występują **osuwiska oraz tereny zagrożone ruchami masowymi** ujęte w Systemie Osłony Przeciwoświsowej (SOPO). Koncentrują się one głównie w Gosprzydowej oraz Lipce. Przy planowaniu inwestycji, w tym rozwoju obszarów mieszkalnych, należy uwzględnić lokalizację osuwisk, zarówno aktywnych, jak i nieaktywnych.¹²
- W gminie Gnojnik **nie działa żaden czujnik** monitorujący poziom zanieczyszczenia powietrza. Bazując na danych zawartych w *Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie małopolskim za 2019 rok* (dane dla gminy Gnojnik w oparciu o wyniki modelowania) można stwierdzić, że gminę Gnojnik cechuje umiarkowany stan powietrza. Zakresy średniorocznych stężeń pyłów PM_{2,5} i PM₁₀ nie przekraczały dopuszczalnych poziomów, natomiast zdarzały się dni (ok. 30-50) kiedy były przekroczone normy dla dobowego stężenia. W celu dokładnego zdiagnozowania skali problemu smogu i zanieczyszczenia powietrza w gminie rekomenduje się montaż własnej sieci czujników lub lobbing w celu utworzenia stacji pomiarowej WIOŚ.
- Gmina Gnojnik realizowała projekty mające na celu wymianę nie ekologicznych źródeł ciepła (*Wymiana niskosprawnych źródeł ciepła na nowoczesne kotły węglowe w wybranych gminach powiatu brzeskiego, tarnowskiego i dąbrowskiego oraz Wymiana przestarzałych kotłów węglowych na nowoczesne źródła zasilane gazem i biomasą w wybranych gminach powiatów brzeskiego, tarnowskiego i dąbrowskiego*). W efekcie udało się wymienić łącznie **108 kotłów**. Obecnie są realizowane działania, do których gmina jest zobowiązana przez wojewódzki Program Ochrony Powietrza m.in. utrzymanie ekodoradcy w gminie, utrzymanie punktów obsługi programu Czyste Powietrze czy inwentaryzacja źródeł ogrzewania i akcje informacyjno-promocyjne.
- Gmina Gnojnik realizuje projekty z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE). W ostatnich latach realizowano projekty: *Budowa mikroinstalacji prosumenckich - fotowoltaicznych na terenie Gminy Gnojnik* czy *Partnerski projekt budowy instalacji odnawialnych źródeł energii dla gmin województwa małopolskiego*. W ich efekcie zamontowano łącznie 117 instalacji fotowoltaicznych, 8 instalacji solarnych oraz 6 pomp ciepła. Dodatkowo instalacje fotowoltaiczne znajdują się na budynkach szkolnych na terenie gminy.
- Głównym terenem zielonym w gminie Gnojnik jest park podworski w Gnojniku o pow. 4ha założony w XIX wieku. Mieszkańcy mogą także aktywnie spędzać czas wolny w parku Na Górcie w Gnojniku lub spacerując po okolicznych lasach (np. Las Grabaliny w Uszwi, Księży Las, Las Kmicina). W poszczególnych miejscowościach gminy utworzono także kącki rekreacyjne, z placem zabaw, ławkami czy altaną¹³.
- Pozytywnym wyróżnikiem gminy Gnojnik jest także 100-procentowe pokrycie miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

¹² Jodłowski J., Puchyra J., Winięcka A., 2009, Mapa osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi w skali 1:10000, gm. Gnojnik, pow. brzeski, woj. małopolskie. <http://mapa.osuwiska.pgi.gov.pl> [dostęp 6 maja 2021]

¹³ Na podstawie mapy turystycznej gminy Gnojnik.

Mieszkalnictwo i infrastruktura komunalna

WYKRES 31. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU NA 10 TYSIĘCY MIESZKAŃCÓW W LATACH 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDLGUS.

TABELA 25. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU W GMINIE GNOJNIK W LATACH 2015-2019

Sołectwo	2015	2016	2017	2018	2019	RAZEM
Biesiadki	1	1	2	0	5	9
Gnojnik	6	9	11	5	8	39
Gosprzydowa	1	3	13	6	4	27
Lewniowa	2	3	6	1	4	16
Uzew	6	4	8	3	1	22
Zawada Uszewska	1	2	0	0	1	4
Żerków	1	1	0	2	2	6

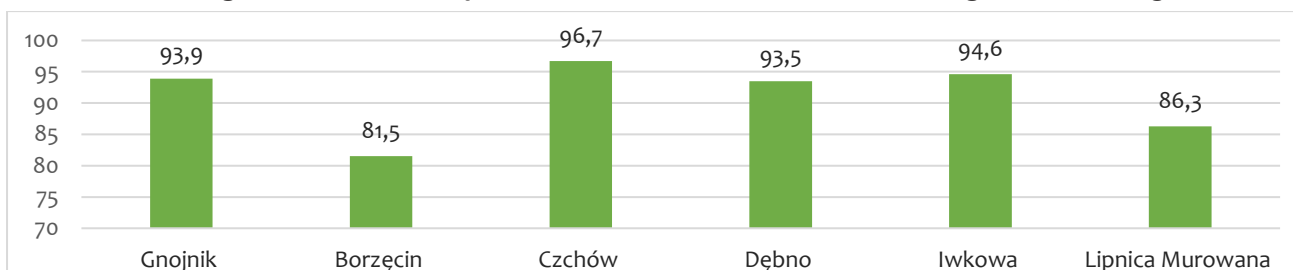
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

TABELA 26. KORZYSTAJĄCY Z SIECI WODNO-KANALIZACYJNYCH W 2015 I 2019 ROKU.

	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej		Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej		Odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019
Małopolskie	81	82	61	64	65	67
Powiat brzeski	73	76	34	37	39	42
Gnojnik	29	33	15	18	34	25
Borzęcin	67	69	0	0	0	0
Czchów	71	73	29	32	35	39
Dębno	88	89	56	60	59	69
Iwkowa	42	56	0	0	0	0
Lipnica Murowana	27	28	22	22	25	25

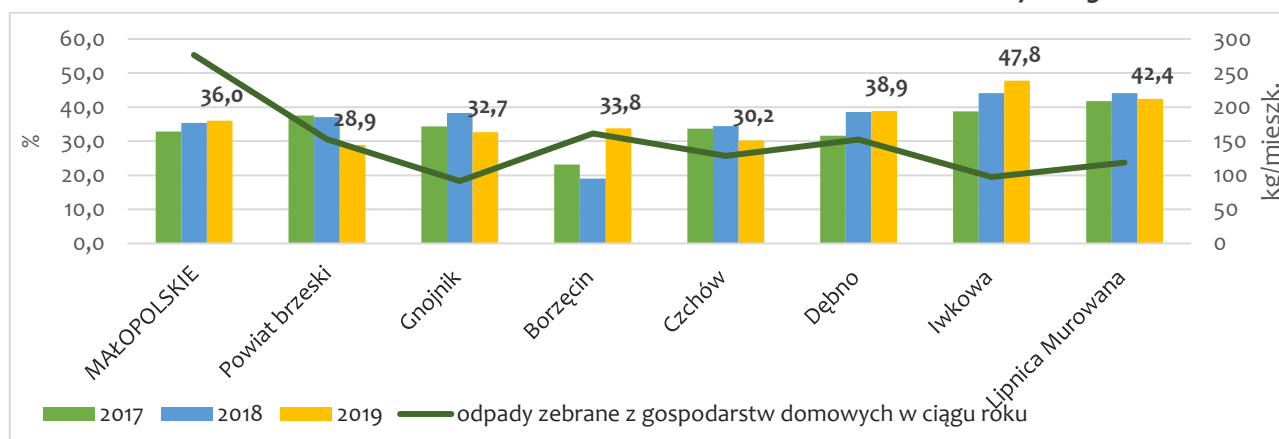
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

WYKRES 32. BUDYNKI Z DOSTĘPEM DO INTERNETU STACJONARNEGO (MIN. 30 MB/S) W 2019 R.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UKE.

WYKRES 33. ODPADY ZEBRANE Z GOSPODARSTW DOMOWYCH W 2019 ROKU ORAZ ODSETEK ODPADÓW ZEBRANYCH SELEKTYWNIIE Z GOSPODARSTW DOMOWYCH W LATACH 2017-2019

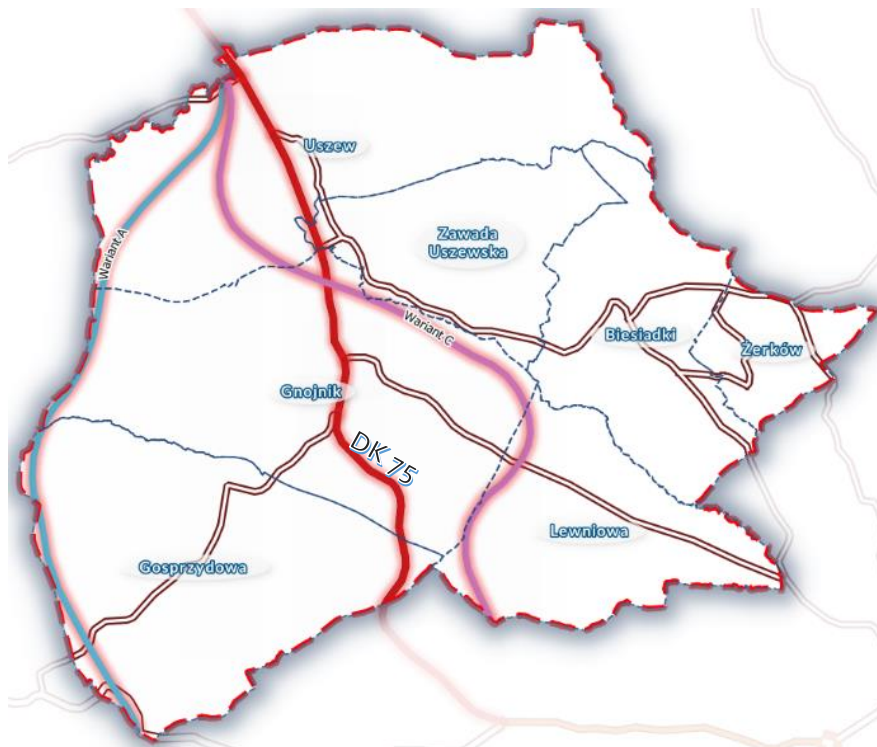

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

- W gminie Gnojnik nie występuje wyraźny trend w zakresie liczby mieszkań oddanych do użytku. W ostatnich 5 latach liczba ta wahała się od 21 (w 2018 r.) do nawet 50 (w 2017 r.; w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców). Aktywność budowlana jest znacznie niższa niż średnio w województwie małopolskim, natomiast zbliżony poziom występuje w powiecie brzeskim i sąsiednich gminach.
- W ostatnich 5 latach najwięcej nowych mieszkań buduje się w Gnojniku (39), Gosprzydowej (27) oraz Uszwi (22), natomiast najmniej w Zawadzie Uszewskiej (4) i Żerkowie (6).
- Gminę cechuje słabo rozwinięta infrastruktura wodno-kanalizacyjna. W 2019 roku z sieci wodociągowej korzystało 33% mieszkańców, a z kanalizacyjnej – 18%. Są to wyniki zdecydowanie niższe niż średnia wojewódzka (kolejno 82% i 64%), czy porównywane gminy (Czchów, Dębno). Podobnie wygląda sytuacja w przypadku liczby mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków – jedynie co czwarty mieszkaniec Gnojnika jest podłączony do sieci (2019 r.). Około 7% mieszkańców korzysta z przydomowych oczyszczalni ścieków, a znaczna część utylizuje dostarcza nieczystości przy pomocy taboru asenizacyjnego. Planowana jest intensyfikacja działań z zakresu rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej.
- W gminie Gnojnik występuje dobra dostępność Internetu stacjonarnego o przepustowości m.in. 30 MB/s – blisko 94% budynków posiada możliwość przyłączenia do takiego łącza. Podobnie sytuacja wygląda w sąsiednich gminach, gdzie wskaźnik ten osiąga wartości od 81,5% w Borzęcinie do 96,7% w Czchowie. Jest to zdecydowanie mocna strona gminy, zwłaszcza współcześnie, kiedy dostępność do szybkiego łącza internetowego zyskuje na znaczeniu m.in. w kontekście zdalnego nauczania oraz pracy zdalnej.
- W gminie Gnojnik występuje najniższy wśród porównywanych jednostek wskaźnik ilości odpadów zebranych z gospodarstw domowych w przeliczeniu na mieszkańca. W 2019 r. były to 92 kg, co jest niskim wynikiem w porównaniu do średniej wojewódzkiej wynoszącej 277 kg i powiatowej 153 kg. Odpady zbierane selektywnie z gospodarstw domowych stanowią ok. 33% ogółu odpadów, co jest wartością niższą niż średni wojewódzka (36%) oraz większość sąsiednich gmin. W gminie działa PSZOK zlokalizowany w gminie Gnojnik. W ostatnich latach można zauważyć spadek ilości przyjmowanych w PSZOK odpadów segregowanych – szkła oraz makulatury. Gmina zauważa także problemy związane z funkcjonowaniem punktu. Dotyczą one głównie podrzucania odpadów pochodzących z działalności gospodarczej, oddawania odpadów przez mieszkańców sąsiednich gmin oraz przywożenia dużej ilości odpadów budowlanych.
- Niski poziom odpadów zbieranych selektywnie wskazuje na potrzebę podjęcia dodatkowych działań zmierzających do osiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu np. z zakresu edukacji ekologicznej wśród mieszkańców.

Transport i komunikacja

RYSUNEK 10. SIEĆ DRÓG GMINY GNOJNIK WRAZ Z WARIANTAMI PRZEBIEGU DK 75

Źródło: Opracowanie własne.

- Na terenie gminy Gnojnik znajduje się około 120 km dróg, w tym droga krajowa (DK 75 Brzesko – Krynica; na mapie na czerwono) krótki odcinek DW 966 oraz drogi powiatowe i gminne. Długość dróg gminnych publicznych o nawierzchni bitumicznej to około 71 km. Pozostała część dróg to drogi wewnętrzne bitumiczne, utwardzone i gruntowe.
- Gmina posiada stosunkowo korzystne położenie względem głównej osi transportowej kraju – bliskość autostrady A4 i linii kolejowej E30. Poprawa dostępności transportowej może nastąpić w wyniku przebudowy i nowego przebiegu DK 75.
- Sukcesywnie realizowany jest program poprawy stanu dróg gminnych pozyskując w tym celu środki z funduszy zewnętrznych, modernizowane są także drogi rolne na terenie gminy. Skala zapotrzebowania zdecydowanie przewyższa możliwości finansów samorządu.
- Gmina w swoim zarządzie nie posiada żadnego odcinka ścieżki rowerowej. Poruszanie po gminie jednośladem wyodrębnioną trasą jest możliwie jedynie krótkim odcinkiem (1,4 km) wzdłuż drogi powiatowej.
- Mieszkańcy gminy pozbawieni są bezpośredniego dostępu do transportu kolejowego, najbliższa stacja kolejowa z Krakowa do Medyki znajduje się w Brzesku (około 13 km od centrum miejscowości Gnojnik). W związku z brakiem możliwości przesiadkowej na transport publiczny na terenie gminy nie ma zlokalizowanych parkingów typu P&R (planowana inwestycja).
- Na terenie gminy funkcjonuje ok. 50 przystanków autobusowych, z których korzystają prywatni przewoźnicy realizujący przewozy w ramach linii Wytrzyszczka - Brzesko przez Okocim, Uszew, Zawadę Uszewską, Gnojnik, Gosprzydową, Tymową, Tworkową, Jurków, Czchów oraz dwie firmy przewoźnicze wykonujące przejazdy m.in. na trasie Nowy Sącz Kraków umożliwiając podróż z przystanków zlokalizowanych przy DK75.

Wyniki badania opinii

Badanie opinii mieszkańców zostało przeprowadzone równoległe z badaniami dotyczącymi miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla „Obszaru K” (uchwała) nr XXIV/213/2021 Rady Gminy Gnojnik z dnia 12 lutego 2021 r.). W ankiecie udostępnionej przez formularz Google w maju 2021 r. uwzględniono pytania dotyczące bezpośrednio oceny sytuacji w gminie oraz wskazania potrzeb i oczekiwań na przyszłość.

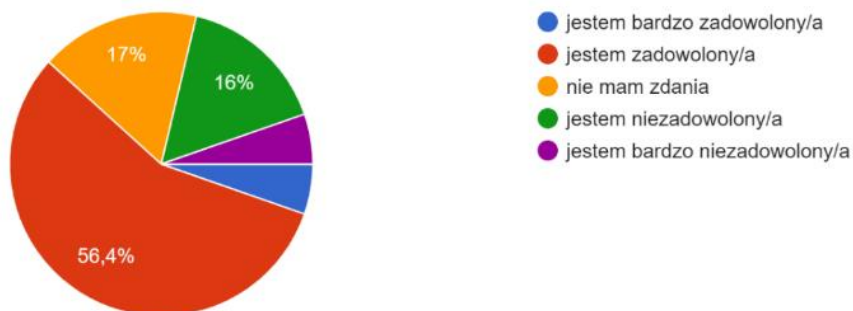
Odpowiedzi udzieliły **94 osoby**, wśród nich aż 64 mieszkańców Gnojnika. 6 osób pochodziło spoza granic gminy. 4/5 odpowiadających miało mniej niż 45 lat (ponad 1/3 odpowiadających w wieku 36-45). Wśród respondentów nieznacznie przeważały kobiety (58,5%).

Główne wnioski

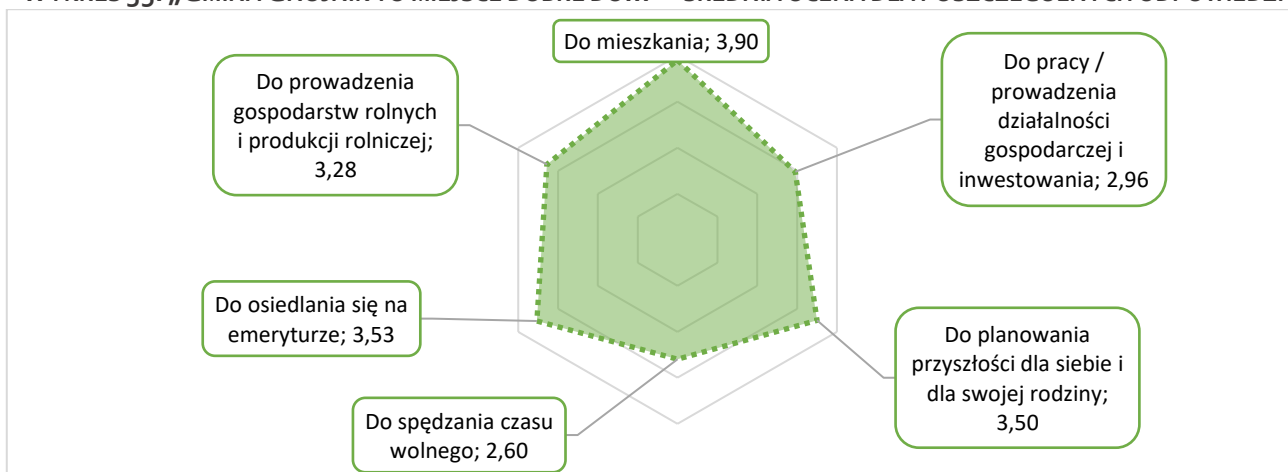
- Ponad połowa badanych uważało, że jest **zadowolona lub nawet bardzo zadowolona z życia** w gminie Gnojnik. Zdania na ten temat nie miał co szósty odpowiadający, a co piąty – postrzega to negatywnie (wyk. 34). Według uczestników ankiety **gmina Gnojnik to przede wszystkim dobre miejsce do mieszkania** (średnia 3,9¹⁴), w nieco mniejszym stopniu do planowania przyszłości i emerytury. Bardzo nisko gmina oceniana jest jako lokalizacja dla spędzania wolnego czasu, jak również prowadzenia działalności gospodarczej (wyk.35).
- Każdy z uczestników badania mógł wskazać po dwa, najważniejsze jego/jej zdaniem, kierunki rozwoju gminy. Bezwzględnie największe znaczenie przypisuje się **rozwojowi wysokiej jakości życia** (42%) oraz **przedsiębiorczości** (31%). Na trzecim miejscu znalazła się turystyka i rekreacja (1/3 wskazań), a pozostałe odpowiedzi uzyskiwały tylko pojedyncze wskazania.
- Z oczekiwanymi kierunkami rozwoju powiązane są **działania** zaznaczone przez badanych jako najbardziej potrzebne do podjęcia. Mieszkańcy oczekiwali widocznych efektów – najważniejszy jest dla nich **rozwój dróg rowerowych, chodników, dróg oraz terenów zielonych**. Często wskazywali na potrzebę wyznaczenia terenów inwestycyjnych i wzmacnianie przedsiębiorczości. Z kolei zagadnienia o charakterze społecznym (opieka przedszkolna, oferta dla osób starszych czy aktywność społeczna) były rzadziej wymieniane.
- Mieszkańcy wyrazili swoje oczekiwanie dla wprowadzania nowych funkcji w przestrzeni gminy. Wśród różnych form zagospodarowania stawiano na **tworzenie miejsc spotkań i terenów zieleni urządzonej**. Place zabaw to funkcja najmniej oczekiwana (1/4 wskazań „nie”), należy jednak podkreślić, że dla każdej z propozycji ponad połowa odpowiedzi było pozytywnych.
- Wśród negatywnych skojarzeń z gminą przeważały te, związane z **niezadowalającą jakością infrastruktury drogowej i niskim poziomem bezpieczeństwa**. Zwracano uwagę na potrzebę poprawy współpracy w gminie (między mieszkańcami czy też na linii mieszkańcy – instytucje), słabą integrację społeczności czy deficyty w infrastrukturze czasu wolnego. Pojawiły się odpowiedzi wskazujące na nierównomierny rozwój gminy, czy nawet sugerujące potrzebę zmiany nazwy gminy.
- Głównymi atutami gminy, bazując na pozytywnych skojarzeniach, są **walory krajobrazowe, kameralność, cisza, zabytki czy jakość powietrza**. Uczestnicy badania zgodnie odnosili się do wysokiej jakości przyrody, malowniczości terenu. Pomimo negatywnych skojarzeń dotyczących integracji społecznej, widziani są tu **liderzy społeczni i inne osoby wzmacniające potencjał kapitału społecznego**.

¹⁴ Skala: 1 – zdecydowanie się nie zgadzam, 5 – zdecydowanie się zgadzam.

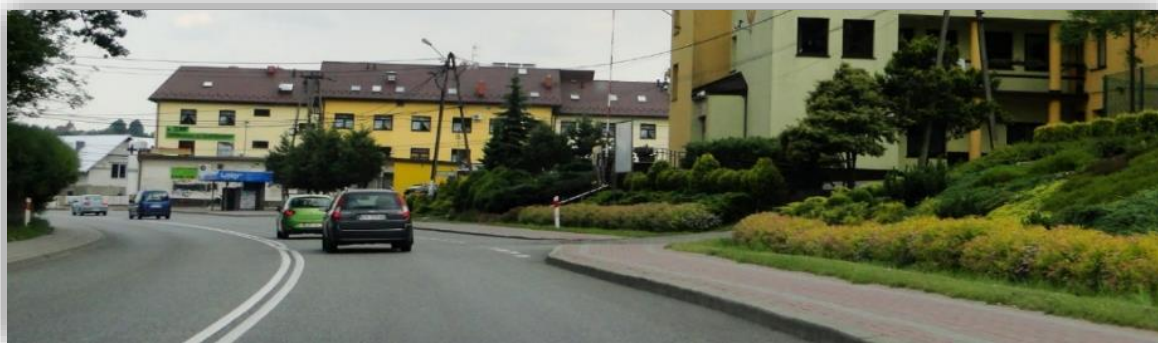
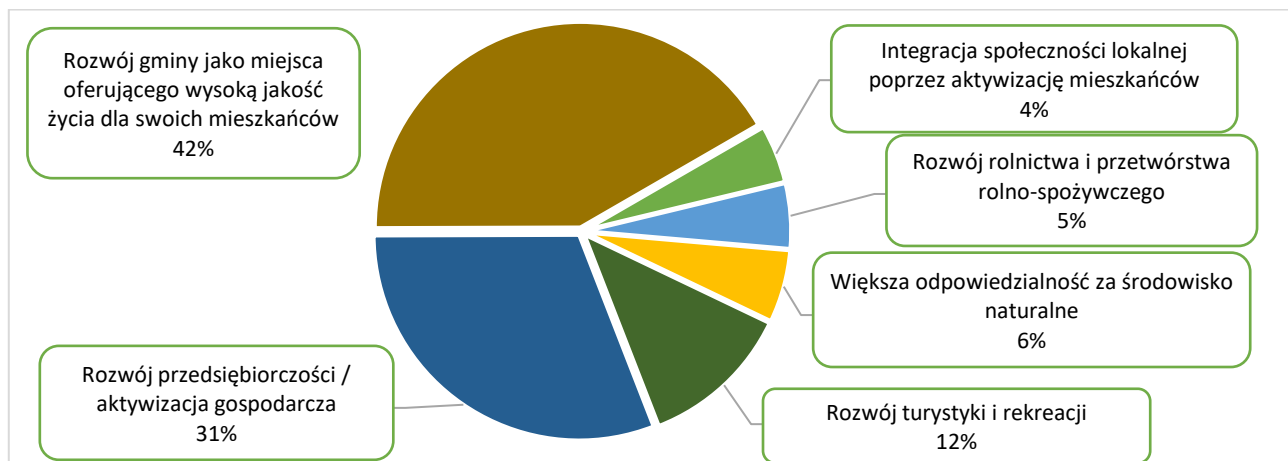
WYKRES 34. ZADOWOLENIE Z ŻYCIA W GMINIE GNOJNIK

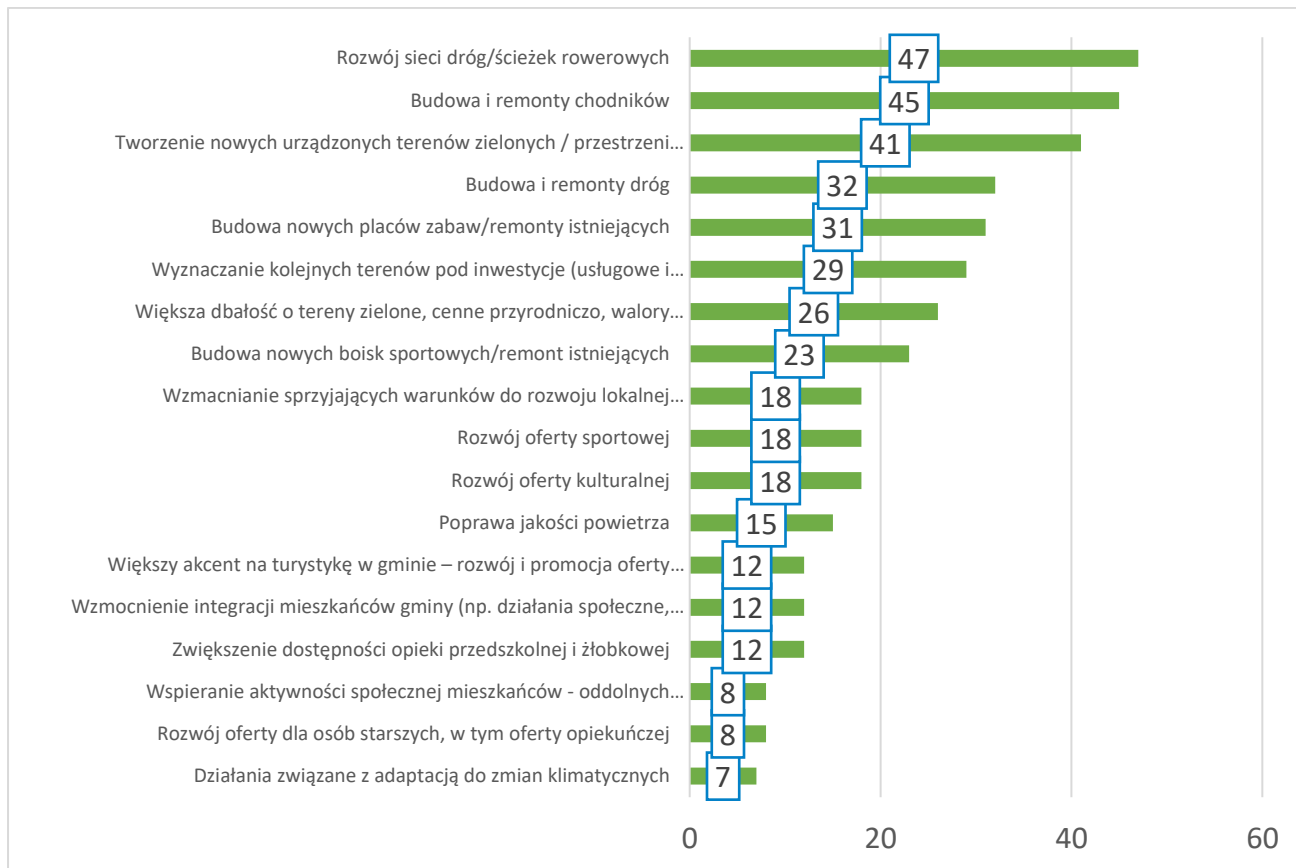
WYKRES 35. „GMINA GNOJNIK TO MIEJSCE DOBRE DO...” - ŚREDNIA OCENA DLA POSZCZEGÓLNYCH ODPOWIEDZI

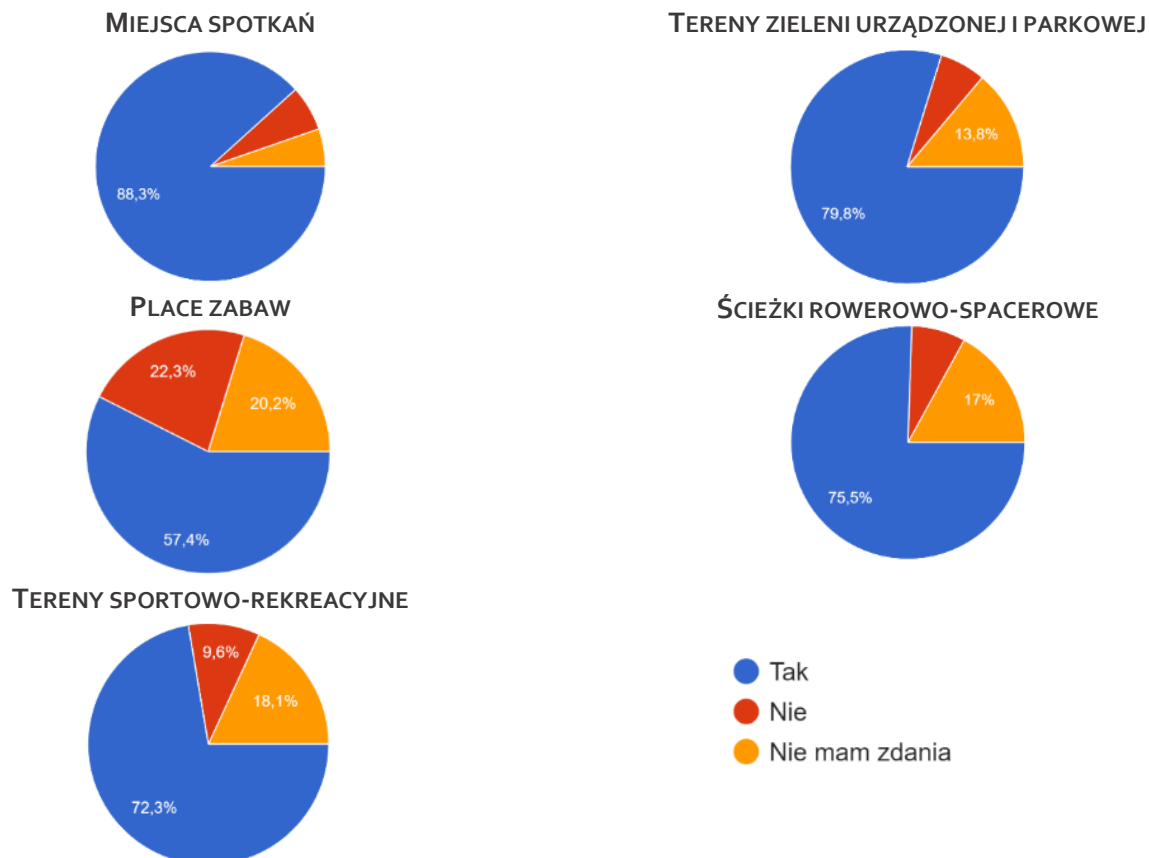
WYKRES 36. NAJWAŻNIEJSZE KIERUNKI ROZWOJU GMINY GNOJNIK

WYKRES 37. NAJBARDZIEJ POTRZEBNE DZIAŁANIA DO PODJĘCIA NA OBSZARZE GMINY GNOJNIK

RYСУNEK 11. ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWE FUNKCJE I PRZESTRZENIE NA OBSZARZE GMINY GNOJNIK

RYSUNEK 12. POZYTYWNE SKOJARZENIA Z GMINĄ GNOJNIK

Szeroka dostępność usług	Czyste powietrze	Malowniczość terenu, krajobraz, dużo zieleni i otwartych przestrzeni
Mała ojczyzna, miejsce pochodzenia	Kapitał ludzki i społeczny - potencjał	Ładne miejscowości - m.in. Gosprzydowa, Biesiadki
Dobra lokalizacja, położenie przy DK 75, w sercu województwa	Komfort zamieszkania, cisza, spokój	Obecność potentata w branży stolarki okiennej
Niepowtarzalna nazwa gminy		Kameralność

RYSUNEK 13. NEGATYWNE SKOJARZENIA Z GMINĄ GNOJNIK

Zły stan infrastruktury kulturalnej	Nierównomierny rozwój gminy (preferowanie konkretnych sołectw)	Nazwa gminy	Złe doświadczenia we współpracy z samorządem
Niezadowolające zarządzanie gminą, zadłużenie	Ruchliwa droga DK 75, hałas	Niskie bezpieczeństwo pieszych (niebezpieczne przejścia, brak oświetlenia w nocy itp.)	Brak dostępu do nowoczesnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
Zaniedbane centrum gminy	Zły stan infrastruktury drogowej, w tym chodników	Mała liczba podejmowanych działań modernizacyjnych	Brak odpowiedniej oferty czasu wolnego, rekreacji, miejsc publicznych
Słabe możliwości rozwoju dla młodych, deficyt ofert pracy	Niska integracja społeczności, brak dialogu	Złe zagospodarowanie parku w centrum gminy (m.in. problem ptaków)	Brak znaczących atrakcji turystycznych

Analiza trendów zewnętrznych

Dopełnieniem każdej diagnozy, oprócz wniosków dotyczącej bieżącej sytuacji wewnątrz jednostki, powinno być dokonanie analizy uwarunkowań zewnętrznych. Jedną z najpopularniejszych metod jest przeprowadzenie analizy PEST, przedstawiającej czynniki i trendy wpływające na jednostkę w podziale na cztery grupy:

Poniżej przedstawiono główne procesy i zjawiska oddziałujące na sytuację gminy Gnojnik. Można jest postrzegać zarówno jako szanse, jak też zagrożenia dla rozwoju – jest to uzależnione nie tylko od utrzymania się danego trendu, ale także działań podjętych przez Gminę w ramach realizacji strategii. Opisane czynniki wynikają z przeglądu ogólnodostępnych opracowań i dokumentów, w tym także Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Co należy podkreślić, w trakcie powstawania Strategii Rozwoju Gminy Gnojnik świat znajdował się pod wpływem pandemii SARS-COV-2. Doprowadziło to do odwrócenia się wielu trendów oraz pojawienia nowych, nieznanych wyzwań. W analizie PEST podjęto próbę uwzględnienia potencjalnych (w wyniku braku wiarygodnych prognoz) konsekwencji pandemii na globalną sytuację.

Czynniki polityczne

- Polityka Unii Europejskiej oraz w Polsce jest ukierunkowana na podnoszenie spójności terytorialnej, a wyraża się to w szczególności przez dążenia **do większej współpracy szczebli administracji lokalnej oraz rządowej**. W powszechnym dyskursie podnosi się postulaty dotyczące np. deglomeracji (przenoszenia istotnych usług / siedzib instytucji z ośrodków centralnych do mniejszych), natomiast w kontrze wskazuje się na usprawnianie zarządzania krajem poprzez centralizację. Kierunek tych rozważań będzie istotny także dla relacji miejsko-wiejskich oraz rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych. Gmina Gnojnik, chociaż nie jest położona w sąsiedztwie wielkich ośrodków, jest ściśle powiązana z Brzeskiem oraz – stosunkowo nieodległymi – Tarnowem, Nowym Sączem oraz Krakowem. **Nie obserwuje się tutaj nasilonego procesu suburbanizacji**, jednakże uznaje się, że gmina ma charakter głównie rezydencjonalny, jako miejsce zamieszkania dla pracujących w większych miastach małopolskich. W razie utrzymania się tego trendu, a tym bardziej – jego wzmocnienia, niezbędne będzie podjęcie działań na rzecz usprawnień komunikacyjnych (drogi, przystanki) oraz rozwoju usług społecznych dla napływowych mieszkańców.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r. podkreśla **potrzebę wzmocnienia partnerskich (model polaryzacyjno-dyfuzyjny) relacji sąsiadujących jednostek** w celu wykorzystania przewag konkurencyjnych. Obecnie przeznaczone są na to środki m.in. w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych czy projektu Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność. Dla gminy Gnojnik to szczególnie istotne w kontekście dalszego zanikania funkcji rolniczych i rozwoju przedsiębiorczości w powiązaniu z miastami i krajowymi szlakami komunikacyjnymi.

- Za zmianami przepisów prawnych i wprowadzaniem nowych programów rządowych podąża potrzeba **modyfikacji lokalnych budżetów samorządowych**. Z poziomu gmin podejmowana jest redystrybucja środka z Programu Rodzina 500+ (koszty obsługi), natomiast w wyniku wprowadzenia regulacji podatkowych, zmniejszają dochody samorządów z tytułu PIT (wg Związku Miast Polskich nawet ok. 4 mld złotych). Ciągłe obserwowane są konsekwencje reformy szkolnictwa (2017 r.) i niedostatecznej subwencji oświatowej, co przyczynia się do wzrostu wydatków gminnych. Trudności wynikają także z przeciwdziałania pandemii SARS-COV-2 w formie m.in. wsparcia finansowego, ulg, a także poszukiwania oszczędności. Wstrzymanie wielu działalności gospodarczych miało swoje odbicie w spadku wpływów do budżetu. Do czasu zakończenia pandemii gminy muszą aktywnie poszukiwać rozwiązań pozwalających zachować ciągłość finansową. Przyczynić się to może do dalszego redukcji inwestycji. Z perspektywy mieszkańców, ale także funkcjonowania urzędów, zwraca się uwagę na potrzebę uproszczenia czynności urzędowych (np. Polski system podatkowy uważany za najbardziej biurokratyzowany w Europie). Liczne formalności prowadzą do ponoszenia zbędnych kosztów zarówno przez klienta, jak instytucję obsługującą.
- Rywalizacja stronnictw politycznych oraz brak gotowości dla osiągnięcia porozumienia prowadzi do spowolnienia rozwoju państwa. Jest to także czynnik oddziałujący na sytuację samorządów. Relacje te przenoszą się na **polaryzację społeczeństwa**, czego rezultatem są m.in. protesty na tle ideologicznym. Istniejące spory powodują, że władze na wszystkich szczeblach są silnie uzależnione od decyzji innych organów. Podmioty wykorzystują istniejące formy prawne, do których należy np. możliwość blokowania uchwał rad samorządowych. W myśl potrzeby poprawiania i wzmacniania wzajemnych relacji w strategiach krajowych wskazuje się m.in. niezbędność inicjowania partnerskich przedsięwzięć jako warunku osiągnięcia założonych celów strategicznych.
- Przy ograniczonych zasobach własnych sposobem na przyspieszenie procesów rozwojowych jest **wykorzystanie funduszy zewnętrznych**. Po uzyskaniu członkostwa w Unii Europejskiej Polska uzyskała nowe możliwości wsparcia inwestycji na rzecz transformacji gospodarczej i społecznej. W wyniku COVID-19 przed UE stanęły nowe wyzwania, również finansowe - co w szczególności jest efektem nasilenia się problemów zdrowotnych, społecznych i gospodarczych, wymagających publicznej interwencji. Obecny budżet UE został określony mianem tzw. nowego Planu Marschalla i wiązała się z tym redukcja wydatków na dotychczas wytyczone priorytety rozwojowe. Ponadto, w obliczu trwającej debaty o zasadzie praworządności, niejasne pozostają wartość oraz warunki wydzielenia puli środków dla Polski. Podobnie dotyczy to funduszy norweskich oraz Mechanizmu Finansowego EOG.

Czynniki ekonomiczne

- Na koniec 2019 r. brano pod uwagę ewentualność wystąpienia kryzysu, a wskazywało na to szybki wzrost inflacji czy nastroje społeczne. **Ryzyko załamania gospodarczego** zostało spotęgowane przez konflikty na Bliskim Wschodzie. W tym czasie rozpoczęła się **pandemia COVID-19**, która stała się bezpośrednią przyczyną zahamowania gospodarki i wystąpienia problemów społecznych oraz zdrowotnych.
- Obostrzenia krajowe, które wprowadzono w celu zahamowania rozwoju pandemii, spowodowały osłabienie, a w niektórych branżach całkowite **załamanie koniunktury**. Obserwuje się spadek konsumpcji i inwestycji, a dla ludzi ważniejsze staje się bezpieczeństwo finansowe i oszczędności. Finalne konsekwencje pandemii dla społeczeństwa i gospodarki nie są łatwe do prognozowania, natomiast w najtrudniejszych etapach restrykcje skrajnie wpływały na eksport i import towarów w ruchu międzynarodowym, prowadziły do długotrwałego zawieszenia działalności (które nadal ponosiły koszty

stałe). Wiele podmiotów już w trakcie pandemii decydowało się zmienić obszar działalności lub kończyło funkcjonowanie. Ma to bezpośrednie odbicie we wzrastającej liczbie osób bezrobotnych.

- Finanse samorządowe znajdują się pod dużym wpływem koniunktury gospodarczej, której załamanie w 2020 r. przyczyniło się m.in. do **spadku dochodów w niektórych kategoriach budżetowych**. Władze rządowe i lokalne musiały wprowadzić bardziej ostrożną politykę wydatkową, wstrzymując inwestycje. Rewizji musiały ulec m.in. Wieloletnie Prognozy Finansowe, a budżety w co najmniej kilku nadchodzących latach będą wymagały uwzględnienia znaczących oszczędności.
- Przed nasileniem się pandemii SARS-COV-2 w Polsce trendy gospodarcze prowadziły do wzrostu zatrudnienia oraz dalszego ożywiania przedsiębiorczości. Po 2010 r. w Polsce obserwuje się znaczny spadek poziomu bezrobocia (o ok. 5 pkt. proc.) W efekcie rynek pracy zbliżył się do **stopy bezrobocia naturalnego**, tj. sytuacji, w której bez pracy zostają tylko ci, którzy nie chcą jej podjąć. Trudność w pozyskaniu pracowników (przede wszystkim odpowiednio wykwalifikowanych) sprawiła, że do Polski zaczęło przybywać coraz więcej obcokrajowców, w szczególności z wschodniej granicy. Aktywizuje się także w większym stopniu osoby z niepełnosprawnościami.
- Rynek pracy dotyczą także innego rodzaju zmiany: **technologie** usprawniają funkcjonowanie wielu działalności, w związku z czym obserwuje się zanikanie tradycyjnych branż, a rozwijają się nowe obszary działalności. Tuż przed pandemią często wskazywano na występowanie „ryнку pracownika”, przejawiającego się tym, że ze względu na brak deficyt poszukujących pracy, kandydaci mieli lepsze położenie w negocjacjach o zatrudnieniu i wysokości wynagrodzenia. Pandemia wstrzymała jednak ten proces. Wskutek obostrzeń firmy decydują się poszukiwać oszczędności, co wiąże się m.in. z redukcją etatów. W niektórych analizach w trakcie pandemii wskazywano na ryzyko wzrostu stopy bezrobocia w Polsce powyżej 10%.
- Nowe obszary gospodarki wymagają **dostosowania kwalifikacji kadr pracowniczych**. Aktualne trendy będą wymagać dostosowania nie tylko form świadczenia pracy (np. zdalnej lub przy ścisłych rygorach sanitarnych), ale także zapewnienia kursów i szkolenia z pojawiających się specjalizacji.
- W ciągu ostatniej dekady na znaczeniu zyskuje idea CSR, tj. **społecznej odpowiedzialności biznesu**. W ten sposób niektóre branże, w szczególności przemysłowe, próbują „zrekompensować” m.in. negatywne konsekwencje działalności dla środowiska. CSR ma zatem charakter głównie wizerunkowy, ale często – pośrednio lub bezpośrednio – daje pozytywne efekty w otoczeniu. Pomiędzy 2017 a 2018 r. wzrost liczby dobrych praktyk w Polsce z zakresu CSR wzrósł o 1/3. Duża popularność sprawia, że społeczna odpowiedzialność staje się standardem wpisywanym w strategię firm. Działania jakie są realizowane w tym zakresie mają często charakter proekologiczny (kampanie, urządzanie zieleni, lekcje itp.) lub społecznościowy (festyny, pikniki).
- Zmiany dotyczące postrzegania problemów środowiskowych **wzmacniają znaczenie lokalności produktów, naturalności i ekologiczności**. Praktyki z zakresu *zero waste* (dotyczące niemarnowania żywności) czy *smart shopping* (kupowanie produktów wysokiej jakości) stają się powszechne i już na trwałe wpisały się w obyczaje konsumenckie. W kontekście gminy Gnojnik można oczekiwać nasilenia się zapotrzebowania na ofertę agroturystyczną oraz lokalne produkty („prosto od rolnika”). Ekologia i tradycja odnajduje swoje miejsce także w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju. W niej mówi się m.in. o zapotrzebowaniu na wsparcie skierowane do dystrybutorów produktów wysokiej jakości, co z kolei może otworzyć obszary zbytu dla producentów z obszarów wiejskich.
- Polska charakteryzuje się bardzo niskim poziomem inwestycji na tle UE (24. miejsce), wynoszącym ok. 18% Produktu Krajowego Brutto (wg danych za 2018 r.). To istotny hamulec dla rozwoju gospodarczego kraju. Inwestycje, które są podejmowane mają niski walor innowacyjny, a zwykle odnoszą się do rozbudowy czy zakupu urządzeń. Wciąż niedostatecznie uwagi poświęca się obszarowi badań i rozwoju.

Niską gotowość do podejmowania ponadpodstawowych inwestycji wzmocniły pojawienie się pandemii, jak i niepewność na globalnym rynku związana np. z napięciami na Bliskim Wschodzie, intensywną rywalizacją na linii USA – Chiny, czy BREXIT-em (wyjściem Wielkiej Brytanii z UE), który znacząco odmienił obraz całej wspólnoty europejskiej w wymiarze gospodarczym.

- Poziom przedsiębiorczości w gminie Gnojnik należy do stosunkowo niskich, jednak sąsiednie, bezpośrednie uwarunkowania pozwalają widzieć możliwości rozwoju gospodarczego. Dotyczy to głównie rozwoju transportu i infrastruktury drogowej. Silna pozycja dużych przedsiębiorstw zlokalizowanych w Brzesku, Tarnowie czy Krakowie sprawia jednak, że **gmina znajduje się w niekorzystnym położeniu pod kątem rozwijania przedsięwzięć gospodarczych większej skali.**

Czynniki społeczne

- W Europie oraz Polsce występują zbliżone procesy demograficzne – za spadkiem liczby urodzeń podąża wydłużający się długość życia. W efekcie cały kontynent wprowadza rozwiązania służące przystosowaniu rynku i realiów społecznych do **procesu starzenia się społeczeństwa**. Tylko do 2030 r. liczba osób starszych w Małopolsce ma wzrosnąć o ponad 10%. Nawet pomimo stosunkowo wysokiego przyrostu osób w wieku produkcyjnym, zmiany w piramidzie wieku będą wymagały dalszych reform systemu emerytalnego, wprowadzania polityk senioralnych i aktualizowania innych z zakresu spraw społecznych.
- Starzenie się społeczeństwa to również wyzwanie dla systemu opieki zdrowotnej, wymagającego dostosowania na rzecz większego zapotrzebowania na opiekę geriatryczną, rehabilitacyjną czy diagnostykę. Osoby po 75 r.ż. mają większe trudności w wykonywaniu codziennych zadań, natomiast liczba korzystających z opieki wzrasta znacząco wolniej od przyrostu liczby seniorów. Często jest to uzależnione względami finansowymi i rosnącymi kosztami świadczeń. W celu poprawy warunków życia osób starszych przewiduje się realizację odpowiednich działań z zakresu polityk zdrowotnych i przeciwdziałających osamotnieniu w ramach Programu Dostępność Plus.
- W ostatniej dekadzie w Polsce regularnie odnotowywano **spadki stopy bezrobocia**, które w 2020 r. osiągnęły zaledwie 5%. Konsekwencją takiej sytuacji jest jednak deficyt wykwalifikowanych pracowników w niektórych branżach. Firmy, poszukując rozwiązania tego problemu, coraz częściej zatrudniają cudzoziemców – m.in. z tej przyczyny nastąpił duży wzrost liczby imigrantów z Ukrainy. Ponadto na znaczeniu zyskują programy aktywizacji grup dotąd nieaktywnych zawodowo – pracy podejmują się coraz częściej osoby z niepełnosprawnościami czy renciści. Przesuwanie się średniej długości życia, absorbowanie imigrantów na rynku pracy czy skutki pandemii to tylko niektóre z zagadnień, które wymagały interwencji zarówno w sferze rynku pracy, polityk społecznych, jak i procesów aktywizacyjnych.
- Pomimo spadku bezrobocia, wciąż w Polsce obserwuje się **problem ubóstwa relatywnego**. Aby zminimalizować skalę zjawiska wprowadzono m.in. program Rodzina 500+ czy Wyprawka Szkolna Dobry Start. Efektywność programów spotyka się z wieloma wątpliwościami i pomimo początkowo dobrych kierunków zmian, od 2019 r. poziom ubóstwa relatywnego (ale także skrajnego) w Polsce ponownie zaczął wzrastać.
- W perspektywie krótkookresowej władze publiczne staną przed wyzwaniem dostosowania regulacji i wsparcia na rynku pracy pod kątem istotnych przekształceń spowodowanych z jednej strony pandemią (bezrobocie, upadające przedsiębiorstwa), a z drugiej przebranżawianiem się w wyniku m.in. postępu technologicznego. Te i inne uwarunkowania sprawiają, że niezbędne będzie wdrożenie nowych rozwiązań z zakresu zabezpieczenia socjalnego. Dodatkowo jednak należy się spodziewać, że będzie to dodatkowe obciążenie dla samorządów lokalnych.

- Pandemia oprócz często wspomnianych konsekwencji technologicznych czy gospodarczych ma także silny wpływ na **interakcje i relacje społeczne oraz prowadzenie dialogu publicznego**. Formy partycypacyjne, pomimo trudnych uwarunkowań, cały czas zyskują na znaczeniu. Narzędzia typu budżet obywatelski czy otwarte spotkania konsultacyjne będą zyskiwać na znaczeniu, wraz z rozwojem społeczeństwa demokratycznego, które jednak nadal cechuje się niską jakością na tle krajów zachodniej Europy. Niektóre badania wskazują, że już nawet co piąty mieszkaniec wsi chętnie poszukuje informacji na spotkaniach otwartych. Popularnością cieszą się organizacje o charakterze *watchdogowym*, tj. obserwujące uważnie poczynania władz lokalnych i działające aktywnie w razie dopatrzenia się nieprawidłowości. Aktywizację społeczną mają wspierać m.in. Fundusze Norweskie czy też program na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych. Procesy konsultacyjne będą miały dodatkowe znaczenie w przypadku napływu nowych mieszkańców, posiadających odmienne przyzwyczajenia i potrzeby – jak już wspomniano, należy spodziewać się przepływów na linii miasto-wieś (np. powroty z Krakowa, Tarnowa, zagranicy itd.) do gminy Gnojnik.
- **Planowanie przestrzenne jest w złej kondycji**, natomiast ocenia się, że powoli zmierzają one w dobrym kierunku (m.in. pomysł uwzględnienia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy i integralność ze strategią). W Polsce wydłuża się proces stworzenia wspólnej wizji kształtowania przestrzeni publicznej. Z tego względu przepisy są często zmieniane, co dodatkowo wzmacnia problemy z zachowaniem ładu przestrzennego, podlegającego niestabilnemu porządkowi prawnemu. Kodeks Urbanistyczno-Budowlany miał uporządkować planowanie przestrzenne, jednak w wyniku sprzeciwu wielu interesariuszy został odrzucony w 2018 r.
- Istotnym problemem jest nieobligatoryjność tworzenia planów miejscowych, co staje się przyczyną powstawania szkodliwych inwestycji, które oddziałują na bliższe i dalsze otoczenie, często **pogłębiających chaos przestrzenny**. Pojawiają się jednak pozytywne trendy, jak rosnące znaczenie uchwał krajobrazowych (które np. regulują obecność reklam w przestrzeni i opisują standardy wizualne). Ponadto liczne konsultacje społeczne dotyczą zagadnień przestrzennych, dzięki czemu wizerunek i funkcjonalność takich miejsc powstaje w porozumieniu z lokalnymi społecznościami, zgodnie z ich potrzebami.

Czynniki technologiczne

- Innowacje technologiczne w niemal każdej dziedzinie życia znacząco zmieniają m.in. sposób prowadzenia biznesu, korzystanie z usług i codzienne czynności. W ostatnich latach rozwija się cyfryzacja, która została przyśpieszona wystąpieniem COVID-19. **Izolacja społeczna** sprawiła, że usługi publiczne na szerszą skalę świadczone są za pośrednictwem Internetu. Zmiany dotyczą także komunikacji – obecnie dużą popularnością cieszą się spotkania on-line (Zoom, Microsoft Teams itp.). Pandemia przyczyniła się do jeszcze większego zainteresowania zakupami internetowymi oraz wzmocnienia rynku e-commerce, podobnie jak podniesienia częstotliwości korzystania z płatności m.in. w formie BLIK czy NFC (bezgotówkowe). Mieszkańcy Małopolski wg badań należą do najbardziej przychylnych nowym funkcjonalnościom e-administracji. Dla gminy Gnojnik oznacza to dalszą potrzebę dostosowywania się do postępu technologicznego.
- Rozwój technologii coraz częściej jest powiązany z **dbałością o środowisko**. Przy wprowadzaniu rozwiązań silnie brane są pod uwagę potencjalne ryzyka wpływu na przyrodę. Często jest to motywowane dbaniem o wizerunek firmy (przedsiębiorstwa przyjazne środowisku, CSR), czy oszczędnościami. Rynek nowych proekologicznych technologii napędzany jest przez wytyczne i przepisy krajowe i międzynarodowe, podkreślające potrzebę stosowania Odnawialnych Źródeł Energii i urządzeń, które nie

korzystają z paliw tradycyjnych. Polska Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 wskazuje na **potrzebę zielonych innowacji, w tym elektrowni fotowoltaicznych**, czy geotermii i hydroenergetyki.

- Dla **gospodarki odpadami** w nadchodzących latach ważniejsze od rozwiązań dla utylizacji śmieci i ich składowania będzie ekoprojektowanie tj. wytwarzanie produktów w sposób ułatwiający ich późniejsze przetwarzanie (m.in. Komisja Europejska stawia obowiązek stosowania elementów zamiennych w urządzeniach AGD). Nadal występuje deficyt punktów zbiórki selektywnej. Działania w tym obszarze ma przyspieszyć wprowadzenie europejskiej ustawy o Jednolitym Systemie Segregacji Odpadów czy też wytycznych dla rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii. Wysokość przyznanych środków będzie zależna od realizacji krajowych zobowiązań dla bilansu energetycznego. Polska, uzależniona od pozyskiwania węgla, ma szczególną potrzebę dywersyfikacji źródeł paliw. Możliwe kierunki to nie tylko OZE, ale też rozważa się pozyskiwanie energii jądrowej. Dla samorządów lokalnych – w tym gminy Gnojnik – czynnikiem pochłaniającym znaczną część budżetu stają się programy niskiej emisji, doradztwa z zakresu rozwiązań ekologicznych czy termomodernizacji.
- W najbliższym okresie strategiczne znaczenie dla rozwoju gminy i całego powiatu brzeskiego będzie miało wytyczenie i zbudowanie **nowej trasy dla drogi krajowej nr 75**. To kluczowy element wpływający na rozwój lokalnego transportu, logistyki, a w konsekwencji gospodarki i idącego za tym rozwoju społecznego. Wykorzystanie walorów transportowych to pierwszorzędne zagadnienie dla realizacji strategii. W ścisłym powiązaniu z budową DK 75 pozostaje potencjał autostrady A4, łączącej powiat brzeski z resztą kraju oraz głównymi trasami tranzytowymi Europy, a także portem lotniczym Kraków-Balice.
- Obecnie dla gminy Gnojnik **nie występują szczególne możliwości wykorzystania kolei**, z wyjątkiem utworzenia dedykowanych połączeń ze stacją Brzesko-Okocim. Wg prognoz PKP do 2030 r. liczba połączeń wzrośnie do 30 mld pasażerokilometrów, czyli o blisko połowę więcej niż obecnie – co wskazuje na popularyzację tego środka komunikacji i zwiększenie potrzeby wzmocnienia integracji sieci transportu drogowego z transportem kolejowym.
- **Sieć dróg lokalnych** wciąż ulega modernizacji i wydłużeniu m.in. w ramach realizacji Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg oraz innych przedsięwzięć wspieranych z funduszy unijnych.
- Unia Europejska od lat rekomenduje wprowadzanie **dywersyfikacji transportu**, głównie z myślą o zmniejszaniu ingerencji w środowisko. W Polsce rozwijany jest transport intermodalny, pozwalający na wykorzystanie kilku środków transportu, zwłaszcza w powiązaniu transportu drogowego z kolejowym. Z racji obecności DK 75 i połączeń drogowych ze stacją Brzesko-Okocim, otwiera to nowe szanse m.in. dla przedsiębiorstw prowadzących zakłady na terenie gminy Gnojnik. Elementem usprawniania transportu jest także integrowanie komunikacji autobusowej i kolejowej, czy też lokalnej z regionalną. W Małopolsce rozwijany jest system Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej, który coraz szerzej włącza możliwość integracji biletów z transportem lokalnym. W nadchodzącej perspektywie jednak nie istnieją żadne okoliczności i nie są prowadzone rozmowy, które pozwalałyby myśleć o rozwoju kolei w kierunku gminy Gnojnik. Trendem, który może mieć uwidocznienie się na obszarze gminy, jest wprowadzanie **elektromobilności** (Program Rozwoju Elektromobilności). Zakłada się wprowadzenie do ruchu w Polsce ok. 1 mln pojazdów z napędem elektrycznym do 2025 r. Determinuje to potrzebę nie tylko inwestowania w same pojazdy, lecz również m.in. w dostosowane stacje ładowania zasilane np. ze źródeł odnawialnych.
- **Zmiany klimatyczne**, nasilające się w ostatnim stuleciu, prowadzą do wzrostu uśrednionych rocznych temperatur i różnego rodzaju anomalii atmosferycznych. Na obszarze Polski coraz częściej występują susze, burze z ulewnymi opadami czy wichury. Utrzymujące się niekorzystne tendencje w tym zakresie implikują potrzebę podjęcia działań na rzecz osłabienia oddziaływania ludzkości na środowisko. Często wskazuje się, że to dynamiczny rozwój gospodarczy (zwłaszcza masowy przemysł, produkcja) jest

czynnikiem, który przyspiesza negatywne procesy w przyrodzie. Z tego względu w debacie publicznej sprawy te zyskują na znaczeniu i władze rządowe oraz samorządowe inicjują przedsięwzięcia jak m.in. strategię adaptacji jednostki do zmian klimatycznych. Powstają plany uwzględniające ryzyko redukcji zasobów wody pitnej, wprowadzania retencji, minimalizowania produkcji zanieczyszczeń itp. Z pozytywnych aspektów zmian klimatu warto jednak wskazać m.in. dłuższy okres wegetacji dla wybranych roślin czy też krótszy okres ogrzewania domów.

- Polska przoduje w europejskich **zestawieniach obszarów zanieczyszczonych pyłami PM₁₀**. W Małopolsce wskazuje się (m.in. na podstawie modelowania CALPUFF), że prowadzone działania na rzecz zmniejszania niskiej emisji nie przyniosły satysfakcjonujących efektów. Dalsza realizacja programu Czyste Powietrze będzie wymagała intensyfikacji działań i bardziej przyjaznego oraz przejrzystego systemu wsparcia. Obok działań publicznych rozwijają się - prowadzone także przez podmioty pozarządowe - kampanie ekologiczne mające za zadanie uświadamiać mieszkańców na temat wagi zjawisk przyrodniczych, dbania o środowisko. Prowadzone są też oddolne przedsięwzięcia, jak alarmy smogowe, będące grupami promującymi odpowiedzialne zachowania, informującymi o problemie czy też pośredniczącymi w relacjach z władzami. Samorządy wprowadzają uchwały antysmogowe, które m.in. ustanawiają kary dla osób niespełniających norm w zakresie ogrzewania – jednakże z uwzględnieniem problemu ubóstwa energetycznego i ograniczeń finansowych w zakresie inwestowania w nowe urządzenia.
- Wyliczenia z 2016 r. wskazały, że nawet 90% Polaków dotyka problem **ubóstwa energetycznego**. Jest to związane m.in. z ograniczonymi możliwościami zainwestowania w termomodernizację domu, ekologiczne źródła ciepła czy inne formy pozyskiwania energii przyjazne dla środowiska. W wyniku niemożliwości podjęcia takiego wydatku, nadal ponoszą wysokie koszty związane z energią, do czego przyczyniać się może np. niska efektywność energetyczna budynku. Pomimo obecności programów dofinansowań na tego rodzaju modernizacje energetyczne, zwykle posiadają one wymóg wniesienia wkładu własnego, sięgającego nawet kilka tysięcy złotych. Skuteczne ograniczanie problemu niskiej emisji wiąże się z modyfikacją programów pozwalającą na uproszczenie procedur oraz uniknięcie wysokich kosztów. Oznacza to jednak konieczność przesunięcia dodatkowych środków finansowych na ten cel, jak również wyznaczenia pracowników (np. w ramach ekodoradztwa).

Źródła wykorzystane w analizie PEST

- www.obserwatorium.malopolska.pl/wp-content/uploads/2020/11/Raport-finanse_gmin_OK.pdf
- www.money.pl/gospodarka/recesja-coraz-glebsza-mbank-rewiduje-prognozy-na-2020-rok-6495479398455425a.html
- Rekomendacja wynikająca z konsultacji samorządowych prowadzonych w 2020 roku, www.malopolska.pl/aktualnosci/srodowisko/nowy-program-ochrony-powietrza
- www.prawo.pl/oswiata/skutki-reformy-oswiatowej-rpo-zebral-opinie-samorzadowcow,422713.html
- www.prawo.pl/samorzad/zmniejszenie-dochodow-budzetowych-po-pandemii-koronawirusa,500378.html
- www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spoleczenstwo/wojewoda-malopolski-uniewaznil-piec-kolejnych-uchwal-krakowskich-radnych,134514.html
- www.nik.gov.pl/aktualnosci/fundusze-unijne-przynosza-efekty.html
- www.ec.europa.eu/commission/future-europe/eu-budget-future_pl
- www.pie.net.pl/wp-content/uploads/2020/04/Miesiecznik-Makroekonomiczny_3-2020.pdf
- www.kolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE/struktura/IRG/publikacje/Documents/IRG%20SGH%20Badanie%20okresowe%201V%20kw%202019.pdf

- www.strefainwestorow.pl/wiadomosci/20200624/mfw-obnizyl-prognozy-dynamiki-swiatowego-pkb-na-20-do-49-proc-a-na-21-do-54-proc
- www.stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2020,4,1.html
- www.bankier.pl/wiadomosc/USA-liczba-wirusowych-bezrobotnych-siegnela-22-mln-7864362.html
- www.gospodarka.dziennik.pl/news/artykuly/6475662,koronawirus-gospodarka-kryzys-covid-19.html
- www.odpowiedzialnybiznes.pl/artykuly/trendy-csr-na-przykladzie-raport2018/
- www.horecatrends.pl/trendy/119/mintel_7_kluczowych_trendow_na_lata_2020_2030,3538.html
- www.biokurier.pl/jedzenie/zrownowazony-rozwoj-niemarnowanie-produktow-oraz-lokalnosc-wsrod-najwazniejszych-trendow-kulinarnych-na-2020-rok/
- www.naszesmieci.mos.gov.pl/materialy/artykuly/134-zero-waste-sztuka-samoograniczania-w-sluzbie-ochrony-srodowiska
- www.dbc.wroc.pl/Content/37505/PDF/Balinska_Konkurencyjnosc_Agroturystyki_Jako_Formy_Spedzania_2017.pdf
- www.mckinsey.com/pl/~/_/media/McKinsey/Locations/Europe%20and%20Middle%20East/Polska/Raporty/Polska%202030/Raport%20Polska%202030%20McKinsey%20Forbes.ashx
- www.media.efl.pl/reports/16871
- www.prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20180001169/O/M20181169.pdf
- www.nik.gov.pl/aktualnosci/seniorzy-bez-opieki.html
- www.gov.pl/attachment/3d36f02c-4859-4b9b-9ad7-1672ffod7854
- www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/60878/Program_Dostepnosc_Plus.pdf
- www.forbes.pl/gospodarka/ukraincy-i-inni-obcokrajowcy-na-polskim-ryнку-pracy-dane-zus-prognozy/zc7w75t
- www.regiony.rp.pl/finanse/30257-samorzadowe-budzety-nie-odbuduja-sie-szybko
- www.pap.pl/pap-technologie/709122%2Crekordowe-przychody-zooma-w-drugim-kwartale-dzieki-pandemii-covid-19.html
- www.obserwatorium.miasta.pl/wp-content/uploads/2016/10/Wsp%C3%B3%C5%82praca-miejsko-wiejska-w-Polsce.-Uwarunkowania-i-potencja%C5%82.pdf
- Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego i sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego 2018, Załącznik do Uchwały Nr 1481/18 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 21 sierpnia 2018 r.
- www.wyborcza.pl/7,155287,26020709,polacy-chca-mieszkac-za-miastem-pracowac-zdalnie-planymoze.html
- www.partycypacjaobywatelska.pl/konsultacje-spoleczne-w-planowaniu-przestrzeni-kiedy-mniejszosc-ma-racje
- www.ptsp.pl/rosnie-polaryzacja-spoleczna-megatrendy-2050
- www.wiez.com.pl/2020/09/17/mity-i-rzeczywistosc-polskich-podzialow
- www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Masz%20Glos/Polska%20samorzadow.pdf
- www.businessinsider.com.pl/technologie/digital-poland/platnosci-bezgotowkowe-w-erze-covid-19/52qrwx
- www.powiat.okay.pl/index.php/aktualnosci/4238-powiat-tarnowski-z-dofinansowaniem-projektow-w-ramach-funduszu-drog-samorzadowych
- www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/elektromobilnosc-w-polsce

Spis wykresów

Wykres 1. Gęstość zaludnienia w 2019 r.....	54
Wykres 2. Wskaźnik salda ruchu naturalnego na 1000 mieszkańców w latach 2015 i 2019 r.	54
Wykres 3. Wskaźnik salda migracji na 1000 mieszkańców w latach 2015 i 2019	54
Wykres 4. saldo ruchu naturalnego w latach 2015-2020.....	55
Wykres 5. saldo migracji w latach 2015-2020.....	55
Wykres 6. Liczba mieszkańców poszczególnych sołectw w 2020 r.	55
Wykres 7. Ludność Wg Ekonomicznych grup wieku w 2010 r.	56
Wykres 8. Ludność Wg Ekonomicznych grup wieku w 2019 r.	56
Wykres 9. Liczba dzieci przypadających na 100 miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego	57
Wykres 10. Liczba dzieci przypadających na 1 oddział szkoły podstawowej.....	57
Wykres 11. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2015 i 2019 r.	58
Wykres 12. Liczba przychodni na 10 000 mieszkańców w 2019 r.	59
Wykres 13. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 aptekę w 2015 i 2019 r.	59
Wykres 14. Liczba przestępstw kryminalnych na 10 tys. mieszkańców w i kwartale 2021 r.	59
Wykres 15. Zdarzenia drogowe i ranni w zdarzeniach drogowych w gminie Gnojnik w latach 2015-2019	60
Wykres 16. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców w latach 2015-2019	60
Wykres 17. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach.....	61
Wykres 18. Frekwencja w wyborach samorządowych w latach 2010-2018	62
Wykres 19. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	62
Wykres 20. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w latach 2015-2019	63
Wykres 21. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON na 1000 mieszkańców w latach 2015-2019	63
Wykres 22. Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) na 1 mieszkańca w latach 2015-2019 (w zł).....	64
Wykres 23. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminach powiatu brzeskiego w latach 2015-2020.....	65
Wykres 24. Wskaźnik bezrobocia – udział osób bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym w 2019 r.	66
Wykres 25. Liczba osób przyjeżdżających i wyjeżdżających do pracy w gminie Gnojnik na tle porównywanych jednostek w 2016 r.	66
Wykres 26. Użytkowanie gruntów rolnych w 2017 r. w gminie Gnojnik.....	67
Wykres 27. Liczba miejsc noclegowych na km ² w latach 2015-2020	68
Wykres 28. Liczba obiektów gastronomicznych (Sekcja I dział 56 PKD 2007) na 10 km ²	68
Wykres 29. Aktywność inwestycyjna – wydatki majątkowe na 1 mieszkańca.....	70
Wykres 30. Całkowita wartość podpisanych umów na realizację projektów unijnych zrealizowanych na terenie jednostki na 1 mieszkańca łącznie dla lat 2016-2019	71
Wykres 31. Mieszkania oddane do użytku na 10 tysięcy mieszkańców w latach 2015-2019	75
Wykres 32. Budynki z dostępem do Internetu stacjonarnego (min. 30 MB/s) w 2019 r.....	75
Wykres 33. Odpady zebrane z gospodarstw domowych w 2019 roku oraz odsetek odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych w latach 2017-2019	76
Wykres 34. Zadowolenie z życia w gminie Gnojnik	79
Wykres 35. „Gmina Gnojnik to miejsce dobre do...” - średnia ocena dla poszczególnych odpowiedzi.....	79

Wykres 36. Najważniejsze kierunki rozwoju gminy Gnojnik.....	79
Wykres 37. Najbardziej potrzebne działania do podjęcia na obszarze gminy Gnojnik.....	80

Spis tabel

Tabela 1. Analiza mocnych i słabych stron dla domeny 1. Tu się żyje.....	7
Tabela 2. Analiza mocnych i słabych stron dla domeny 2. Tu się inwestuje.....	8
Tabela 3. Analiza mocnych i słabych stron dla domeny 2. Tu jest bezpiecznie.....	9
Tabela 4. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych oraz Jednolitych Części Wód Podziemnych na terenie gminy Gnojnik.....	27
Tabela 5. Wybrane dokumenty wykonawcze gminy Gnojnik.....	44
Tabela 6. Wskaźniki monitorowania Strategii.....	47
Tabela 7. Spójność celów Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” z celami Strategii Rozwoju Gminy Gnojnik na lata 2021-2035.....	50
Tabela 8. Liczba ludności w latach 2015-2019.....	54
Tabela 9. Saldo ruchu naturalnego w przeliczeniu na 100 mieszkańców w sołectwach.....	55
Tabela 10. Saldo migracji w przeliczeniu na 100 mieszkańców w sołectwach.....	56
Tabela 11. Wyniki egzaminów VIII-klasisty w 2020 roku.....	57
Tabela 12. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w gminie Gnojnik wg przyczyny w 2020 r.....	58
Tabela 13. Działania profilaktyczne w gminie gnojnik w latach 2015-2020.....	58
Tabela 14. Liczba interwencji OSP z terenu Gminy Gnojnik wg rodzaju w 2020 r. i ogółem w latach 2018-2019.....	60
Tabela 15. Zbiorcze zestawienie aktywności gminnych bibliotek.....	61
Tabela 16. Udział podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD 2007 – kluczowe sekcje w 2020 r.....	64
Tabela 17. Przeciętne wynagrodzenie brutto w Polsce i w powiecie brzeskim.....	66
Tabela 18. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	67
Tabela 19. Udział gruntów rolnych wg klas bonitacyjnych w gminie Gnojnik na tle kraju i regionu.....	67
Tabela 20. Zabytki w gminie Gnojnik.....	68
Tabela 21. Dochody budżetowe na 1 mieszkańca w latach 2015-2019 (w zł).....	70
Tabela 22. Wydatki budżetowe na 1 mieszkańca w latach 2015-2019 (w zł).....	70
Tabela 23. Główne obszary wydatków samorządowych w 2019 r.....	71
Tabela 24. Zanieczyszczenie powietrza w 2019 roku.....	72
Tabela 25. Mieszkania oddane do użytku w gminie Gnojnik w latach 2015-2019.....	75
Tabela 26. Korzystający z sieci wodno-kanalizacyjnych w 2015 i 2019 roku.....	75

Spis rysunków

Rysunek 1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Gnojnik.....	23
Rysunek 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Gnojnik z rozmieszczeniem działań strategicznych – domena 1. Tu się żyje.....	24

Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Gnojnik z rozmieszczeniem działań strategicznych – domena 2. Tu się inwestuje oraz domena 3. Tu jest bezpiecznie.....	25
Rysunek 4. Krajobraz Gminy Gnojnik (obręb sołectwa Biesiadki)	36
Rysunek 5. Obszar strategicznej interwencji: Dolina Uszwicy – Gminna Strefa Rekreacji.....	39
Rysunek 6. Obszar strategicznej interwencji – funkcje terenu zgodne z mpzp.....	41
Rysunek 7. Liczba firm wpisanych w CEIDG wg sołectw w 2021 r.....	63
Rysunek 8. Lesistość i obszary chronione w 2019 r.....	72
Rysunek 9. Tereny osuwiskowe w gminie Gnojnik.....	73
Rysunek 10. Sieć dróg gminy Gnojnik wraz z wariantami przebiegu DK 75	77
Rysunek 11. Zapotrzebowanie na nowe funkcje i przestrzenie na obszarze gminy Gnojnik.....	80
Rysunek 12. Pozytywne skojarzenia z gminą Gnojnik	81
Rysunek 13. Negatywne skojarzenia z gminą Gnojnik.....	81